

Immigratie- en Naturalisatiedienst
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Update impactanalyse Wetsvoorstel
vaststellingsprocedure staatloosheid en wijziging
artikel 6 RWN

Datum September 2022
Status Definitief

Colofon

Titel Update impactanalyse Wetsvoorstel
vaststellingsprocedure staatloosheid en wijziging
artikel 6 RWN

Status Definitief

Contact INDOA@ind.nl

Ministerie van Justitie en Veiligheid
Immigratie- en Naturalisatiedienst
Directie Strategie en Uitvoeringsadvies
Afdeling Onderzoek en Analyse
Rijnstraat 8 | 2515 XP | Den Haag
Postbus 16275 | 2500 BG | Den Haag

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting	5
Afkortingenlijst	14
1 Inleiding	15
2 De wijzigingen op hoofdlijnen	17
2.1 Wet Vaststellingsprocedure staatloosheid	17
2.1.1 Wijzigingen in regelgeving en in de uitvoering	18
2.2 Wijziging artikel 6 RWN: nieuw optierecht	19
2.2.1 Wijzigingen in regelgeving en uitvoering	20
3 Impact uitvoering Wet vaststellingsprocedure staatloosheid	21
3.1 Impact nieuw proces adviesprocedure rechtbank	21
3.1.1 Inrichting nieuw proces	21
3.1.2 IND	24
3.1.3 DT&V	27
3.2 Impact vaststelling evidente staatloosheid	28
3.2.1 Werkwijze vaststellen evidente staatloosheid	28
3.2.2 IND	28
3.2.3 DT&V	30
3.3 Impact document staatloosheid	30
3.3.1 Het staatlozendocument: welke vorm?	30
3.3.2 Inrichting nieuw proces	31
3.3.3 IND	32
3.4 Impact vastgestelde staatloosheid in de verblijfsrechtelijke en terugkeerprocedure	34
3.4.1 IND	35
3.4.2 DT&V	35
4 Impact wijziging art 6 RWN: Nieuw optierecht	37
4.1 Inrichting nieuw proces	37
4.2 Impact uitvoering	39
4.2.1 IND	39
4.2.2 DT&V	40
5 Overige Impact	42
5.1 Gevolgen IV-systemen	42
5.1.1 IND	42
5.1.2 DT&V	44
5.2 Financiële gevolgen	44
5.2.1 Structurele financiële gevolgen	44
5.2.2 Incidentele financiële gevolgen	49
5.3 Impact Keten en vreemdeling	50

5.3.1	Keten	50
5.3.2	Vreemdeling	51
5.4	Communicatie en Implementatie	54
5.4.1	Communicatie	54
5.4.2	Implementatie.....	54
5.4.3	AVG, informatiebeveiliging en convenanten.....	55
5.5	Randvoorwaarden en risico's.....	56
5.5.1	Randvoorwaarden.....	56
5.5.2	Risico's en knelpunten.....	58
6	Conclusie	61
	Bijlage I – Opdrachtbrief IND	64
	Bijlage II – Opdrachtbrief DT&V.....	67
	Bijlage III – Overzicht geïnterviewde organisatieonderdelen.....	70
	Bijlage IV – Wet Vaststellingsprocedure Staatloosheid	71
	Bijlage V – Besluit Evidente Staatloosheid.....	74
	Bijlage VI – Wijziging artikel 6 RWN – uitbreiding optierecht	75

Managementsamenvatting

1. Aanleiding en achtergrond

Op 31 mei 2022 zijn twee wetsvoorstellen over staatloosheid aangenomen door de Tweede Kamer. Op hoofdlijnen houdt het wetsvoorstel vaststellingsprocedure staatloosheid (WVS) in dat een vreemdeling via een civielrechtelijke procedure een verzoek bij de rechtbank Den Haag kan indienen om zijn/haar staatloosheid vast te stellen. De IND krijgt hierin een adviserende rol richting de rechtbank. Eveneens kan een bestuursorgaan (IND, DT&V, gemeente) de staatloosheid vaststellen als sprake is van evidente staatloosheid.¹ Tenslotte maakt de WVS mogelijk dat een vreemdeling zonder verblijfsrecht een staattozen document, waaruit de staatloosheid blijkt, kan aanvragen bij de IND. Het wetsvoorstel tot wijziging van de Rijkswet op het Nederlanderschap (RWN) regelt dat een in het Koninkrijk staatloos geboren vreemdeling tot 21 jaar zonder verblijfsrecht middels een nieuw optierecht versneld Nederlander kan worden. De IND krijgt hierin een adviserende rol richting de gemeente. Op dit moment zijn de wetsvoorstellen in behandeling bij de Eerste Kamer.

De wetsvoorstellen hebben een lange geschiedenis.² In 2016 hebben de IND en DT&V een rudimentaire impactanalyse uitgevoerd naar de gevolgen van de wetsvoorstellen. Wegens veroudering van de resultaten heeft de directeur-generaal Migratie (DGM) de directeur-generaal van de IND (DG IND) en de algemeen directeur van de DT&V (AD DT&V) verzocht om een update van deze impactanalyse. Deze update van de impactanalyse is ook uitgebreider. In deze update is onderzocht wat de uitvoeringstechnische en personele gevolgen, ICT-aanpassingen, kosten, benodigde implementatietijd, randvoorwaarden, risico's en knelpunten, voor de IND en DT&V zijn. Voor de gevolgen op de keten en de vreemdeling is input opgehaald bij de rechtbank Den Haag, de Raad voor de Rechtspraak, de gemeente Amsterdam en het maatschappelijk middenveld.³

2. Inschatting aantal zaken op jaarbasis

Ten aanzien van de vaststellingsprocedure staatloosheid bij de rechtbank is in opdracht van DGM uitgegaan van twee mogelijke scenario's: **100** en **1.000 adviesverzoeken** van de rechtbank per jaar. Op basis van ervaringsgegevens uit andere landen met een vaststellingsprocedure is uitgegaan van 100 zaken per jaar, indien dit aantal onderschat is zijn de gevolgen ook in kaart gebracht voor een scenario met veel meer verzoeken; namelijk 1.000 adviesverzoeken per jaar. Het is niet te voorspellen hoeveel adviesverzoeken de IND jaarlijks zal ontvangen. De verwachting is dat vooral in de periode na de implementatie het aantal verzoeken hoog zal zijn. Met betrekking tot de nieuwe optiemogelijkheid is onduidelijk hoeveel extra optieverzoeken er worden ingediend naar aanleiding van de wijziging. Daarom heeft DGM verzocht om bij de beantwoording van bovenstaande vragen met betrekking tot de wijziging van de RWN uit te gaan van **50 optieverzoeken** per jaar.

3. Impact op de uitvoering⁴

De impactanalyse heeft vijf gevolgen van de wetsvoorstellen onderscheiden waarvoor de impact in kaart is gebracht, die in deze paragraaf nader zijn toegelicht:

1 De voorwaarden wanneer sprake is van evidente staatloosheid staan opgenomen in het (concept) Besluit evidente staatloosheid, behorende bij de WVS (Bijlage V).

2 De twee wetsvoorstellen vloeien voort uit het beleidsadvies van de Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken (ACVZ) eind 2013. Hierin werd geconcludeerd dat Nederland geen goede procedure heeft om staatloosheid vast te stellen, terwijl deze internationale verplichting wel volgt uit het Verdrag betreffende de status van staattozen (VN, 1954). Naar aanleiding van dit advies heeft de (toenmalige) Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid in 2016 beide wetsvoorstellen ingebracht. In het coalitieakkoord van d.d. 15 december 2021 staat vermeld dat in de komende kabinetsperiode de behandeling van het wetsvoorstel Vaststellingsprocedure Staatloosheid (WVS) verder wordt voortgezet.

3 Gesprekken zijn gevoerd met de UNHCR, Stichting LOS, ASKV en Vluchtelingenwerk.

4 Voor de onderbouwing van de benodigde aanvullende fte s wordt verwezen naar het rapport.

- 1) *WVS: inrichting nieuw proces voor adviesverzoeken van de rechtbank.*
- 2) *Nieuwe werkwijze voor vaststellen van evidente staatloosheid.*
- 3) *Aanvraagprocedure staatlozen document.*
- 4) *Werkwijze voor meenemen vastgestelde staatloosheid in verblijfsrechtelijke- en terugkeerprocedures.*
- 5) *Optierecht: inrichting nieuw proces voor adviesverzoeken van de gemeente.*

1) WVS: inrichting nieuw proces voor adviesverzoeken van de rechtbank

IND: Directie Juridische Zaken (JZ)

Uit de WVS volgt dat de rechtbank Den Haag bij elk verzoek om vaststelling dat in behandeling wordt genomen de Staat (in praktijk: de IND, directie Juridische Zaken afdeling Generieke Teams (JZ GT)), om advies vraagt. Een DPIA is nodig. De impact op JZ GT hangt af van de hoeveelheid adviesverzoeken van de rechtbank Den Haag. Bij **100 adviesverzoeken is de impact op JZ GT gemiddeld**; bij **1.000 adviesverzoeken per jaar is de impact groot**. De impact op JZ GT is naast de hoeveelheid adviesverzoeken, afhankelijk van het (nog in te richten) proces bij de rechtbank Den Haag. De inrichting van dit proces, het maken van de nodige werkafspraken en de advisering aan de JZ GT in complexe zaken/cassatie zorgt voor extra werklast bij JZ ST waarvoor naar inschatting extra capaciteit nodig is. JZ ST heeft aangegeven dat de behandeltijd van een adviesverzoek naar inschatting ca. 40 uur per zaak zal kosten.

- Uitgaande van **100 adviesverzoeken** op jaarbasis, levert dit naar verwachting 4.000 additionele uren aan extra werk op per jaar. Dit betekent dat JZ GT ca. **3 extra fte aan schaal 11 medewerkers nodig** heeft en JZ ST **1 extra fte senior-adviseur schaal 12**.
- Uitgaande van **1.000 adviesverzoeken**, levert dit naar verwachting 40.000 additionele uren aan extra werk op per jaar. Dit betekent dat JZ GT ca. 28 extra fte aan schaal 11 medewerkers, 1 manager (S13), 2 seniomedewerkers (S12), 1 schaal 8 en 1 schaal 6 medewerker nodig heeft. In totaal heeft JZ GT naar verwachting **33 extra fte nodig** bij 1000 adviesverzoeken op jaarbasis en JZ ST **3 extra fte senior adviseurs schaal 12**.

IND: Directie Dienstverlening – BDOC, TOELT, DRV en T&I

- **BDOC en TOELT – beperkte impact.** JZ GT kan voor het advies aan de rechtbank informatie nodig hebben over de overgelegde documenten van de vreemdeling, waarvoor BDOC benaderd kan worden. Bij **1.000 adviesverzoeken** per jaar is ca. **1 fte schaal 11** medewerker nodig. Ook kan (gerichte) informatie nodig zijn uit en over het land (of landen) van herkomst. Hiervoor kan TOELT benaderd worden. TOELT heeft geen extra capaciteit nodig.
- **DRV, T&I - zeer beperkte impact.** Geen extra capaciteit nodig.

DT&V: Directie Internationale Aangelegenheden (DIA) en regievoerders

Wanneer een vreemdeling een verzoek indient bij de rechtbank om zijn staatloosheid te laten vaststellen, kan de DT&V door de IND in het kader van de adviesprocedure verzocht worden om een bijdrage te leveren aan het onderzoek naar deze staatloosheid. Een DPIA is nodig. Dit geldt alleen wanneer het gaat om een vreemdeling die geen rechtmatig verblijf heeft op grond van een verblijfsvergunning. De inschatting is dat er een **beperkte impact is voor DT&V** en dat het onderzoek naar gestelde staatloosheid per zaak ongeveer 4 uur in beslag zal nemen:

- Uitgaande van **100 verzoeken** per jaar en 4 uur per zaak, levert dit op jaarbasis naar verwachting 400 additionele uren aan extra werk op. Dit betekent dat DT&V ca. **0,3 extra fte aan schaal 11 medewerkers** nodig heeft.
- Uitgaande van **1.000 verzoeken** per jaar en 4 uur per zaak, levert dit op jaarbasis naar verwachting 4.000 additionele uren aan extra werk op. Dit betekent dat DT&V ca. **3 extra fte aan schaal 11 medewerkers** nodig heeft.

2) Nieuwe werkwijze voor vaststellen van evidente staatloosheid

Evidente staatloosheid kan door verschillende bestuursorganen (o.a. gemeenten, IND en DT&V) worden vastgesteld. Uitgangspunt is dat vaststelling van evidente staatloosheid gebeurd in het

kader van een lopende procedure bij het betreffende bestuursorgaan en dat informatie kan worden opgevraagd uit de dossiers van de IND en DT&V voor de beoordeling. Daarbij geldt het volgende uitgangspunt: als in de BRP is opgenomen dat de persoon staatloos is, dient dat gegeven te worden gebruikt, tenzij er twijfels zijn aan de juistheid daarvan en die twijfel wordt terug gemeld aan de gemeente.

IND: Directies Asiel & Bescherming (A&B) en Regulier Verblijf en Nederlanderschap (RVN)

Beperkte impact. Geen aanvullende capaciteit nodig. De beslismedewerkers van A&B en RVN kunnen tijdens een lopende verblijfsrechtelijke procedure te maken krijgen met de stelling dat de desbetreffende vreemdeling staatloos is. De beslismedewerkers zullen deze stelling vervolgens moeten toetsen, hiervoor moet duidelijk zijn hoe te handelen, hoe zij vastgestelde evidente staatloosheid moeten opnemen in de beslissing op de verblijfsrechtelijke procedure, en hoe zij niet vastgestelde evidente staatloosheid moeten opnemen in de beschikking.

Complicatie: staatloosheid kan bijvoorbeeld geloofwaardig worden bevonden in het kader van een asielaanvraag, terwijl er niet voldaan is aan het Besluit evidente staatloosheid.

IND: Directie JZ - beperkte impact. Geen aanvullende capaciteit nodig. Beslismedewerkers kunnen JZ ST verzoeken om advies vanwege hun specialistische kennis. Verder kan tijdens de verblijfsrechtelijke beroepsprocedures discussie bij de bestuursrechter ontstaan over de evidente staatloosheid.

IND: Directie DV – BDOC, TOELT en T&I - beperkte impact. Geen aanvullende capaciteit nodig.

Het is van belang dat de procedure omtrent de vaststelling van evidente staatloosheid duidelijk en helder wordt vastgelegd in een werkinstructie (WI) waarbij alle partijen worden meegenomen.

DT&V - beperkte impact. Geen aanvullende capaciteit nodig.

Tijdens de terugkeerprocedure kan een vreemdeling stellen dat hij evident staatloos of vastgesteld staatloos is. Gelijk aan de IND zal hiertoe een werkwijze moeten worden vastgelegd.

3) Aanvraagprocedure staatlozen document

Uit de WVS volgt dat een vreemdeling zonder verblijfsrecht die vastgesteld staatloos is een identificatiedocument kan aanvragen bij de IND waaruit de staatloosheid blijkt. Hiervoor moet een nieuw document ontwikkeld worden, aangezien het staatlozen document niet verbonden is aan verblijfsrecht valt dit niet onder de Wet op de Identificatieplicht (WID) of Wet identificatie bij dienstverlening (Wid). Op dit document moet duidelijk weergegeven zijn; de biometrische gegevens en een foto van de vreemdeling, dat er geen verblijfsrecht gekoppeld is aan het document, en dat de vreemdeling staatloos is.

Het bestuursdepartement moet een **keuze** maken over de vorm van het document:

- **Pasje:** heeft de voorkeur van alle partijen; minder fraudegevoelig, beter te beheren; meer kosten.
- **Sticker:** zeer fraudegevoelig (ID-fraude), slecht te beheren, minder kosten

Het MT IND moet een **keuze** maken **welke directie en welk team** verantwoordelijk wordt voor de behandeling van de aanvragen om het staatlozendocument en de eventuele bezwaarschriften. De **impact op de betreffende afdeling is niet in te schatten**, aangezien het onduidelijk is hoeveel aanvragen gedaan zullen worden, wat de normtijd is, welke afdeling dit gaat behandelen en welke schaal medewerkers nodig zijn.

IND: Overige directies

- **DV - BDOC en TOELT – beperkte impact. Geen extra capaciteit nodig.** BDOC is verantwoordelijk voor de ontwikkeling van het nieuwe document en is, in het geval wordt gekozen voor een pasje, verantwoordelijk voor het maken van het pasje als deze wordt

toegekend. Indien een inhoudelijke beoordeling nodig is, kan de medewerker die de documentaanvraag behandelt BDOC en/of TOELT verzoeken om onderzoek te verrichten.

- **DV - DRV en IND-loketten - zeer beperkte impact. Geen extra capaciteit nodig.**
- **JZ - beperkte impact. Geen extra capaciteit nodig.**

4) Vastgestelde staatloosheid in verblijfsrechtelijke- en terugkeerprocedures.

De WVS regelt in artikel 3 hoe om te gaan met een verzoek om vaststelling van staatloosheid bij de rechtbank in combinatie met een (lopende) verblijfsaanvraag asiel. Hoe om te gaan indien sprake is van een *reguliere* verblijfsaanvraag of terugkeerprocedure is niet ingeregeld. In deze gevallen is het aan de rechtbank om te beoordelen of er aanleiding is om te wachten op de beslissing in een reguliere- of terugkeerprocedure. Als de staatloosheid ingevolge de WVS is vastgesteld (door de beslissing van de rechtbank of bij evidente staatloosheid door de gemeente of IND/DT&V zelf), kan deze status van invloed zijn op de uitkomst van nieuwe dan wel lopende procedures.

IND: A&B, RVN en JZ

Beperkte impact. Geen extra capaciteit nodig. Het is van belang dat er een éénduidige lijn is. In een werkinstructie kan worden toegelicht hoe het feit van vastgestelde (evidente) staatloosheid moet worden meegenomen in de verschillende verblijfsrechtelijke procedures en hoe een vaststellingsverzoek moet worden meegenomen als de vreemdeling een reguliere procedure heeft lopen. Relatief gezien zal vastgestelde staatloosheid niet vaak voorkomen. Echter, het kan voorkomen bij verschillende teams/afdelingen, verschillende locaties en verschillende directies. Doorlooptijden kunnen oplopen als onduidelijk is hoe om te gaan met vastgestelde staatloosheid. Verwacht wordt dat de instroom van HASA's en reguliere EDT-aanvragen (Buitenschuld) zal toenemen. Monitoring is van belang om tijdig te kunnen interveniëren.

DT&V - regievoerders

Beperkte impact. Geen extra capaciteit nodig. Ook voor de DT&V is het van belang dat een eenduidige lijn wordt vastgelegd in een werkinstructie. Hoewel het relatief niet vaak zal voorkomen (de meeste vreemdelingen hebben een nationaliteit), is de impact in voorkomende gevallen groot. De (rechterlijke) vaststelling van staatloosheid zal een belemmering vormen voor vertrekopties en kan betekenen dat de vreemdeling een succesvol beroep kan doen op het buitenschuldbeleid. Ook hier is monitoring van belang.

5) Optierecht: inrichting nieuw proces voor adviesverzoeken van de gemeente

De wijziging van artikel 6 RWN houdt een nieuw optierecht in voor staatloze vreemdelingen tot 21 jaar, zonder rechtmatig verblijf en geboren in het Koninkrijk der Nederlanden. Door het voorgestelde nieuwe optierecht, moet de gemeente beoordelen of er sprake is van:

- vijf jaar onafgebroken stabiel hoofdverblijf;
- de vreemdeling en ouders zich niet hebben onttrokken aan toezicht;
- de vreemdeling/ouders het vertrek of terugkeer niet hebben belemmerd.

Voor deze beoordeling is input van de IND en/of DT&V nodig.

IND: RVN - Klantgroep Naturalisatie

Beperkte impact. Klantgroep Naturalisatie behandelt de adviesverzoeken van de gemeente. Deze afdeling heeft ervaring met dergelijke adviesverzoeken (middels het zgn. BOT-formulier) van de gemeenten in verband met de bestaande optieprocedure. Duidelijke afspraken moeten worden gemaakt tussen gemeenten en RVN omtrent het format, moment van indienen, beslistermijnen en benodigde gegevens. Ook de IND en de DT&V moeten werk- en procesafspraken maken. Met name of de ouders van het kind zich niet hebben onttrokken aan toezicht of terugkeer hebben belemmerd, moet geschakeld worden met de DT&V. DPIA's moeten worden opgesteld. Er wordt een beperkte toename van de werklast verwacht. Dit komt met name door het lage aantal verwachte adviesverzoeken. Ingeschat is dat de normtijd voor het behandelen van een adviesverzoek van de gemeente ca. 2 uur zal bedragen. Uitgaande van 50 optieverzoeken per jaar, heeft RVN ca. **1 fte schaal 7 medewerker extra** nodig. Waar nodig

kan worden opgeschaald naar een schaal 10/11 medewerker. Met name in de beginfase is dit raadzaam. De extra werklast is echter afhankelijk van de daadwerkelijke normtijd en het daadwerkelijk aantal ingediende adviesverzoeken.

IND: Overige directies.

JZ: Beperkte impact, geen capaciteit nodig.

DV - DRV: Met 50 adviesverzoeken per jaar wordt **geen impact** verwacht.

DT&V: regievoerders

Beperkte impact: De DT&V dient een intern proces in te richten. Ook is een DPIA nodig. Voor het adviseren van de gemeente zal een advies opgesteld moeten worden door de regievoerder. Dit zal naar verwachting per zaak ongeveer 4 uur in beslag nemen. Uitgaande van maximaal 50 zaken per jaar zal **circa 0,3 fte schaal 11 extra** nodig zijn.

4. Impact op de IV-systemen

IND – INDiGO en Metis: Meerdere aanpassingen zijn vereist.

DT&V – ISTV: Meerdere aanpassingen zijn vereist.

5. Impact op de keten en de vreemdeling

Keten

De gevolgen voor de IND en DT&V zijn afhankelijk van hoe de verschillende processen zijn ingericht bij de rechtbank Den Haag en de gemeenten. Nodig is dat met alle partijen duidelijke procesafspraken worden gemaakt over het moment van het verzoek, vorm, inhoud, voorwaarden, aan te leveren bewijsstukken, gegevensuitwisseling, termijnen en communicatie richting de aanvrager.

Vreemdeling

Vaststelling van staatloosheid is voor de vreemdeling van grote emotionele waarde en heeft ook een maatschappelijke waarde. Het kan daarbij helpend zijn bij het krijgen van verblijfsrecht en het voorkomen/uitstellen van vertrek. Voor de vreemdeling is het van belang dat duidelijk is wat de gevolgen zijn en wat zijn rechten en plichten zijn indien staatloosheid is vastgesteld. De (nog uit te werken) lagere beleidsregels en procedures moeten doenbaar zijn voor de vreemdeling (doenvermogen), zodat de regelgeving ook nageleefd kán worden.

6. Financiële gevolgen⁵

In de tabellen hieronder staan de (structurele) personele kosten op jaarbasis voor de IND en de DT&V. Deze zijn exclusief de kosten voor het beoordelen van de aanvragen om het staatlozendocument.

N.B: De adviesprocedure bij JZ GT en het verstrekken van het staatlozendocument zijn niet gekoppeld aan een vreemdelingrechtelijke procedure oftewel een pxq product. Uitgezocht moet worden hoe de benodigde extra fte's gefinancierd moeten worden.

⁵ Het aantal fte's en kosten zijn berekend op basis van de directe productieve uren conform de Handleiding Overheidstarieven (HOT) 2022, waarin 1 fte (36 uur) gelijk staat aan 1.409 direct productieve uren per jaar. Voor overige onderbouwing wordt verwezen naar het rapport.

IND		Scenario A: 100 adviesverzoeken van de rechtbank per jaar	Scenario B: 1.000 adviesverzoeken van de rechtbank per jaar
Directie / afdeling	Schaal medewerker	Extra kosten	Extra kosten
JZ GT	S11	3 fte - € 267.000	28 fte - € 2.492.000
	S13	-	1 fte - € 117.000
	S12	-	2 fte - € 206.000
	S8	-	1 fte - € 63.000
	S6	-	1 fte - € 52.000
JZ ST	S12	1 fte - € 103.000	3 fte - € 309.000
Totaal JZ		4 fte - € 370.000	36 fte - € 3.239.000
RVN – Naturalisatie 50 extra optieverklaringen pj.	S7	<0,1 fte - € 4.000	<0,1 fte - € 4.000
BDOC - DV	S11	-	1 fte - € 89.000
Totaal IND		€ 374.000	€ 3.332.000

DT&V		Scenario A: 100 adviesverzoeken van de rechtbank per jaar	Scenario B: 1.000 adviesverzoeken van de rechtbank per jaar
Directie / afdeling	Schaal medewerker	Extra kosten	Extra kosten
DIA/Regievoerders	S11	0,3 fte - € 32.400	2,9 fte - € 324.000
Regievoerders 50 extra optieverklaringen pj.	S11	<0,1 fte - € 5.400	<0,1 fte - € 5.400
Totaal DT&V		€ 37.800	€ 329.400

In de tabel hieronder staan de incidentele kosten voor de IND en de DT&V.

	IND		DT&V
	Sticker	Pasje	
Kosten staatlozen document	€ 15.000	€ 50.000	-
IV/ICT kosten	€ 50.699	€ 50.699	€ 16.200
Implementatie kosten	-	-	€ 13.689
Totaal	€ 65.699	€ 100.699	€ 29.889

7. Tijdsfad

Om de betreffende wijzigingen te kunnen uitvoeren vanaf het moment van implementatie is het voor de IND- gezien de huidige releaseplanning van INDiGO – noodzakelijk dat **zes maanden** vóór de implementatiedatum de wetgeving vaststaat en niet meer gewijzigd wordt. Het benodigde tijdsfad van de andere IND-aanpassingen vallen binnen deze zes maanden. De DT&V heeft eveneens zes maanden nodig om de aanpassingen te realiseren.

8. Conclusies

➤ De aantallen zaken zijn onbekend.

Dit geldt voor 1) de verzoeken om vaststelling van de staatloosheid bij de rechtbank, 2) adviesverzoeken aan de IND in dat kader, 3) aanvragen om het staatlozendocument, 4) toename herhaalde asiel- en buitenschuldaanvragen als gevolg of hoop op vastgestelde staatloosheid en 5) adviesverzoeken aan de IND van de gemeenten door het nieuwe optierecht.

➤ De wetsvoorstellen worden bij lage aantallen zaken uitvoerbaar geacht.

De impact op de IND en DT&V wordt dan beperkt ingeschat. De wetsvoorstellen raken alle directies van de IND. Een nieuwe rol voor de IND brengen de wetvoorstellen met zich mee: advies geven in plaats van beslissingen nemen. Er moet rekening gehouden worden met gewenning in de aanlooperperiode.

➤ Bij hoge aantallen per jaar treedt er een verdringingseffect op bij de IND.

Werving, opleiding en inwerken van een groot aantal nieuwe medewerkers JZ is op korte termijn niet haalbaar.

➤ De rechtbank Den Haag is net begonnen met de voorbereiding; de gemeente nog niet.

De voorlopige implementatiedatum was gesteld op 1 juli 2023. Daadwerkelijke datum is onbekend.

➤ Maatschappelijk middenveld is positief, maar WVS wordt te beperkt bevonden.

Men had graag verblijfsrecht gekoppeld gezien aan vastgestelde staatloosheid. Ook de voorwaarden voor evidente staatloosheid zijn te limitatief, waardoor een (grote) categorie vreemdelingen, die nu in de BRP worden opgenomen als staatloos, gedwongen zijn om de gang naar de rechter te maken.

➤ Monitoring en evaluatie zijn nodig.

Dit is van belang met name door de onbekende aantallen en de nieuwe werkzaamheden.

9. Risico's en knelpunten

- *Aantallen kunnen afwijken.* De aantallen zaken zijn gebaseerd op inschattingen.
- *Onbekend is hoe de benodigde extra fte's gefinancierd gaan worden.*
- *Oplopende doorlooptijden en werklast valt hoger uit.* Door hogere aantallen, te weinig capaciteit, onduidelijke beleidskaders, onbekendheid van de vreemdeling, afhankelijkheid van buitenlandse autoriteiten. Tijdelijke oplopende doorlooptijden JZ ST.
- *De benodigde extra (personele) capaciteit.* Dit risico geldt met name als scenario B (1.000 adviesverzoeken van de rechtbank) waarheid wordt. Daarbij is op het moment van schrijven de benodigde capaciteit onbekend voor de behandeling van het staatlozendocument. Deze capaciteit komt bovenop de aangegeven benodigde fte voor beide scenario's.
- *Verdringingseffect.* Het risico op verdringingseffect voor het uitvoeren van kerntaken van de IND bij grote aantallen adviesverzoeken van de rechtbank is groot. Bij onvoldoende beschikbare fte zullen keuzes gemaakt moeten worden welke werkzaamheden/taken niet uitgevoerd zullen worden. Hierdoor kunnen andere werkzaamheden niet uitgevoerd worden en doorlooptijden zullen oplopen. Scenario B vormt daarmee **een risico op de huidige compliancy verplichting** van de IND.
- *Onduidelijkheid over de inrichting van de processen bij de rechtbank Den Haag (adviesverzoek - WVS) en gemeenten (adviesverzoek - nieuw optierecht).*
- *Verzoek om vaststelling van staatloosheid in combinatie met een reguliere verblijfsaanvraag of terugkeerprocedure.* Hierin is niet voorzien. Dit kan tot

onduidelijkheid leiden bij de IND, DT&V en rechtbanken. Ook kan het leiden tot olopende doorlooptijden en misbruik.

- *Inhoudelijk verschil met huidige beoordeling staatloosheid door IND en gemeente.*
- *Misbruik.* Het is niet ondenkbaar dat vreemdelingen de WVS proberen aan te grijpen om hun vertrek/terugkeerprocedure te belemmeren, bijvoorbeeld door het opgeven van een valse identiteit. Daarnaast kan een staatloos kind na 5 jaar, na geboorte in Nederland het Nederlanderschap kan verkrijgen. Omdat deze periode voor bepaalde groepen vreemdelingen te overzien is, is het niet ondenkbaar dat er doelbewust aangekoerst wordt hierop.
- *Onduidelijkheid, willekeur én verstrekkende gevolgen voor de vreemdeling.* In het geval informatie en beleidskaders onduidelijk zijn.
- *Risico op te korte termijnen voor de IND en DT&V om advies te geven.*
- *Het breed beleggen van adviesverzoeken van de rechtbank Den Haag bij JZ GT.* Het is het raadzaam om de behandeling te beleggen bij een kleine groep medewerkers, met name in de periode na de implementatie. Dit wordt ook aangeraden door de UNHCR.
- *Media en politieke gevoeligheid:* Voor het optierecht is advies nodig van de IND en DT&V, over onafgebroken feitelijk verblijf, frustratie van vertrek en het onttrekken aan toezicht. De ervaring leert dat soortgelijke advisering bij langdurig verblijvende gezinnen veel aandacht in de media en politiek kan genereren alsmede een gang naar de rechter.

10. Randvoorwaarden

Dit onderzoek maakt duidelijk dat bij de nieuw te creëren processen en werkwijzen een aantal openstaande beleidsmatige en juridische vraagstukken bestaan. Deze moeten nader worden onderzocht. Vervolgens moeten de oplossingen **vóór het implementatietraject** in ministeriële regelingen of beleidsregels worden opgenomen.

Het ligt voor de hand om een *circulaire vaststelling staatloosheid* op te stellen met daarin beleidsregels inzake de vaststellingsprocedure bij de rechtbank, het vaststellen van evidente staatloosheid en de uitvoeringsregels voor verstrekking van een document voor staatlozen zonder verblijfsrecht.

Ook naar aanleiding van de wijziging van artikel 6 RWN, zijn tijdens dit onderzoek een aantal openstaande beleidsmatige en juridische vraagstukken en regelgeving geconstateerd. Duidelijk moet bijvoorbeeld worden wat wordt verstaan onder "feitelijk hoofdverblijf", het "onttrekken aan toezicht" en het "niet belemmeren van (cq het meewerken aan) terugkeer". Dit zijn geen onbekende criteria en begrippen in het Vreemdelingenrecht, echter deze moeten wel duidelijk worden omschreven in de HRWN in het kader van het optierecht. Met name het "niet frustreren van vertrek" is een diffuus criterium wat discussie kan oproepen. Het is ook niet ondenkbaar dat dit uiteindelijk bij de rechter komt te liggen, met een niet goed te voorspellen uitkomst.

Daarnaast gelden nog de volgende randvoorwaarden:

- *De financiële dekking* voor de implementatie en uitvoer van de WVS en uitbreiding van het optierecht moet **vóór de start van het implementatietraject** rond zijn.
- *Besluitvorming dient te komen op de vorm van het staatlozendocument: pasje of sticker.* Uit dit onderzoek is naar voren gekomen dat de voorkeur uitgaat naar het pasje.

- *Helder moet zijn welke IND-afdeling verantwoordelijk wordt voor het behandelen van de aanvraag om het staatlozendocument.*
- *Voldoende beschikbare capaciteit, inclusief opleidingscapaciteit*
- *Tijdige aanpassing van de IV-systemen; Afgestemd moet worden wanneer de wetten ingaan, om te voorkomen dat de keten op de datum invoering niet in staat is ze goed uit te voeren.*
- *Tijdige aanpassingen interne en externe communicatie waaronder websites, systeem- en procesbeschrijvingen.*
- *Werkafspraken tussen de verschillende uitvoerende IND-afdelingen moeten worden gemaakt*
- *Werkafspraken moeten worden opgesteld tussen de IND en DT&V. Het gaat om de adviesverzoeken van de rechtbank (WVS) en gemeenten (nieuw optierecht).*
- *Tijdig informeren en afstemmen met ketenpartners: met name de rechtbank Den Haag en de gemeenten waarbij duidelijke procesafspraken tot stand komen.*
- *Tijdig beschikbaar stellen/aanpassen van werkinstructies en informeren van de medewerkers van de IND en DT&V. Niet alleen in het kader van de nieuwe processen, maar ook hoe om te gaan met de status van staatloosheid in verblijfsrechtelijke- en terugkeerprocedures.*
- *De uitvoering is conform de AVG: een (update van) DPIA's en een convenant tussen de verschillende organisaties zijn nodig.*
- *De uitvoering is conform de voorwaarden voor wat betreft informatiebeveiliging.*
- *Monitoren van de zaken en evaluatie. Omwille van een uniforme uitvoering van de wet, is het van belang te monitoren hoe de advisering functioneert, zowel met betrekking tot de vaststellingsprocedure staatloosheid als het nieuwe optierecht. In verband met de hieronder genoemde risico's en knelpunten is het aan te raden dat na implementatie een evaluatie (invoeringstoets) wordt uitgevoerd na een nader te bepalen periode.*

Afkortingenlijst

A&B	Directie Asiel en Bescherming (IND)
ACVZ	Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken
AD DT&V	Algemeen Directeur DT&V
ADT	Afdeling Agile Digitalisering Teams (IND)
ARVN	Afdeling Integraal Advies Regulier Verblijf en Nederlanderschap (IND)
ASA	Afdeling Strategisch Advies (DT&V)
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
BDOC	Afdeling Bureau Documenten (IND)
BIC	Afdeling Business Informatie Centrum (IND)
BIS	Afdeling Business Innovation & Support (IND)
BV	Directie Bedrijfsvoering (IND)
BZ	Ministerie van Buitenlandse Zaken
DGM	Directeur-Generaal Migratie
DIA	Directie Internationale Aangelegenheden (DT&V)
DMB	Directie Migratiebeleid (J&V)
DPIA	Data Protection Impact Assessment
DT&V	Dienst Terugkeer en Vertrek
DV	Directie Dienstverlening (IND)
DWJZ	Directie Wetgeving en Juridische Zaken
EAUT	Ex-ante Uitvoeringstoets
FBI	Afdeling Financiën en Business Informatie (IND)
HIND	Hoofddirecteur IND
HIK	Afdeling Handhaving Informatie Knooppunt (IND)
HTO	Afdeling Handhaving, Toezicht en Onderzoek (IND)
IV	Directie Informatievoorziening (IND)
IND	Immigratie- en Naturalisatiedienst
I&S	Afdeling Innovatie & Standaardisatie (IND)
J&V	Ministerie van Justitie en Veiligheid
JZ	Directie Juridische Zaken (IND)
KC	Team Klantcommunicatie
LOS	Stichting Landelijk Ongedocumenteerden Steunpunt
MoMi	(wet) Modern Migratiebeleid
MT	Managementteam
NVVB	Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken
O&A	Afdeling Onderzoek & Analyse (IND)
PH	Afdeling Productiehuis (IND)
PR&A	Afdeling BIS Projecten, Regie en Advies (IND)
RvdR	Raad voor de Rechtspraak
RVN	Directie Regulier Verblijf en Nederlanderschap (IND)
RWN	Rijkswet op het Nederlanderschap
SAJZ	Directie Strategisch Advies en Juridische Zaken (DT&V)
SUA	Directie Strategie en Uitvoeringsadvies (IND)
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
Vb	Vreemdelingenbesluit 2000
Vc	Vreemdelingencirculaire 2000
VN	Verenigde Naties
VV	Voorschrift Vreemdelingen 2000
Vw	Vreemdelingenwet 2000

1 Inleiding

Aanleiding en achtergrond

Eind 2013 bracht de Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken (ACVZ) het beleidsadvies 'Geen land te bekennen' uit.⁶ Hierin is geconcludeerd dat Nederland geen goede procedure heeft om staatloosheid vast te stellen, terwijl deze internationale verplichting wel volgt uit het Verdrag betreffende de status van staatlozen (VN, 1954). Staatlozen zijn personen die door geen enkele staat, krachtens diens wetgeving, als onderdaan worden beschouwd.

Naar aanleiding van dit advies heeft de (toenmalige) Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid in 2016 het wetsvoorstel vaststellingsprocedure staatloosheid ingebracht. Met het wetsvoorstel wordt een procedure in het leven geroepen waarmee iemand de mogelijkheid heeft zijn/haar staatloosheid te laten vaststellen door de civiele rechter. Daarnaast wordt een kader geïntroduceerd wanneer sprake is van evidente staatloosheid. Ook wordt het voor staatloze vreemdelingen zonder verblijfsrecht mogelijk gemaakt een identificatiedocument aan te vragen. De implementatie van het wetsvoorstel vereist eveneens enkele wijzigingen in bestaande wet- en regelgeving. De belangrijkste wijzigingen in de bestaande wet- en regelgeving voor de IND en DT&V betreffen de Rijkswet op het Nederlandschap (RWN), waarin een nieuw optierecht⁷ wordt ingevoerd voor hier te lande geboren staatlozen zonder verblijfsrecht.

Vervolgens hebben de Immigratie –en Naturalisatiedienst (IND) en Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V) in april 2016 afzonderlijk een korte impactanalyse uitgevoerd naar de uitvoeringsgevolgen van de wetsvoorstellen vaststellingsprocedure staatloosheid en wijziging van artikel 6 RWN.

Op 16 december 2020 heeft de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid beide wetsvoorstellen ingediend bij de Tweede Kamer die de wetsvoorstellen op 31 mei 2022 heeft aangenomen. De wetsvoorstellen liggen op het moment van schrijven ter behandeling bij de Eerste Kamer.

Gezien de huidige status van de wetsvoorstellen en omdat de uitkomsten van de rudimentaire impactanalyse uit 2016 zijn verouderd, is het nodig om een update uit te voeren. De directeur-generaal Migratie (DGM) heeft de directeur-generaal van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (DG-IND) en de algemeen directeur van de DT&V (AD DT&V) hiertoe verzocht (zie de opdrachtbrieven in bijlage I en II). Verzocht is om de update van de impactanalyse van de IND en DT&V in één rapport te voegen. In deze impactanalyse worden de volgende onderzoeksvragen voor de IND en DT&V beantwoord:

- 1. Wat zijn de uitvoeringstechnische en personele gevolgen van beide wetsvoorstellen voor de IND en de DT&V?*
- 2. Op welke manier kunnen de plichten die voortvloeien uit de wetsvoorstellen het meest efficiënt worden uitgevoerd?*
- 3. Welke specifieke risico's en knelpunten doen zich voor bij de uitvoering van deze wetsvoorstellen en, indien mogelijk, welke oplossingen zijn denkbaar?*
- 4. Welke kosten zijn er gemoeid voor de IND en de DT&V (zowel initiële kosten als structurele kosten)?*
- 5. Kan een berekening worden gemaakt van het gevolg voor de doorlooptijden indien het aantal van 100 aanvragen op jaarbasis onderschat is en er bijvoorbeeld 1000 aanvragen per jaar worden gedaan? En wat zijn de gevolgen van een oplopende doorlooptijd?*

⁶ De aanleiding van dit advies was het rapport 'Staatloosheid in Nederland' waarbij de United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) in 2011 concludeerde dat de identificatie van staatlozen in Nederland niet goed genoeg functioneert waardoor bijbehorende rechten niet worden gegarandeerd.

⁷ Nederlander worden kan op drie manieren: door naturalisatie, door een optieprocedure of door geboorte uit een Nederlandse vader of moeder. De optieprocedure is een verkorte, meer eenvoudige manier om de Nederlandse nationaliteit te krijgen. Enkel de bepaalde groepen genoemd in artikel 6 RWN komen hiervoor in aanmerking.

6. Welke ICT-aanpassingen zijn nodig?

7. Op welk moment kunnen de benodigde aanpassingen binnen de organisatie gereed zijn?

Het is onduidelijk hoeveel optieverzoeken er zullen worden ingediend naar aanleiding van de wijziging. Daarom heeft DGM verzocht om bij de beantwoording van bovenstaande vragen met betrekking tot de wijziging van de RWN uit te gaan van een caseload van 50 optieverzoeken per jaar.

Werkwijze en aanpak

Om antwoord te geven op de gestelde vragen zijn gesprekken gevoerd met personen van organisatieonderdelen binnen verschillende directies van de IND en DT&V, die naar verwachting geraakt worden door de wetsvoorstellen. Een overzicht van bevraagde organisatieonderdelen per directie en organisatie, is opgenomen in bijlage III. Van bijna alle onderdelen trad één persoon op als vertegenwoordiger van het betreffende organisatieonderdeel. In sommige gevallen waren er meerdere vertegenwoordigers. De vertegenwoordigers hebben hun bijdragen waar nodig afgestemd binnen de eigen directies. De paragrafen over de DT&V zijn door de DT&V zelf aangeleverd.

Daar waar mogelijk worden in deze impactanalyse de gevolgen voor de vreemdeling in kaart gebracht, waarbij expliciet wordt gekeken of de vreemdeling de (concept) regelgeving kan naleven of uitvoeren (doenvermogen). Hiertoe zijn de UNHCR, Vluchtelingenwerk Nederland, Stichting LOS en ASKV/Steunpunt Vluchtelingen om input gevraagd.

Deze update gaat niet om een politieke of maatschappelijke beoordeling of om een toetsing van de juridische juistheid of de beleidslogica van de beoogde wetwijzigingen. Evenmin gaat dit onderzoek in op de gevolgen voor andere ketenpartners, zoals de rechtbank Den Haag en de gemeenten. Reden hiervoor is dat is gevraagd om alleen de gevolgen voor de IND en DT&V in kaart te brengen. De gemeente Amsterdam, de rechtbank Den Haag en de Raad voor de Rechtspraak (RvdR) zijn wel om input gevraagd.

Leeswijzer

Deze verkenning bestaat uit 6 hoofdstukken. In hoofdstuk 2 schetsen we op hoofdlijnen het wetsvoorstel vaststellingsprocedure staatloosheid en de wijziging in de RWN (nieuwe optierecht). Vervolgens worden in hoofdstuk 3 de verschillende nieuw in te richten processen en werkwijzen besproken als gevolg van de Wet vaststellingsprocedure staatloosheid en de directe gevolgen daarvan op de uitvoering van de IND en DT&V. Hoofdstuk 4 bevat het nieuw in te richten proces als gevolg van het nieuwe optierecht en de directe impact daarvan op de uitvoering van de IND en DT&V. In Hoofdstuk 5 volgen de overkoepelende uitvoeringsconsequenties van beide wetsvoorstellen op het gebied van de IV-systemen, de financiële kosten, ketenpartners en de vreemdeling, communicatie en de implementatie van beide wetsvoorstellen. Ook worden in dit hoofdstuk de gezamenlijke randvoorwaarden, knelpunten en risico's beschreven. Hoofdstuk 6 vormt de conclusie met daarin de aanbevelingen die meegenomen kunnen worden in het verdere implementatieproces.

2 De wijzigingen op hoofdlijnen

Staatloosheid levert in Nederland enkele specifieke rechten op, zoals onder voorwaarden het versneld verkrijgen van het Nederlanderschap. Hierdoor is er een belang voor een gesteld staatloze om zijn staatloosheid door de Nederlandse overheid erkend te krijgen. Daarnaast is het niet hebben van een nationaliteit een identiteitskwesitie die de vreemdeling wezenlijk raakt. De erkenning hiervan door de Nederlandse overheid is daarmee ook van grote symbolische waarde.

In dit hoofdstuk zal eerst op hoofdlijnen worden ingegaan op de vaststellingsprocedure staatloosheid en de daaruit voortvloeiende wijzigingen. Vervolgens komt de wijziging van artikel 6 RWN aan bod.

2.1 Wet Vaststellingsprocedure staatloosheid

De uitwerking van het wetsvoorstel Wet Vaststellingsprocedure staatloosheid (WVS) is opgenomen in bijlage IV en bevat drie onderdelen en komt samengevat op het volgende neer.

Vaststelling staatloosheid door de rechtbank

Het wetsvoorstel WVS maakt mogelijk dat vreemdelingen die in Nederland verblijven (legaal dan wel illegaal) en van oordeel zijn dat zij staatloos zijn, een verzoek bij de rechtbank Den Haag kunnen indienen om hun staatloosheid vast te stellen. Ook is het mogelijk om postuum de staatloosheid te laten vaststellen in het geval de verzoeker een rechtstreeks belang heeft bij de vaststelling. De rechtbank zal bij de vaststellingsprocedure advies vragen aan de IND (artikel 3, eerste lid). Het betreft een civielrechtelijke procedure.

De rechtbank heeft een termijn van zes maanden om op dit verzoek te beslissen en kan zo nodig deze termijn eenmaal verlengen met nogmaals zes maanden, bijvoorbeeld als extra onderzoek nodig is. Tegen de beslissing van de rechtbank staat uitsluitend beroep in cassatie open bij de Hoge Raad. De beslissing van de rechtbank heeft een zogenoemde "erga omnes" werking. Dit betekent dat de beslissing op grond van de WVS voor iedereen (elk orgaan belast met de uitvoering van een wettelijke regeling) geldt en daarmee bindend is.

De WVS bepaalt dat als een verzoeker vóór het verzoek om vaststelling van staatloosheid een verblijfsaanvraag asiel heeft ingediend, de rechtbank het verzoek om vaststelling van staatloosheid niet-ontvankelijk verklaart zolang de beslissing op de asielaanvraag nog niet onherroepelijk is. Mocht de asielaanvraag worden gedaan ná het verzoek om vaststelling van staatloosheid, dan houdt de rechtbank de behandeling van de zaak aan totdat de beslissing op de asielaanvraag onherroepelijk is geworden. De beslistermijn van zes (plus zes) maanden is dan niet van toepassing.

Evidente staatloosheid

Naast vaststelling van staatloosheid door de rechtbank Den Haag (artikel 3), kan een bestuursorgaan (zoals de gemeenten, IND en DT&V) eveneens de staatloosheid vaststellen als sprake is van evidente staatloosheid (artikel 5). Wanneer sprake is van evidente staatloosheid is nader uitgewerkt in het Besluit evidente staatloosheid (bijlage V). Hierin staan – samengevat – de volgende vier limitatieve situaties op grond waarvan een bestuursorgaan de staatloosheid kan vaststellen:

- 1) De gesteld staatloze overlegt een op schrift gestelde buitenlandse vaststelling (gerechtelijke vaststelling of een besluit van een overheidsorgaan) van een land dat bij ministeriële regeling is aangewezen;
- 2) De gesteld staatloze is een in Nederland geboren kind wiens ouders op grond van de WVS vastgesteld staatloos zijn;

- 3) De gesteld staatloze is een in Nederland geboren kind zonder juridische vader, waarbij de moeder op basis van haar nationaliteitsrecht haar nationaliteit niet kan doorgeven aan haar kind;
- 4) De gesteld staatloze is een in Nederland geboren kind wiens vader op grond van de WVS vastgesteld staatloos is en wiens moeder op basis van haar nationaliteitsrecht haar nationaliteit niet kan doorgeven aan haar kind.

Identificatiedocument

Tenslotte regelt het wetsvoorstel dat de IND op verzoek een identificatiedocument verstrekt aan een vreemdeling zonder rechtmatig verblijf als:

- a) de vreemdeling op grond van de WVS vastgesteld staatloos is of evident staatloos is;
- b) de biometrische gegevens van de vreemdeling beschikbaar zijn; en
- c) de leges voor het identificatiedocument zijn voldaan.

Kader

De WVS is alleen van toepassing in het Europese deel van Nederland.⁸

Verder geeft de WVS geen recht op toelating tot Nederland. Tijdens de vaststellingsprocedure staatloosheid wordt er geen verblijfsrecht verleend of illegaal verblijf gedoogd om de verzoeker in staat te stellen de procedure in Nederland af te wachten. Het hoeft voor de vreemdeling dan ook niet uit te maken dat hij de procedure vanuit het buitenland voortzet. Bovendien is vanuit het buitenland procederen in civiele procedures niet ongebruikelijk.

Omdat het een civielrechtelijke procedure betreft, gelden voor het overige de procesregels die volgen uit het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering tenzij de WVS anders bepaalt.

2.1.1 Wijzigingen in regelgeving en in de uitvoering

De WVS brengt verschillende wijzigingen in bestaande wet- en regelgeving met zich mee. Zo worden naast de RWN (zie paragraaf 2.2), de Vreemdelingenwet 2000 (Vw), de Wet Basisregistratie personen (BRP) en de Paspoortwet aangepast (zie bijlage IV).

Artikel 107 Vw wordt aangepast, waarbij een verwijzing naar de WVS wordt toegevoegd in het kader van gegevensverwerking en –verstrekking (artikel 7 WVS). Overige aanpassingen in (lagere) regelgeving zijn op het moment van schrijven onbekend. Wel is duidelijk dat naar aanleiding van de WVS een aantal nieuwe processen en werkwijzen moeten worden ingericht om de wetgeving te kunnen uitvoeren:

- 1) *Proces voor de adviesverzoeken van de rechtbank Den Haag aan de IND;*
- 2) *Werkwijze voor de vaststelling van evidente staatloosheid;*
- 3) *Proces voor de aanvraag van het staatlozendocument conform artikel 6 WVS;*
- 4) *Vastgestelde staatloosheid in de verblijfsrechtelijke- en terugkeerprocedure.*

Zie hoofdstuk 3 voor de uitwerking van de bovenstaande nieuwe processen en werkwijzen.

Dit onderzoek heeft naar aanleiding van de nieuw te creëren processen en werkwijzen voor de WVS een aantal openstaande beleidsmatige vraagstukken en regelgeving geconstateerd. Hiertoe wordt verwezen naar paragraaf 5.5.1 Deze moeten nader (juridisch) worden onderzocht en zo nodig moeten hierin keuzes gemaakt worden. Vervolgens moeten de uiteindelijke inzichten

⁸ Dit is een wijziging ten opzichte van de insteek in de impactanalyse uit 2016. Toen was de insteek dat het wetsvoorstel een Rijkswet zou worden die daarmee eveneens zou gelden voor het gehele Koninkrijk (dus ook Aruba, Curaçao, Sint-Maarten en de openbare lichamen Bonaire, Sint-Eustatius en Saba).

duidelijk vóór het implementatietraject in ministeriële regelingen of beleidsregels worden opgenomen.

Wet BRP

De Wet BRP wordt aangepast, waarbij expliciet wordt opgenomen dat een persoon enkel als staatloos in de BRP kan worden geregistreerd op grond van de WVS (artikel 8). Ook bepaalt de WVS dat personen die reeds vóór de inwerkingtreding van de WVS als staatloos in de BRP geregistreerd stonden, zodanig geregistreerd blijven waarbij het recht dat gold voor de inwerkingtreding van toepassing is (artikel 9). Indien de gemeente weigert evidente staatloosheid vast te stellen kan alleen hiertegen opgekomen worden door een verzoek in te dienen bij de rechtbank Den Haag (artikel 8 onderdeel C, WVS).

De aanpassingen in de Paspoortwet hebben naar verwachting geen impact op de IND en DT&V en vallen daarom buiten de scope van deze onderzoeksopdracht.

2.2 Wijziging artikel 6 RWN: nieuw optierecht

De uitwerking van de wijziging van artikel 6 van de Rijkswet op het Nederlandschap (RWN) is opgenomen in bijlage VI en komt samengevat op het volgende neer.

De wijziging betreft een nieuw optierecht voor staatloos geboren kinderen zonder verblijfsrecht.⁹ Een staatloos in het Koninkrijk geboren vreemdeling kan versneld het Nederlandschap via optie verkrijgen als hij ten minste vijf jaar stabiel onafgebroken hoofdverblijf heeft gehad, direct voorafgaand aan de optieverklaring.¹⁰ Daarnaast moet duidelijk zijn dat in redelijkheid geen andere nationaliteit verkregen kan worden. Bij het indienen van het verzoek mag de vreemdeling niet ouder zijn dan 21 jaar.

Het nieuwe optierecht geldt voor alle landen binnen het Koninkrijk: het Europees Nederland, Caraïbisch Nederland (de openbare lichamen Bonaire, Sint-Eustatius en Saba) en de landen Aruba, Curaçao, Sint-Maarten.

Kader

Omdat de WVS enkel van toepassing is op het Europese deel van Nederland, geldt bij een optieverklaring die wordt afgelegd in het Europese deel van Nederland als staatloze een persoon die als staatloos kan worden beschouwd ingevolge artikel 4 of 5 WVS. Voor het Caribische deel van het Koninkrijk geldt als staatloze een persoon die door geen enkele staat, krachtens diens wetgeving, als onderdaan wordt beschouwd (artikel 1, lid 1 sub 2 RWN).

De vreemdeling moet sinds de geboorte in het Koninkrijk staatloos zijn en het kan in redelijkheid geen andere nationaliteit verkrijgen.

Met betrekking tot de optievoorwaarde van stabiel hoofdverblijf zijn de volgende criteria van toepassing:

- Het moet gaan om feitelijk en onafgebroken verblijf;
- Het kind en de ouders hebben in het verleden het vertrek niet gefrustreerd;
- Het kind en de ouders hebben zich niet onttrokken aan toezicht.

Pas dan is sprake van het stabiel verblijf.

⁹ Wettig verblijvende, in het Koninkrijk geboren staatloze minderjarige vreemdelingen kunnen gebruik maken van het bestaande optierecht en na drie jaar rechtmatig verblijf opteren om zo het Nederlandschap te verkrijgen (artikel 6 eerste lid, aanhef en onder b, RWN)

¹⁰ In het huidige wetsvoorstel (bijlage VII) is sprake van 10 jaar. Echter bij amendement d.d. 30 mei 2022 welke is aangenomen door de Tweede Kamer, is de termijn voor stabiel hoofdverblijf verkort tot ten minste vijf jaar.

2.2.1 *Wijzigingen in regelgeving en uitvoering*

Naast artikel 6 RWN, worden ook een aantal andere artikelen RWN gewijzigd met het wetsvoorstel (zie bijlage VI). Deze wijzigingen betreffen voornamelijk het vastleggen van staande praktijk en hebben naar verwachting geen gevolgen voor de uitvoering. Daarom zijn deze artikelen buiten beschouwing gelaten in dit onderzoek.

Overige aanpassingen in (lagere) regelgeving zijn op het moment van schrijven onbekend. Wel is duidelijk dat naar aanleiding van het nieuwe optierecht voor in Nederland geboren staatloze kinderen een nieuw proces en werkwijze moet worden ingericht om de wetgeving te kunnen uitvoeren. Zie hiervoor paragraaf 4.1.

Ook naar aanleiding van de wijziging van artikel 6 RWN, zijn tijdens dit onderzoek een aantal openstaande beleidsmatige vraagstukken en regelgeving geconstateerd. Deze moeten nader (juridisch) worden onderzocht en zo nodig moeten hierin keuzes gemaakt worden. Vervolgens moeten de uiteindelijke inzichten duidelijk vóór het implementatietraject in lagere regelgeving worden opgenomen. Hiertoe wordt verwezen naar paragraaf 5.5.1 (randvoorwaarden).

3 Impact uitvoering Wet vaststellingsprocedure staatloosheid

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de gevolgen van het wetsvoorstel Wet vaststellingsprocedure staatloosheid (WVS) voor de uitvoering van de IND en DT&V per proces, zoals onderscheiden in hoofdstuk 2.

3.1 Impact nieuw proces adviesprocedure rechtbank

3.1.1 *Inrichting nieuw proces*

Uit de WVS volgt dat de rechtbank Den Haag in elk verzoek om vaststelling van staatloosheid de IND (de Staat) om advies vraagt.

De kern hierbij is dat dit nieuwe proces analoog aan de reeds bestaande procedure voor de vaststelling van het Nederlanderschap op grond van artikel 17 RWN wordt ingericht. Ook de vaststelling van het Nederlanderschap gebeurt bij de civiele rechter in Den Haag, waarbij de IND (de Staat) om advies wordt gevraagd. Bij de IND zullen de adviesverzoeken staatloosheid door de afdeling Generieke Teams van de directie Juridische Zaken (JZ GT) in behandeling worden genomen. De Generieke Teams kunnen bij de behandeling van deze verzoeken om advies vragen bij de Specialistische Teams van JZ (JZ ST3). Zowel bij de rechtbank Den Haag en JZ ST3 is al veel kennis en ervaring aanwezig op het gebied van nationaliteitsrecht en bijbehorende kwesties als toepassing van buitenlands recht en internationaal privaatrecht.

Omdat de rechtbank beslist op het verzoek tot vaststelling van staatloosheid, is het aan de rechtbank om te bepalen welke gegevens de verzoeker minimaal moet overleggen om het verzoek ontvankelijk te achten. JZ GT heeft voor het adviesverzoek in ieder geval de volgende gegevens nodig:

- de voornaam, geslachtsnaam;
- de geboortedatum, de geboorteplaats, geboorteland van verzoeker alsmede van zijn ouders en (zo mogelijk) grootouders, plus volledige namen van de ouders en grootouders, ook in het gangbare schrift van het land;
- gegevens over al of niet aanwezigheid van geboorteregistratie van verzoeker alsmede van zijn ouders en (zo mogelijk) grootouders;
- etnische afkomst of stamafkomst. Religie en talenkennis kunnen hierin ook worden betrokken. Voor bijvoorbeeld Palestijnen uit Syrië (WI2020/19), Bidoon in Koeweit of Rohingya uit Myanmar kunnen speciale regels gelden;
- alle plaatsen en landen van verblijf vanaf de geboorte tot aankomst in Nederland van de verzoeker en zijn (groot)ouders en de bijbehorende tijdlijn met verblijfsgegevens;
- verklaringen over officiële registratie bij een overheidsinstantie plus uitleg over de (on)mogelijkheid om zich in- en uit te kunnen schrijven op een adres en de reden waarom dit wel of niet heeft plaatsgevonden. Eventuele deelname aan een bevolkingstelling van de (groot)ouders;
- zijn er schriftelijke bewijzen van deze registratie en alle overige gegevens en documenten (inclusief gegevens over documenten die thans niet meer in het bezit zijn) die betrekking hebben op mogelijk bezit van een nationaliteit van betrokkene en zijn ouder(s).

Alle verklaringen, te beginnen met de identiteit, moeten worden onderbouwd met zoveel mogelijk schriftelijke bewijsstukken, ter staving van zijn identiteit en de feiten waarop het verzoekschrift is gebaseerd. Hiertoe mede behorend: nationaliteit en etniciteit van verzoeker, zijn ouders en grootouders, de biografie van verzoeker incl. school-, beroeps- en militaire loopbaan. Echter, als bovenstaande niet mogelijk is, moet in dergelijke gevallen een oordeel worden gevormd over de aannemelijkheid/geloofwaardigheid van de stellingen van de verzoeker waarom dat niet mogelijk is en of dit past in de landeninformatie. Gedacht kan worden aan een format of checklist die de

verzoeker moet invullen met betrekking tot de aanwezige gegevens. De rechtbank kan vervolgens bepalen of het format/de checklist voldoende is ingevuld. Wellicht moeten er voor verschillende groepen, verschillende checklists worden gemaakt voor een gedegen beoordeling. TOELT kan helpen bij het opstellen van een dergelijke checklist.

De Privacy Office van de IND geeft aan dat de IND én de rechtbank hiertoe een Data Protection Impact Assessment (DPIA)¹¹ moeten opstellen. In verband met informatiebeveiliging zal de wijze van gegevensuitwisseling moeten worden afgestemd met de afdeling Security en Continuïteit (S&C) van de IND (zie ook paragraaf 5.4.3).

De bewijslast ligt in principe bij de verzoeker als meest gerede partij om alle gegevens, verklaringen en stukken aan te leveren waarover hij redelijkerwijze kan beschikken. Daarnaast wordt de IND geacht actief mee te werken en de verzoeker te ondersteunen bij het achterhalen van relevante feiten en het vaststellen van het toepasselijk recht. De rechtbank bepaalt naar aanleiding van de ingebrachte gegevens en bescheiden of op basis daarvan kan worden beslist. Indien de rechtbank beslist dat nader onderzoek nodig is, kan de rechtbank de opdracht aan de verzoeker en/of IND geven om aanvullende informatie in te brengen of op te vragen. Het is uiteindelijk aan de rechtbank om de ingebrachte gegevens en bescheiden te wegen, en te bepalen of daarmee voldoende aannemelijk is dat de verzoeker staatloos is.

Naast de vreemdeling kan ook de IND in cassatie bij de Hoge Raad als de IND het niet eens is met de beslissing van de rechtbank.

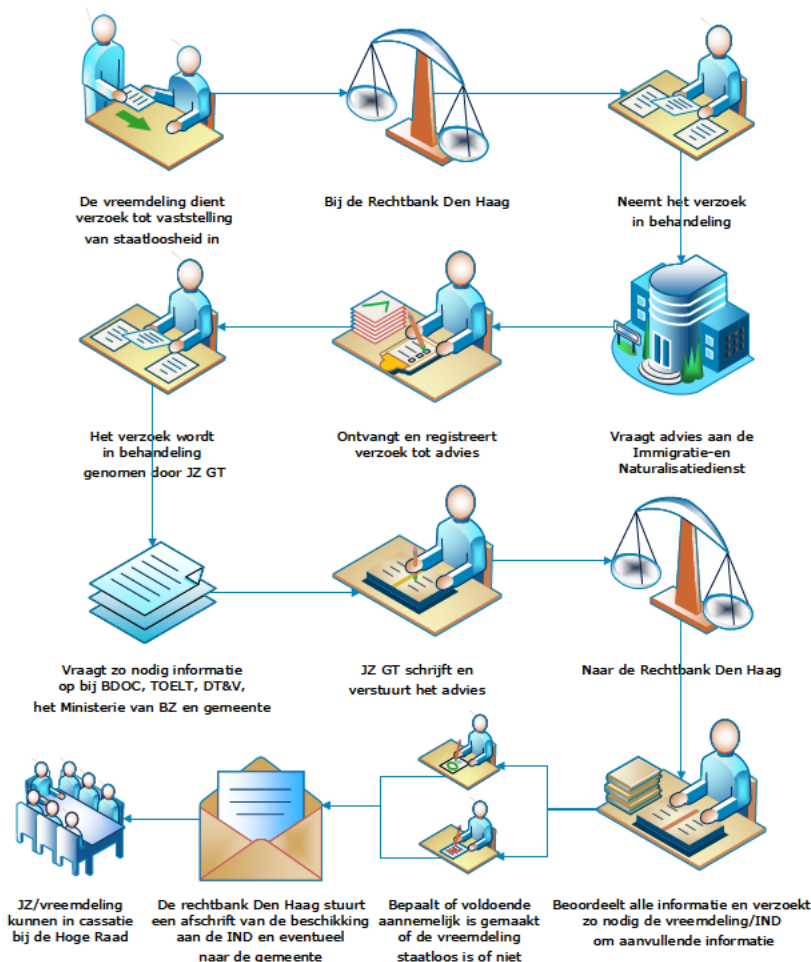
Het proces van het adviesverzoek aan de IND wat naar aanleiding van de vaststellingsprocedure staatloosheid ingericht moet worden, kan grofweg worden ingedeeld in 10 stappen, waarbij zoveel mogelijk aansluiting gezocht moet worden met de bestaande artikel 17 RWN-procedure:

- 1) De vreemdeling dient (een uitgebreid onderbouwd) verzoek tot vaststelling van staatloosheid in bij de rechtbank Den Haag;
- 2) De rechtbank Den Haag neemt het verzoek in behandeling en verzoekt de IND om advies;
- 3) De IND ontvangt en registreert het verzoek om advies;
- 4) JZ GT neemt het verzoek om advies in behandeling en vraagt zo nodig informatie op bij de afdelingen Bureau Documenten (BDOC/IND), Teams Onderzoek en Expertise Land & Taal (TOELT/IND), de Dienst Terugkeer & Vertrek (DT&V), het Ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ – via TOELT) en gemeente;
- 5) JZ GT schrijft het advies;
- 6) JZ GT verstuurt het advies aan de rechtbank Den Haag;
- 7) De rechtbank Den Haag beoordeelt alle informatie en verzoekt zo nodig de vreemdeling en/of IND om aanvullende informatie;
De rechtbank Den Haag bepaalt of de zaak mondeling op zitting wordt behandeld, of dat deze – met toestemming van partijen – op de stukken kan worden afgedaan.
- 8) De rechtbank Den Haag bepaalt of voldoende aannemelijk is gemaakt of de vreemdeling staatloos is of niet;
- 9) De rechtbank Den Haag stuurt een afschrift van de beschikking aan de IND (voor verwerking in INDiGO) en indien van toepassing de gemeente waar de vreemdeling staat ingeschreven (voor verwerking in de BRP);
- 10) JZ en/of de vreemdeling kunnen in cassatie bij de Hoge Raad.

Bovenstaand proces is onder voorbehoud omdat dit proces nader met de rechtbank moet worden vastgesteld. Zo verwacht JZ ST dat de rechtbank bij verzoeken tot vaststelling van staatloosheid direct na ontvangst van het verzoekschrift zelf een eerste beoordeling zal doen om aanvullende stukken op te vragen bij de verzoeker of bij de IND.
Schematisch ziet dit proces er als volgt uit:

¹¹ Een DPIA is een uitvoerige AVG-check om privacy risico's van een gegevensverwerking in kaart te brengen om vervolgens maatregelen te kunnen nemen om de risico's te verkleinen.

Afbeelding 1: weergave proces advies IND-vaststellingsprocedure staatloosheid

Aantallen

Verschillende afdelingen van de IND en de DT&V worden geraakt door dit nieuwe proces. Conform de opdrachtbrief worden de gevolgen voor de IND en DT&V in kaart gebracht in het geval van 100 (scenario A) en in het geval van 1.000 (scenario B) adviesverzoeken van de rechtbank Den Haag per jaar. Het werkelijke aantal aanvragen zal hiervan afwijken en is moeilijk in te schatten vanwege meerdere onzekere factoren. Allereerst kan de motivatie van een vreemdeling om een verzoek tot vaststelling bij de rechtbank in te dienen, verschillend zijn: vanwege de emotionele waarde en/of vanwege de verwachting dat de vaststelling van belang zal zijn in een lopende of nieuwe verblijfsrechtelijke procedure. Daarnaast is het werkelijke aantal (gesteld) staatlozen zonder verblijfsrecht onbekend. Ook is onbekend hoeveel verzoeken de rechtbank Den Haag structureel in behandeling kan nemen. In de periode na de implementatie wordt een piek verwacht van verzoeken aan de rechtbank. De UNHCR heeft aangegeven dat 100-200 verzoeken tot vaststelling op jaarbasis realistisch zal zijn. De inschatting van TOELT is dat er ca. 500 verzoeken tot vaststelling per jaar bij de rechtbank zouden kunnen binnenkomen.

3.1.2 IND

De volgende afdelingen worden geraakt: JZ GT en JZ ST van directie JZ; BDOC, TOELT, de afdelingen Digitaal Registreren en Voorbereiden (DRV) en Team Titels & Identiteit (T&I) van de Directie Dienstverlening (DV).

JZ

De impact op JZ GT hangt af van de hoeveelheid adviesverzoeken van de rechtbank Den Haag. Bij 100 adviesverzoeken is de impact gemiddeld; bij 1.000 adviesverzoeken per jaar is de impact groot. De impact op JZ GT is naast de hoeveelheid adviesverzoeken, volledig afhankelijk van het (in te richten) proces bij de rechtbank Den Haag. Zij zijn immers de leidende partij. Op het moment van schrijven is onduidelijk hoe de rechtbank Den Haag de vaststellingsprocedure staatloosheid gaat inrichten.

Werkproces

Het nieuw in te richten werkproces vergt allereerst duidelijke werkafspraken met de rechtbank Den Haag. Dit ter voorkoming van onduidelijkheden en onnodige vertraging. In de werkafspraken moet in ieder geval het volgende worden opgenomen:

- Op welk moment in de vaststellingsprocedure staatloosheid de rechtbank Den Haag de IND om advies vraagt: voor of na een eerste beoordeling van het verzoek; voor of na een verzoek om (completerende) gegevens en stukken van de vreemdeling. Voor JZ GT is het wenselijk dat de rechtbank Den Haag zo snel mogelijk een afschrift van het verzoekschrift verzendt aan de IND.
- Hoe de rechtbank Den Haag om advies vraagt: per post, (beveiligde) mail of digitaal; middels een format of checklist. Op dit moment wordt er in artikel 17-zaken nog niet digitaal geprocedeerd. Uiteraard is dat wel de meest wenselijke wijze van procederen, maar dit is afhankelijk van de planning van de rechtbank. Artikel 17-verzoeken worden door de rechtbank per post verzonden aan de scanstraat in Ter Apel en worden door DRV verwerkt. De verwachting is dat dit bij procedures tot vaststelling van staatloosheid op gelijke wijze zal plaatsvinden. De rechtbank maakt in voorkomende gevallen overigens ook gebruik van de e-mailadressen van de medewerkers van JZ ST om de communicatie sneller te laten verlopen.
- Welke gegevens en stukken de rechtbank bij het advies in ieder geval aanlevert;
- De termijn waarbinnen JZ GT het advies moet versturen aan de rechtbank. JZ GT gaat ervan uit dat de IND vier tot zes weken zal worden gegeven voor het geven van het advies/standpunt, gelet op de termijnen van de rechtbank. Echter moet rekening gehouden worden met de noodzakelijke onderzoeken van TOELT. De duur kan variëren van 3 maanden (verificatieonderzoek direct via TOELT) tot 6 maanden (individueel ambtsbericht via BZ).
- Minimale vereisten waar het advies van JZ GT aan moet voldoen (format).
- Verdere communicatie tussen de rechtbank en JZ GT: opdracht van de rechtbank Den Haag tot nadere informatie; versturen van de beschikking van de rechtbank aan de IND.

Naast werkafspraken met de rechtbank Den Haag, zal JZ GT ook werkafspraken moeten maken met de andere IND-afdelingen, DT&V en andere ketenpartners (BZ, gemeente) en deze vastleggen in een procesbeschrijving waarbij zoveel mogelijke bestaande werkwijzen worden gehandhaafd. Hierin moet in ieder geval het volgende worden opgenomen:

- Hoe de adviesverzoeken van de rechtbank in INDiGO worden geregistreerd en toebedeeld (rol DRV). Het heeft de voorkeur om hiervoor een nieuwe zaak aan te maken;
- Hoe JZ GT informatie opvraagt bij de andere afdelingen (BDOC en TOELT) en ketenpartners (o.a. DT&V): via een vervolgzak in INDiGO en/of mail; vorm (format?) en termijnen.

- Hoe de beschikking van de rechtbank wordt ontvangen en geregistreerd in INDiGO (rol DRV) en eventuele aanpassing van de nationaliteit in INDiGO en de Basisvoorziening Vreemdelingen (BVV) (rol T&I).¹²

Werklast en doorlooptijden

Het inrichten van het nieuwe proces en het maken van de DPIA en de nodige werkafspraken zorgt voor extra werklast bij JZ ST. Dit betreft tijdelijke extra werklast waarvoor naar inschatting geen extra capaciteit nodig is. Wel moet hiertoe rekening gehouden worden met het risico van tijdelijke oplopende doorlooptijden voor de overige werkzaamheden van JZ ST.

JZ ST heeft aangegeven dat de behandeltijd van een adviesverzoek van de rechtbank Den Haag voor een vaststellingsprocedure staatloosheid voor JZ GT naar inschatting **ca. 40 uur per zaak** zal kosten. Hierin zit de tijd voor:

- het verzoekschrift bestuderen en de beschikbare informatie die betrekking heeft op de nationaliteit/staatloosheid van verzoeker toezenden aan de rechtbank (8 uur);
- in opdracht van de rechtbank specifiek nader onderzoek (laten) doen naar de nationaliteit van verzoeker (8 uur);
- het schrijven van een standpunt inzake het verzoek tot vaststelling van staatloosheid (16 uur); en
- het voorbereiden van het dossier en het optreden ter zitting (8 uur).

Scenario A

Indien er per jaar 100 adviesverzoeken van de rechtbank binnenkomen bij JZ GT, en uitgaande van 40 uur per zaak, levert dit op jaarbasis naar verwachting 4.000 additionele uren aan extra werk op. Dit betekent dat JZ GT ca. **3 extra fte** aan schaal 11 medewerkers nodig heeft.¹³ JZ ST verwacht dat zij ca **1 extra fte** schaal 12 senior adviseur nodig heeft.

Scenario B

Indien er per jaar 1.000 adviesverzoeken van de rechtbank binnenkomen bij JZ GT, en uitgaande van 40 uur per zaak, levert dit op jaarbasis naar verwachting 40.000 additionele uren aan extra werk op. Dit betekent dat JZ GT ca. 28 extra fte aan schaal 11 medewerkers nodig heeft. Daarnaast wordt ingeschat dat JZ GT 1 manager (S13) en 2 seniormedewerkers (S12) extra nodig heeft. Tenslotte wordt ingeschat dat eveneens 1 schaal 8 medewerker Desk Juridische Ondersteuning en 1 ondersteunende schaal 6 medewerker nodig zijn.¹⁴ In totaal heeft JZ bij 1.000 verzoeken per jaar naar verwachting **33 extra fte** nodig. JZ ST verwacht dat zij ca **3 extra fte** aan schaal 12 senior-adviseurs nodig heeft.

De extra fte is gebaseerd op de ingeschatte normtijd van 40 uur die wellicht aangepast moet worden naar aanleiding van de uitvoeringspraktijk. Dit zal dan ook een wijziging in de benodigde extra fte betekenen.

Directie Dienstverlening – BDOC en TOELT

JZ GT kan voor het advies aan de rechtbank informatie nodig hebben over de overgelegde documenten van de vreemdeling, waarvoor BDOC benaderd kan worden. Eventueel kan BDOC nader onderzoek naar de documenten verrichten. Voor de routing van het inleveren originele documenten moet een procedure worden vastgesteld. Ook kan informatie over wet- en regelgeving nodig zijn over het land (of landen) van herkomst van de vreemdeling en/of is nodig dat gericht informatie over de vreemdeling wordt ingewonnen in het land van herkomst.¹⁵

12 Indien de vreemdeling niet geregistreerd staat in de gemeentelijke Basisregistratie Personen (BRP).

13 Het aantal fte's is op basis van de Handleiding Overheidstarieven (HOT) 2022, waarin wordt uitgegaan van 1.409 direct productieve uren per 1 fte (36 uur) per jaar.

14 Het aantal fte's is op basis van de Handleiding Overheidstarieven (HOT) 2022, waarin wordt uitgegaan van 1.409 direct productieve uren per 1 fte (36 uur) per jaar.

15 Persoonlijk onderzoek in het land van herkomst is uiteraard niet mogelijk als er sprake is van toekenning van een verblijfsvergunning asiël. Ingeval van een openstaande aanvraag verblijfsvergunning asiël bepaalde tijd zal het verzoek tot

Hiervoor kan TOELT benaderd worden. Naar inschatting is er een **beperkte impact** voor BDOC en TOELT van de vaststellingsprocedure staatloosheid bij de rechtbank.

Werkproces

Zoals hierboven is aangegeven is van belang dat werkafspraken worden gemaakt over de manier van opvragen (via INDiGO?), vorm (format?) en termijnen.

In de huidige situatie bestaat geen formele vaststellingsprocedure om iemand als staatloos aan te merken. Daarom heeft de IND een eigen werkwijze ontwikkeld met betrekking tot benodigde documenten en landeninformatie ten aanzien van bepaalde groepen, zoals de Palestijnen en Rohingya, om iemand als staatloos aan te merken. Deze werkwijze wijzigt met de implementatie van de WVS. Bezien moet worden of en welk gedeelte van de huidige procedure passend is bij implementatie van de WVS. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat de rechter genoeg neemt met bepaalde documenten die de IND in de huidige situatie niet voldoende acht. De werkinstructie omtrent staatloze Palestijnen (WI2020/19) moet in ieder geval worden aangepast.

BDOC en TOELT benadrukken dat in kaart moet worden gebracht welke documenten en informatie belangrijk zijn per categorie. Daarbij moet in aanmerking worden genomen dat benodigde documenten, de status daarvan en landeninformatie aan verandering onderhevig zijn.

De verzoeken om informatie aan BDOC en TOELT zullen naar inschatting veelal dezelfde beperkte groep landen betreffen. Beide afdelingen hebben hier al veel ervaring mee. Zo is bijvoorbeeld voor de groep Palestijnen al veel bekend. Documenten zullen per persoon moeten worden onderzocht en eventueel worden vergewist. Nadat de wet- en regelgeving per land of groep één keer goed is uitgezocht, zal dit later niet opnieuw per zaak hoeven te worden gedaan.

Werklast en doorlooptijden

BDOC en TOELT hebben aangegeven dat bij 100 extra zaken per jaar dit geen probleem oplevert met betrekking tot de werklast en doorlooptijden. Bij 1.000 extra zaken per jaar zal de werklast wel toenemen: Bij BDOC beslaan deze extra 1.000 zaken ca. 2% van de huidige werklast. Bij dit tweede scenario heeft BDOC naar inschatting ca. **1 fte extra** medewerker schaal 11 nodig. De huidige capaciteit van TOELT is naar inschatting toereikend.

Een risico hierbij is dat niet bekend is hoeveel verzoeken ten behoeve van de vaststellingsprocedure bij de rechtbank BDOC en TOELT daadwerkelijk zullen ontvangen. Daarbij is nog onbekend waar de rechtbank Den Haag (standaard) om gaat vragen. Het is bijvoorbeeld denkbaar dat de rechtbank taalanalyses standaard nodig acht. Of taalanalyses of taalindicaties voor een bepaald land/ taal mogelijk zijn, moet in samenspraak met TOELT/Taal worden bepaald. Dit zal van invloed zijn op de doorlooptijden, termijnen en benodigde fte.

Directie Dienstverlening - overig

DRV is verantwoordelijk voor het registreren van de adviesverzoeken in INDiGO en deze zaken toe te delen aan JZ GT.

T&I is verantwoordelijk voor eventuele wijzigingen van de identiteitsgegevens van de vreemdeling in INDiGO/BVV naar aanleiding van een beslissing van de rechtbank.

De inschatting is dat er een **zeer beperkte impact** is voor beide afdelingen. Wel is van belang dat beide afdelingen worden meegenomen in het implementatietraject en dat de werkafspraken worden vastgelegd in de procesbeschrijvingen.

Er wordt geen impact verwacht voor de afdeling Handhaving (HH).

3.1.3

DT&V

Wanneer een vreemdeling een verzoek indient bij de rechtbank om zijn staatloosheid te laten vaststellen, kan de DT&V door de IND in het kader van de adviesprocedure verzocht worden om een bijdrage te leveren aan het onderzoek naar deze staatloosheid. Dit geldt alleen wanneer het gaat om een vreemdeling die geen rechtmatig verblijf heeft op grond van een verblijfsvergunning. Vreemdelingen met een verblijfsvergunning vallen buiten de doelgroep van de DT&V waardoor er voor deze groep geen rol is weggelegd voor de DT&V. De inschatting is dat er een **beperkte impact** is voor de DT&V.

Werkproces

De DT&V zal samen met de IND werkafspraken moeten maken in welke gevallen de DT&V door de IND bevroegd zal worden en op welke wijze. Hierbij moet de wijze van adviseren zodanig geborgd worden dat dit op eenduidige wijze gebeurt, waarbij zowel een DPIA uitgevoerd moet worden door de IND als een DPIA uitgevoerd door de DT&V.

Ook intern zal de DT&V een proces moeten inrichten waarbij op individueel zaak niveau een onderzoek ingesteld wordt naar de gestelde staatloosheid van de vreemdeling.

De werkwijze van de DT&V dient te worden vastgelegd in een procesprotocol. Deze moet ontwikkeld worden.

Hierbij wordt gedacht aan het delen van relevante stukken uit het vertrekdoossier met de IND en het bevragen van buitenlandse autoriteiten. Op basis van een overdrachtdossier met daarin het adviesverzoek, zal DT&V de zaak toebedelen aan een regievoerder. Mocht het dossier reeds in de caseload van de DT&V zitten, dan dient het adviesverzoek verzonden te worden aan de DT&V en zal het verzoek door de behandelend regievoerder worden behandeld. Deze medewerker zal na bestudering de zaak intern voorleggen aan de Directie Internationale Aangelegenheden (DIA) die de contacten met buitenlandse autoriteiten onderhoud. Per zaak zal er dan gekeken moeten worden welke vragen de rechtbank en/of de IND heeft en zullen waar nodig doorgeleid worden naar de buitenlandse autoriteiten.

Ook zullen de betreffende medewerkers een opleiding/training moeten krijgen.

Werklast en doorlooptijden

Het onderzoek naar de gestelde staatloosheid van een vreemdeling heeft gevolgen voor de werklast van de DT&V. Dit zal vooral betrekking hebben op regievoerders en medewerkers van DIA.

Medewerkers van DIA zullen hun internationale netwerk gaan aanspreken om bepaalde informatie te achterhalen of verifiëren. Het is niet de verwachting dat hiervoor nieuwe netwerken aangeboord zullen moeten gaan worden en past daarom binnen de huidige werkzaamheden en functieprofielen van de DT&V. Wel heeft dit consequenties voor de werklast van de DT&V.

De regievoerders zullen het dossier en het adviesverzoek op zich nemen, en doorzetten naar DIA. Vervolgens zullen zij de interne afhandeling monitoren en zorgdragen op dat het advies gereedkomt en verzonden wordt aan de verzoeker (IND).

De inschatting is dat dit per zaak ongeveer 4 uur in beslag zal nemen.

Scenario A: Indien er per jaar 100 verzoeken van de IND binnenkomen bij DIA, en uitgaande van 4 uur per zaak en dat 1 fte 352,25 zaken per jaar kan doen, betekent dit dat DT&V ca. **0,3 extra fte** aan schaal 11 medewerkers nodig heeft.¹⁶

¹⁶ Het aantal fte's is op basis van de rijksnorm van 450 zaken per jaar en de Handleiding Overheidstarieven (HOT) 2022, waarin wordt uitgegaan van 1.409 direct productieve uren per 1 fte (36 uur) per jaar.

Scenario B: Indien er per jaar 1.000 verzoeken van de IND binnenkomen bij DIA, en uitgaande van 4 uur per zaak en dat 1 fte 352,25 zaken per jaar kan doen, betekent dit dat DT&V ca. **3 extra fte** aan schaal 11 medewerkers nodig heeft.¹⁷

Een inschatting van het aantal verzoeken dat daadwerkelijk op jaarbasis zal binnenkomen bij DT&V is moeilijk te maken. Dit is immers afhankelijk van het aantal verzoeken om vaststelling staatloosheid dat bij de rechtbank wordt ingediend, alsook het aantal verzoeken om informatie dat de IND richting de DT&V doet.

3.2 Impact vaststelling evidente staatloosheid

3.2.1 *Werkwijze vaststellen evidente staatloosheid*

Evidente staatloosheid kan door verschillende bestuursorganen (o.a. gemeenten, IND en DT&V) worden vastgesteld. De vaststelling van evidente staatloosheid vindt plaats in het kader van een lopende procedure bij het betreffende bestuursorgaan: door de gemeente bij inschrijving in de BRP; door de IND bij een verblijfsrechtelijke procedure; dan wel een procedure op grond van de RWN; door de DT&V bij een terugkeerprocedure. Ook kan het desbetreffende bestuursorgaan informatie (uit de dossiers) van de IND en DT&V nodig hebben voor de beoordeling van de evidente staatloosheid.

Daarbij gelden de volgende uitgangspunten:

1. Een beschikking van de rechtbank Den Haag waarbij staatloosheid wordt vastgesteld op grond van de WVS is altijd bindend;
2. Als een persoon als staatloos staat geregistreerd in de BRP betreft dat een authentiek gegeven (artikel 1.6 Wet BRP), dat andere bestuursorganen bij het vervullen van hun wettelijke taak moeten gebruiken, tenzij er gerede twijfel bestaat (artikel 1.7 lid 2 Wet BRP);
3. Als er gerede twijfel bestaat aan de juistheid van staatloosheid, meldt het bestuursorgaan dit terug aan de gemeente (artikel 2.34 Wet BRP). Dit geldt *niet* als er een rechterlijke vaststelling is op grond van de WVS (deze is immers altijd bindend, zie punt 1).

Indien de gemeente heeft geweigerd staatloosheid vast te stellen, is geen bezwaar mogelijk maar staat alleen de vaststellingsprocedure open bij de rechtbank Den Haag.

3.2.2 *IND*

De volgende afdelingen worden geraakt: de beslisafdelingen van de directie Asiel & Bescherming (A&B) en de directie Regulier Verblijf en Nederlanderschap (RVN); JZ ST en de generieke teams (GT) van de directie JZ; BDOC, TOELT, T&I en Keteninformatie & Controle (K&C) van de directie DV.

Werkwijze

De beslismedewerkers van RVN en A&B kunnen in voorkomende gevallen tijdens een lopende verblijfsrechtelijke procedure te maken krijgen met de stelling dat de desbetreffende vreemdeling staatloos is. De beslismedewerkers zullen deze stelling vervolgens moeten toetsen aan de voorwaarden zoals gesteld in het Besluit evidente staatloosheid. Voor de beslismedewerkers moet duidelijk zijn hoe te handelen, zoals bijvoorbeeld wanneer te vragen om aanvullende informatie van de vreemdeling (bieden van herstel verzuim) en welke termijnen hiertoe toereikend worden geacht.

Ook moet duidelijk zijn in welke gevallen de beslismedewerkers BDOC en/of TOELT verzocht kan worden om onderzoek te doen naar de overgelegde documenten, aan welke eisen deze documenten moeten voldoen en wanneer ze een landvraag moeten stellen aan TOELT. Daarnaast

¹⁷ Idem.

is het denkbaar dat de beslismedewerkers JZ GT verzoeken om advies vanwege hun specialistische kennis.

Mocht door de beslismedewerkers worden beoordeeld dat sprake is van evidente staatloosheid, dan zal duidelijk moeten zijn hoe zij dit moeten opnemen in de beslissing op de verblijfsrechtelijke procedure (in het dictum?). Indien niet is gebleken van evidente staatloosheid dan zal deze beoordeling (ook) gemotiveerd in de beschikking moeten worden opgenomen. Ook tijdens de verblijfsrechtelijke beroepsprocedures kan discussie bij de bestuursrechter ontstaan over de evidente staatloosheid, zodat JZ GT ook op de hoogte moet zijn van de werkwijze.

In voorkomende gevallen zal via T&I de nationaliteit van de vreemdeling in INDiGO/BVV worden aangepast. Mocht de vreemdeling al ingeschreven staan in de BRP, dan zal in de desbetreffende gemeente moeten worden verzocht om de nationaliteit te wijzigen.

Ook de medewerkers K&C moeten in dit kader op de hoogte zijn van de WVS. De wijziging in artikel 2.17 BRP (zie paragraaf 2.1.1 en bijlage IV) betekent dat staatloosheid niet meer in de BRP kan worden ingeschreven op grond van een verklaring ex artikel 2.17 Wet BRP van de IND die K&C op verzoek van de gemeente verstrekt.¹⁸ De werkprocessen bij K&C, alsook de procesafspraken met de gemeenten (NVVB)¹⁹, moeten daarom worden gewijzigd.

In het kader van eenduidigheid, het efficiënt laten verlopen van het werkproces en het voorkomen van vertraging in de verblijfsrechtelijke procedure is het van belang dat bovenstaande duidelijk en helder wordt vastgelegd in een **werkinstructie** (WI) waarbij alle partijen worden meegenomen.

Werklast en doorlooptijden

Het is onduidelijk in hoeveel verblijfsrechtelijke procedures de vreemdeling een beroep zal doen op het Besluit evidente staatloosheid. De inschatting is dat de extra werklast voor JZ, A&B, RVN en DV in het algemeen beperkt zal zijn en **geen aanvullende capaciteit** nodig is. Immers, in verreweg de meeste verblijfsrechtelijke procedures heeft de vreemdeling een nationaliteit. In voorkomende gevallen zal de beoordeling van evidente staatloosheid wel voor extra werklast zorgen en wellicht stijging van de doorlooptijd. Dit betreft echter casuïstiek die met name wordt verwacht bij A&B en bij de klantgroep Familie & Gezin (F&G) van RVN (met name het EDT-cluster waar o.a. de Buitenschuld aanvragen worden behandeld).

BDOC onderzoekt ook documenten voor gemeentes en kunnen daarom naast de extra verzoeken vanuit de IND beslismedewerkers, wellicht ook verzoeken met betrekking tot evidente staatloosheid verwachten van gemeentes, DT&V en andere ketenpartners.²⁰

Er wordt geen impact verwacht voor de afdeling Handhaving.

Extra verblijfsaanvragen

Het is denkbaar dat de mogelijkheid om (evidente) staatloosheid te laten vaststellen door de IND, voor een toename van bepaalde verblijfsaanvragen kan zorgen. Met name wordt hierbij gedacht aan een toename van het aantal opvolgende asielaanvragen (zgn. HASA's) en een toename van reguliere EDT-aanvragen. Het aantal extra aanvragen naar aanleiding van de WVS is niet te voorspellen. Ingeschat wordt echter dat de toename enkel om deze reden geen extra capaciteit behoeft. Daarbij is de verwachting dat vooral in de periode na de implementatie een sterkere stijging merkbaar zal zijn die na verloop van de tijd zal stabiliseren.

¹⁸ Bij de inschrijving van vreemdelingen in de BRP waarbij de geboortedatum en/of de nationaliteit niet kan worden ontleend aan de reguliere bronnen (artikel 2.8 en/of 2.15 Wet BRP), worden deze gegevens ontleend aan een verklaring van de IND.

¹⁹ Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken: deze organisatie behartigt de belangen van de Nederlandse gemeenten op het gebied van Burgerzaken en Publiekszaken.

²⁰ Documentenonderzoeken die niet zijn gekoppeld aan IND-zaken, (bv ingediend door gemeenten, DT&V) worden niet door TOELT vergewist.

3.2.3 DT&V

Tijdens de terugkeerprocedure kan een vreemdeling een beroep doen op het Besluit Evidente staatloosheid. Gelijk aan de IND zal hiertoe een werkwijze moeten worden vastgelegd. De inschatting is dat de extra werklast voor DT&V in het algemeen beperkt zal zijn en **geen aanvullende capaciteit** nodig is.

3.3 Impact document staatloosheid

3.3.1 *Het staatlozendocument: welke vorm?*

Uit de WVS volgt dat een vreemdeling *zonder verblijfsrecht* die vastgesteld staatloos is (conform de WVS) een identificatiedocument kan aanvragen bij de IND waaruit de staatloosheid blijkt. Hiertoe moet een nieuw proces worden ingericht.

Uitgangspunt hierbij is dat het staatlozen document niet valt onder de Wet op de Identificatieplicht (WID) of Wet identificatie bij dienstverlening (Wid) omdat documenten die hieronder vallen enkel kunnen worden afgegeven aan mensen *met* verblijfsrecht.²¹ Daarom kan niet worden aangesloten bij het bestaande Vreemdelingendocument (voorheen: W-document) en moet een nieuw document ontwikkeld worden, waarbij:

- de biometrische gegevens en foto worden opgenomen, zodat het verifieerbaar en fraudebestendig is, en;
- duidelijk is dat het document géén recht geeft op verblijf, en;
- waaruit blijkt dat de houder staatloos is.

Naar aanleiding van bovenstaand kader, zijn er twee opties om dit staatlozendocument te realiseren:

- 1) Een nieuw pasje wat niet onder de ID-wetgeving valt;
- 2) Een sticker met foto (op een inlegvel).

Hierin zal een **keuze** moeten worden gemaakt vóór de start van de implementatie.

Ook zal met betrekking tot het document het een en ander moeten worden opgenomen in lagere regelgeving (leges; model).

Pasje

Het voordeel van een pasje ligt met name in de fraudebestendigheid en is eenvoudiger in het beheren en bestellen. Daarbij kan gebruik worden gemaakt van de bestaande logistiek. Nadeel zijn de kosten: naar verwachting duurt de ontwikkeling van een nieuw pasje (met chip) ca. vier maanden en kost ca. 50.000 Euro. Daarnaast zijn er de kosten van het pasje zelf: ca. 15 Euro per pasje.

Sticker

Voor de sticker kan aansluiting gezocht worden bij bestaande modellen (model voor terugkeervisum), maar waarbij biometrie via de BVV gaat en er alleen een foto op staat. Een foto is een biometrisch gegeven en deze eis is vormvrij.²² Hierbij geldt de volgende kanttekening: als het wenselijk is om een andere lidstaat dit te kunnen laten uitlezen (interoperabiliteit), dan is een pasje vereist waarin de biometrie is vergrendeld. Van belang is in ieder geval dat naast betrokkene, geen ander persoon zich kan identificeren met het document. Dit ziet direct op het grootste nadeel van een sticker: deze is fraudegevoelig. Met name omdat deze verder niet is gekoppeld aan een ID-bewijs. Om ongeautoriseerde wijzigingen te achterhalen, zal daarom een

²¹ Een document als bedoeld in de WID/Wid levert bewijs dat de afgevende overheid betrokkene kent en instemt met het verblijf van betrokkene op het grondgebied. Tevens levert het bewijs van het feit dat de gegevens die erop staan met betrekking tot de personalia van betrokkene door de overheid voldoende zijn geverifieerd op basis van brondocumenten. Het afgeven van een identiteitsdocument als bedoeld in de wet aan een persoon die niet rechtmatig op het grondgebied van de betreffende Staat verblijft, sluit daarom niet aan bij het doel van de wet.

²² Het voorschrift om een document af te geven aan vastgestelde staatlozen volgt uit het verdrag uit 1954. In die bestond biometrie nog niet als zodanig en werd een foto bedoeld.

barcode in de sticker gemaakt moeten worden, hoewel deze ook vrij eenvoudig te verwijderen en te vervangen is op een sticker. Als daarnaast ook de foto wordt aangepast is de sticker bruikbaar door een ander persoon (risico identiteitsfraude). Daarnaast zijn stickers moeilijker te beheren en is het bestelproces lastiger dan bij een pasje. Een voordeel zijn de kosten, deze liggen lager dan bij de ontwikkeling van een nieuw pasje, namelijk ca. 15.000 Euro voor een oplage van 10.000 stickers. Naar aanleiding van gepleegde identiteitsfraude kunnen aanvullende kosten ontstaan.

Voor beide opties geldt dat de tekst over staatloosheid (Verdragstekst) op het document moet komen te staan, ook in het Engels.

De verschillende betrokken deelnemers aan deze impactanalyse hebben aangegeven een voorkeur te hebben voor het pasje in verband met het eenvoudige beheer, bestelproces en grotere fraudebestendigheid.

De hoogte van de leges die horen bij het staatlozen document moet nog bepaald worden. De leges zullen in principe kostendekkend zijn, waarbij rekening zal worden gehouden met het doel van de WVS: erkenning van de staatloosheid van de vreemdeling.

Aantallen

Het is onduidelijk hoeveel aanvragen om een staatlozen document zullen worden ingediend. Het geeft geen verblijfsrecht en de voorwaarden zoals gesteld in de WVS zijn limitatief en daarom wordt verwacht dat niet veel mensen een document kunnen aanvragen (kleine oplage op jaarbasis). Echter naast aanvragen waarbij duidelijk is dat sprake is van vastgestelde staatloosheid, kunnen in deze procedure ook aanvragen verwacht worden waarbij de vreemdeling middels deze weg indirect verzoekt om de evidente staatloosheid vast te stellen om zo meer kans te maken op rechtmatig verblijf (bijvoorbeeld de buitenschuldprocedure).

3.3.2

Inrichting nieuw proces

Het proces van de aanvraagprocedure, beoordeling en verstrekking van het staatlozen document wat naar aanleiding van de WVS ingericht moet worden, kan grofweg worden ingedeeld in acht stappen:

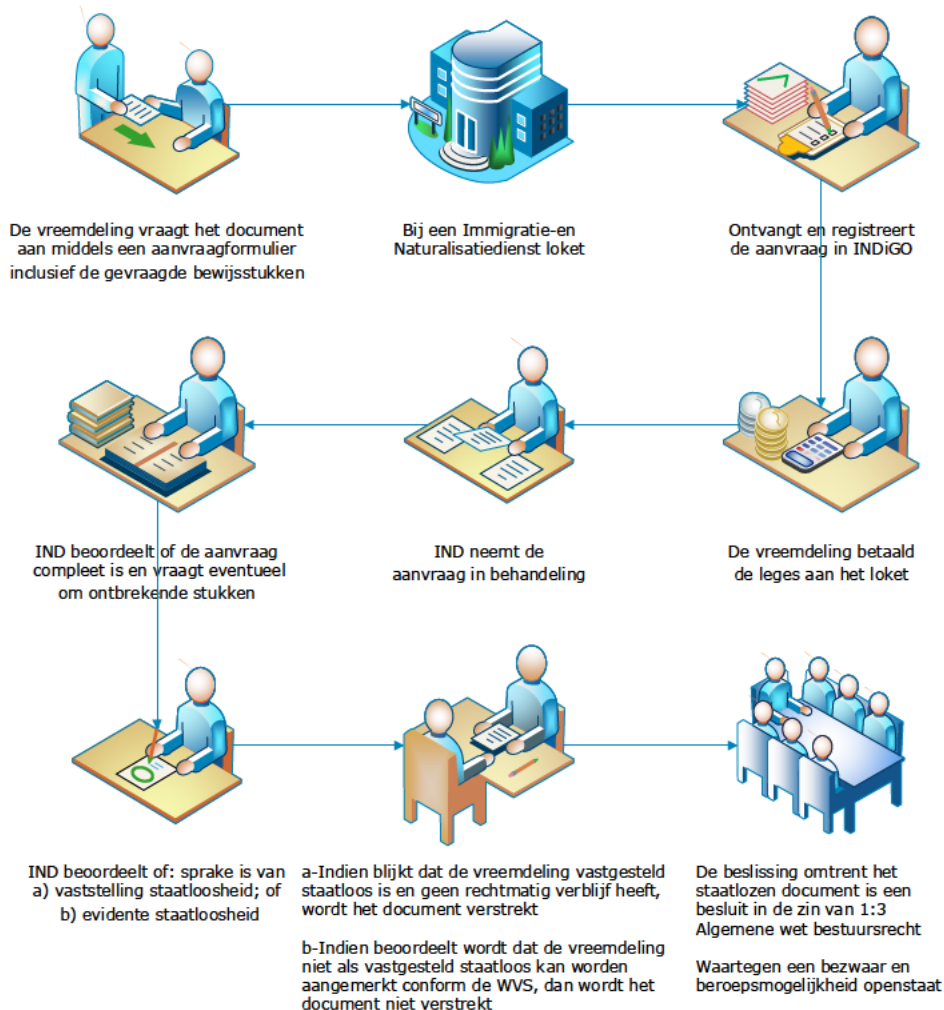
- 1) De vreemdeling vraagt het document aan in persoon (aan het IND-loket) middels een aanvraagformulier inclusief de gevraagde bewijsstukken.
- 2) De IND ontvangt en registreert de aanvraag in INDiGO.
- 3) De vreemdeling betaald de leges aan het loket.
- 4) De IND neemt de aanvraag in behandeling.
- 5) De IND beoordeelt of de aanvraag compleet is en vraagt eventueel om ontbrekende stukken (biedt herstel verzuim).
- 6) De IND beoordeelt of: a) sprake is van vaststelling van staatloosheid door de rechtbank Den Haag; of b) de vreemdeling voldoet aan de voorwaarden voor vaststelling van evidente staatloosheid conform de WVS en het Besluit evidente staatloosheid.
- 7) a-Indien blijkt dat de vreemdeling vastgesteld staatloos is en geen rechtmatig verblijf heeft, wordt het document verstrekt. Hiervoor moeten wel recente biometrische gegevens beschikbaar zijn. Zo nodig kan de vreemdeling deze (op afspraak) af laten nemen aan het IND-loket. De vreemdeling kan het document afhalen aan het IND-loket.
b-Indien beoordeeld wordt dat de vreemdeling niet als vastgesteld staatloos kan worden aangemerkt conform de WVS, dan wordt het document niet verstrekt.
- 8) De beslissing omtrent het staatlozen document is een besluit in de zin van 1:3 Algemene wet bestuursrecht (Awb) waartegen een bezwaar en beroepsmogelijkheid openstaat.

Het heeft de voorkeur om in persoon de aanvraag in te dienen bij een IND-loket omdat dan gelijk de biometrie kan worden afgenomen en direct de leges kunnen worden voldaan. Er hoeven dan geen leges-brieven te worden verstuurd. Op deze manier loopt het proces geen onnodige vertraging op.

Verschillende afdelingen van de IND worden geraakt door dit nieuwe proces. De DT&V wordt *niet* geraakt door dit proces. Conform de opdrachtbrief worden de gevolgen voor de IND in kaart gebracht.

Schematisch ziet het proces er als volgt uit:

Afbeelding 2: weergave proces aanvraag staatlozen document

3.3.3

IND

De volgende afdelingen worden geraakt: Het team dat de aanvraag van het staatlozen document beoordeelt; BDOC, TOELT, DRV en de IND-loketten (afdeling Klantkanalen/Particulier) van de directie DV en de directie JZ.

De modellen voor het aanvraagformulier, inclusief gevraagde bewijsstukken en het document, alsook de hoogte van de leges, termijnen en rechtsmiddelen- en gevolgen zullen in lagere regelgeving moeten worden opgenomen.

Daarnaast moeten werkafspraken gemaakt worden met alle betrokken partijen en worden vastgelegd in een werkinstructie (WI). Voor het proces moet in ieder geval duidelijk zijn welk moment het meest opportuun is om de biometrische gegevens af te nemen: het betreft mensen zonder verblijfsrecht, waarbij naar verwachting vaak geen recente gegevens aanwezig zijn. Ook

moet duidelijk zijn hoe de vreemdeling zich bij het ophalen van het staatlozen document moet/kan identificeren. De staatloze vreemdeling is immers niet in het bezit van een verblijfsdocument en zal waarschijnlijk in een gedeelte van de gevallen ook geen andere identificerende documenten bezitten, noch ingeschreven staan in de BRP.

Het team dat de aanvraag van het staatlozen document beoordeelt

Op het moment van schrijven is onduidelijk welke afdeling binnen de IND verantwoordelijk wordt voor de beoordeling van de aanvragen om het staatlozendocument en de afhandeling van de eventuele bezwaarschriften. Dit komt omdat deze aanvraagprocedure volledig losstaat van een verblijfsrechtelijke- of naturalisatieprocedure. De aanvraag om het staatlozendocument betreft immers enkel het verzoek van een vreemdeling zonder verblijfsrecht om een document om staatloosheid mee aan te kunnen tonen. De afdeling Naturalisatie of de klantgroep Familie & Gezin (F&G) van de directie RVN liggen wellicht voor de hand. Inhoudelijk omdat de aanvraag om het staatlozendocument de nationaliteit van een vreemdeling betreft en binnen Naturalisatie en F&G (waar de aanvragen om Weder toelating worden behandeld) ook aanvragen afhandelen waarbij een beoordeling gemaakt moet worden omtrent de nationaliteit. Daarbij hebben de beslismedewerkers van RVN ervaring met het beoordelen van aanvragen en bezwaarschriften en het schrijven van beschikkingen. De afdeling JZ GT, BDOC of de IND-loketten liggen minder voor de hand omdat het inhoudelijk beoordelen van aanvragen en bezwaarschriften en het schrijven van beschikkingen niet tot hun standaardwerkzaamheden behoort. De overige afdelingen binnen A&B en RVN liggen eveneens minder voor de hand. Hoewel de medewerkers ervaring hebben met het beoordelen van aanvragen (bij A&B komen overigens nauwelijks bezwaarprocedures voor), zouden de aanvragen om het staatlozendocument het werkproces verstoren (met name bij A&B).

Werklast en doorlooptijden

Van belang is dat de aanvragen bij één afdeling/cluster worden belegd in het kader van een efficiënt werkproces. Zoals eerder is aangegeven is het onduidelijk hoeveel aanvragen om een staatlozen document zullen worden ingediend. De IND-medewerker die deze aanvragen behandelt, moet in ieder geval (zelfstandig) een oordeel kunnen vellen met betrekking tot de evidente staatloosheid (zie paragraaf 3.2). Ook in het geval een ander bestuursorgaan heeft vastgesteld dat de vreemdeling evident staatloos is: bijvoorbeeld betrokkene is als staatloos geregistreerd in de BRP. Hoewel de IND in beginsel authentieke gegevens uit de BRP dient te gebruiken bij de verstrekking van het staatlozendocument, zal de IND-medewerker zelf de overgelegde stukken moeten beoordelen bij de aanvraag om dit document. Ook moet de medewerker in staat zijn om een bezwaarschrift te kunnen afhandelen. Hiermee dient rekening te worden gehouden bij de inschaling van de medewerker. Het is op het moment van schrijven niet duidelijk of de beslissing op de aanvraag schriftelijk moet worden vastgelegd in een beschikking, of dat enkel het (niet) verstrekken van het staatlozendocument het besluit op de aanvraag is, waarbij wel een kennisgeving wordt verstrekt. Wel zal altijd een beschikking op het bezwaarschrift geschreven worden. De beoordeling van de aanvraag zal daarom zorgen voor extra werklast. De impact op de betreffende afdeling is evenmin in te schatten, met name omdat:

- onbekend is welke afdeling hiervoor verantwoordelijk wordt;
- hoeveel behandeltime (normtime) de aanvraag naar verwachting in beslag zal nemen: het is aan de verantwoordelijke afdeling/directie om hier een inschatting over te maken,
- en welke schaal medewerkers nodig zijn: ook dit is aan de verantwoordelijke afdeling.

Omdat de impact voor de afdeling onbekend is, is ook onbekend welke gevolgen dit zal hebben voor de doorlooptijden.

Directie Dienstverlening

BDOC: Zoals in het begin van deze paragraaf is aangegeven, moet een geheel nieuw document ontwikkeld worden. Dit is een éénmalig proces waar BDOC verantwoordelijk voor is. Ook is, in het geval dat wordt gekozen voor een pasje, BDOC verantwoordelijk voor het maken van het pasje als deze wordt toegekend.

Indien een inhoudelijke beoordeling nodig is, kan de medewerker die de documentaanvraag behandelt BDOC verzoeken om documentonderzoek te verrichten naar aanleiding van de overgelegde stukken.

Ingeschat wordt dat de impact op BDOC beperkt blijft waarvoor **geen extra capaciteit** nodig is.

TOELT: Indien een inhoudelijke beoordeling nodig is, kan TOELT verzocht worden om (verificatie)onderzoek te verrichten door de medewerker die de aanvraag behandelt TOELT en/of via BDOC in het geval BDOC documentonderzoek heeft verricht. Ingeschat wordt dat de impact op TOELT beperkt blijft waarvoor **geen extra capaciteit** nodig is.

DRV: is verantwoordelijk voor het opvoeren van de aanvragen om het staatlozen document en het toedelen op de juiste beslisafdeling. In verband met de lage verwachte aantallen aanvragen, is de impact op DRV **zeer beperkt**.

Klantkanalen (IND-loket): is verantwoordelijk voor afname van de biometrie, inname van de aanvraag in persoon en uitreiken van het document. In verband met de lage verwachte aantallen aanvragen, is de impact **zeer beperkt**.

Handhaving: Melding van fraude/vervalsingen van het staatlozendocument kunnen via de bekende paden bij Handhaving terechtkomen. Er zijn hiertoe geen nieuwe fraudesignalen (kwalificaties) nodig in INDiGO. In vergelijking met een pasje is het risico op fraude met een sticker groot. In verband met de lage verwachte aantallen aanvragen, is de impact **zeer beperkt**.

Directie JZ

JZ GT is verantwoordelijk voor de behandeling van de beroepsschriften. In verband met de lage verwachte aantallen aanvragen, is de impact **zeer beperkt**.

JZ ST kan extra vragen verwachten met betrekking tot de beoordeling van de evidente staatloosheid. Ook deze impact wordt als **beperkt** ingeschat.

3.4 Impact vastgestelde staatloosheid in de verblijfsrechtelijke en terugkeerprocedure

De WVS regelt in artikel 3 hoe om te gaan met een verzoek om vaststelling van staatloosheid bij de rechtbank in combinatie met een (lopende) verblijfsaanvraag asiel. Hoe om te gaan indien sprake is van een *reguliere* verblijfsaanvraag of terugkeerprocedure is niet ingeregeld. Het is daarom aan de rechtbank om te beoordelen of er aanleiding is om te wachten op de beslissing in een reguliere- of terugkeerprocedure. De samenloop van de civiele vaststellingsprocedure staatloosheid en een ingediende vovo²³ bij de vreemdelingenrechter om de verwijderbaarheid op te schorten in het kader van een verblijfsrechtelijke- of terugkeerprocedure zal eveneens per zaak door de rechter moeten worden gewogen.

Als de staatloosheid ingevolge de WVS is vastgesteld (door de beslissing van de rechtbank of bij evidente staatloosheid door de gemeente of IND/DT&V zelf), kan deze status van invloed zijn op de uitkomst van nieuwe dan wel lopende procedures. Vastgestelde staatloosheid raakt niet alleen de asielprocedures, maar ook de reguliere verblijfsrechtelijke procedures bij de IND en de terugkeerprocedures bij de DT&V. Immers, de staatloosheid van de vreemdeling is dan onderdeel van het feitencomplex en zal dan moeten worden meegenomen in de desbetreffende beoordelingen inzake asiel, de reguliere buitenschuldprocedure, in reguliere procedures waar het MVV-vereiste en het paspoortvereiste geldt, en inzake vertrekprocedures.

²³ Met een voorlopige voorziening (vovo) wordt een voorlopige beslissing van de rechter gevraagd als de uitkomst in de lopende procedure niet afgewacht kan worden wegens een spoedeisend belang.

3.4.1 IND

De volgende afdelingen worden geraakt: A&B, RVN en JZ

Voor de beslismedewerkers van A&B en RVN, alsook voor de procesvertegenwoordigers van JZ is het van belang dat er een éénduidige lijn is hoe het feit van vastgestelde staatloosheid moet worden meegenomen in de verschillende verblijfsrechtelijke procedures. Dit moet worden vastgelegd in een WI of Informatiebericht. Dit is van belang omdat dit feit relatief gezien niet vaak zal voorkomen en zal voorkomen bij verschillende teams/afdelingen, verschillende locaties en verschillende directies. Indien niet duidelijk is hoe dit mee te wegen bij de verschillende belangenafwegingen bestaat hierdoor de kans op willekeur en onduidelijkheid. Ook kan onduidelijkheid zorgen voor langere doorlooptijden. Deze gevolgen zijn onwenselijk voor de organisatie én voor de vreemdeling.

Hierin kan onder andere eveneens het volgende worden opgenomen:

- Op welke wijze een lopende vaststellingsprocedure staatloosheid bij de rechtbank Den Haag moet mee worden genomen bij een *reguliere* verblijfsrechtelijke- of terugkeerprocedure.
- Hoe om te gaan indien sprake is van evident vastgestelde staatloosheid door een ander bestuursorgaan. Is bijvoorbeeld in de BRP ingeschreven staan als staatloos in alle gevallen voldoende om niet naar documentatie te kijken?
- Hoe een afwijzing van de verblijfsaanvraag (inclusief terugkeerbesluit) en eventuele uitzetting van een vastgestelde staatloos persoon zich verhoudt tot het verbod op (indirect) refoulement (schending artikel 3 EVRM).
- Hoe om te gaan als de gestelde staatloosheid wel geloofwaardig wordt geacht in het kader van de asielaanvraag, maar niet wordt voldaan aan het Besluit evidente staatloosheid.

De inschatting is dat de status van staatloosheid in het algemeen niet zal zorgen voor extra werklust. Immers, voorheen was er wellicht enkel de stelling dat betrokkene staatloos was of kon geen paspoort overlegd worden. Dit betroffen ook feiten die moesten worden beoordeeld. Daarbij zijn overwegend de meeste aanvragers van een verblijfsvergunning in het bezit van een nationaliteit. De inschatting is daarom dat het meenemen van vastgestelde staatloosheid in een verblijfsrechtelijke procedure casuïstisch van aard zal zijn waartoe **geen extra capaciteit** nodig zal zijn. Wel zullen individuele gevallen met name in de periode na de implementatie zorgen voor extra werklust bij de betreffende beslismedewerker vanwege de nieuwigheid cq. onbekendheid met de nieuwe regelgeving. Zoals eerder aangegeven, is het daarom van belang dat voor de daadwerkelijke implementatie de uitvoering is geïnformeerd over de inhoud en werkprocessen.

Extra aanvragen

De verwachting is dat als een vreemdeling zonder verblijfsrecht/procedure vastgesteld staatloos is, dit reden kan zijn om (nogmaals) een verblijfsaanvraag in te dienen. Hierbij wordt ingeschat dat dit met name een toename zal betekenen van de opvolgende asielaanvragen (HASA's) en ook de (reguliere) buitenschuld aanvragen.

Dit zal voor extra werklust zorgen bij de betreffende afdelingen A&B en RVN (EDT-cluster). Of hiervoor extra capaciteit nodig is, is moeilijk te voorspellen nu dit van verschillende factoren afhankelijk is: het aantal verzoeken dat op jaarbasis bij de rechtbank Den Haag binnenkomt en wordt afgehandeld en de onbekende hoeveelheid staatloze vreemdelingen die nog geen verblijfsprocedure hebben lopen. Evenmin is daarom te voorspellen welke gevolgen dit heeft voor de doorlooptijden. Van belang is om de toename van deze aanvragen te monitoren zodat zo nodig snel extra capaciteit kan worden aangetrokken.

3.4.2 DT&V

De ervaring leert dat vele vertrek plichtige vreemdelingen diverse procedures aangrijpen om het vertrek te voorkomen. Daarom is het niet ondenkbaar dat ook de vaststellingsprocedure staatloosheid wordt aangegrepen als extra mogelijkheid om het vertrek uit Nederland te belemmeren. Het instellen van een vaststellingsprocedure staatloosheid bij de rechtbank Den

Haag schort de vertrekplicht weliswaar niet op, maar zal mogelijk wel veel extra werk opleveren voor de DT&V en de keten. Van belang is dat de volumes nauwgezet gemonitord worden, zodat de DT&V en de keten tijdig kan interveniëren waar nodig.

Als een vreemdeling door middel van een aangenomen identiteit erin slaagt om de staatloosheid door de rechtbank te laten vaststellen, dan heeft dit gevolgen voor de vertrekopties omdat de betreffende buitenlandse autoriteiten zich mogelijk niet meer ontvankelijk achten onderzoek te doen. De rechter heeft immers besloten dat de persoon in kwestie geen onderdaan van dat land is. Dit kan betekenen dat de betreffende vreemdeling op termijn succesvol een beroep kan doen op het buitenschuldbeleid.

Of hiertoe extra capaciteit nodig is, is moeilijk te voorspellen nu dit van verschillende factoren afhankelijk is: het aantal verzoeken dat op jaarbasis bij de rechtbank Den Haag binnenkomt en wordt afgehandeld en de onbekende hoeveelheid staatloze vreemdelingen die bij de DT&V in beeld komen in het kader van een vertrekprocedure. Evenmin is daarom te voorspellen welke gevolgen dit heeft voor de doorlooptijden.

4 Impact wijziging art 6 RWN: Nieuw optierecht

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de gevolgen van de wijziging van artikel 6 van de Rijkswet op het Nederlandschap (RWN). Deze wijziging houdt een nieuw optierecht in voor staatloze vreemdelingen tot 21 jaar, zonder rechtmatig verblijf en geboren in het Europese deel van Nederland, Aruba, Curaçao, Sint-Maarten of de openbare lichamen Bonaire, Sint-Eustatius en Saba.

4.1 Inrichting nieuw proces

Naar aanleiding van het nieuwe optierecht – voor in het Koninkrijk geboren staatloze personen tot 21 jaar – moet een nieuw proces en werkwijze worden ingericht om de wetgeving te kunnen uitvoeren.

1) Proces en werkwijze voor het beoordelen van stabiel hoofdverblijf

Door het voorgestelde nieuwe optierecht, zal de gemeente (o.a.) moeten kunnen beoordelen of er sprake is van vijf jaar onafgebroken stabiel hoofdverblijf. Hiervoor is hoogstwaarschijnlijk input van de IND en/of DT&V nodig.

Dit verzoek om informatie is niet verplicht voor de gemeente om een beslissing te kunnen nemen op de optieverklaring, echter is het waarschijnlijk dat voor de beoordeling van het stabiele hoofdverblijf de gemeente zelf niet beschikt over voldoende informatie.²⁴ Voor het informatieverzoek van de gemeente richting de IND kan aansluiting worden gezocht bij (een aangepaste vorm) van het bestaande Bericht omtrent Toelating (BOT)²⁵ om zo een nieuw Bericht omtrent Verblijf te creëren. Hierin kunnen de criteria worden opgenomen met betrekking tot:

- 5 jaar feitelijk en onafgebroken hoofdverblijf;
- het niet onttrekken aan toezicht; en
- het niet belemmeren van vertrek of terugkeer naar het land van herkomst.

Bij de IND zullen deze adviesverzoeken van gemeente worden behandeld door de afdeling Naturalisatie van de directie RVN. Deze afdeling heeft ervaring met het proces van dergelijke adviesverzoeken middels een BOT van de gemeentes in verband met de bestaande optie- en naturalisatieprocedure. Bij de inrichting van het proces kan zoveel mogelijk worden aangesloten bij de bestaande procedure.

De IND kan voor het beantwoorden van het informatieverzoek van de gemeente in voorkomende gevallen ook gegevens van de DT&V nodig hebben. Voor deze gegevensuitwisseling zal ook een proces ingericht moeten worden.

Ook hier geldt dat als de IND twijfelt aan de staatloosheid van de verzoeker (en er is geen sprake van gerechtelijke vaststelling), de IND dit kan terug melden aan de gemeente op grond van artikel 2.34, eerste lid Wet BRP.

²⁴ De Memorie van Toelichting (MVT) behorende bij de wijziging RWN vermeldt op p. 48: Voor de gemeenten betekent het uitvoeren van het nieuwe optierecht het controleren of het betreffende kind in Nederland is geboren en vastgesteld staatloos is. Wordt voldaan aan deze voorwaarden dan vraagt de gemeente de IND om advies over de invulling van het begrip feitelijk en stabiel verblijf. De IND geeft na onderzoek, indien nodig met medewerking van de DT&V, een Bewijs omtrent Verblijf af. Na ontvangst van dit Bewijs bevestigt de burgemeester de optie.

²⁵ Gemeentes kunnen als een vreemdeling middels optie Nederlander wil worden, aan de IND vragen om een BOT. In een BOT staat informatie over de periode gedurende welke de vreemdeling is toegelaten tot Europese deel van Nederland of het Caribisch gedeelte van het Koninkrijk. De IND-medewerker verzamelt en analyseert hiertoe de toelatingsgeschiedenis en formuleert het antwoord in een BOT. Een BOT-verzoek is een bij besluit vastgelegd middel (Besluit bericht omtrent toelating). In het besluit staat opgenomen wat in een BOT vermeldt staat.

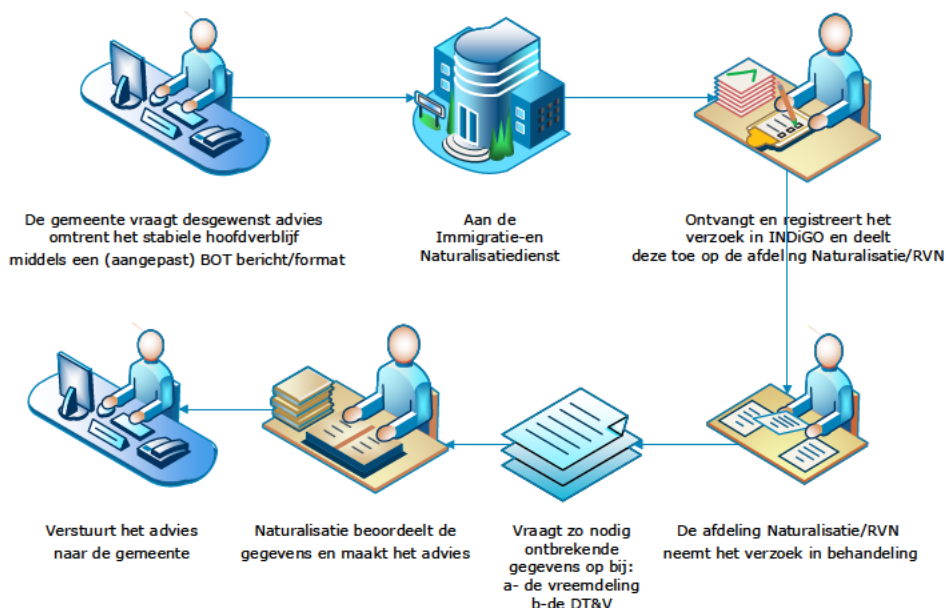
Het proces van het beoordelen van vijf jaar onafgebroken stabiel hoofdverblijf wat naar aanleiding van de uitbreiding van het optierecht ingericht moet worden, kan grofweg worden ingedeeld in 4 stappen:

- 1) De gemeente vraagt desgewenst advies omtrent het stabiele hoofdverblijf aan de IND middels een (aangepast) BOT bericht/format: Bewijs omtrent Verblijf, waarbij de gemeente zoveel mogelijke gegevens van de vreemdeling heeft gevraagd.
- 2) De IND ontvangt het registreert het verzoek in INDiGO en deelt deze toe op de afdeling Naturalisatie/RVN (rol DRV).
- 3) De afdeling Naturalisatie/RVN neemt het verzoek in behandeling en vraagt zo nodig ontbrekende gegevens op bij:
 - a- de vreemdeling (bieden van herstel verzuim), en/of
 - b- de DT&V
- 4) Naturalisatie beoordeelt de gegevens, maakt het advies en verstuurt deze (middels format) naar de gemeente.

Indien de gemeente de optieverklaring bevestigt, dan zal deze bevestiging door de IND geregistreerd moeten worden in het nationaliteitenregister (artikel 22 RWN). Dit betreft een reeds bestaande procedure.

Schematisch ziet het proces er als volgt uit:

Afbeelding 3: Weergave proces beoordeling stabiel hoofdverblijf art 6 RWN

Moment van het adviesverzoek van de gemeente

Vanwege de korte beslistermijn voor de gemeente van een optieverklaring (13 + 13 weken), is het van belang dat het Bewijs omtrent Verblijf zo snel mogelijk door de IND wordt afgegeven. Omdat de IND bij de beoordeling ook gegevens nodig kan hebben van de DT&V bestaat een risico dat termijnen overschreden worden. Dit risico bestaat ook omdat dit adviesverzoek een beoordeling betreft van een vreemdeling zonder rechtmatig verblijf, waardoor naar verwachting minder beschikbare informatie aanwezig is en de beoordeling lastiger kan zijn. In dit kader is het wellicht mogelijk dat de gemeente vóór het afleggen van de optieverklaring door de vreemdeling, het adviesverzoek naar de IND stuurt. De gemeente kan dan na de ontvangst van het positieve IND-advies de optieverklaring formeel afnemen. Bij deze manier van "screening" vooraf door de gemeente, wordt de kans verkleind dat optieverklaringen worden afgelegd die niet aan de

voorwaarden voldoen en dat beslistermijnen worden overschreden. Ook stelt dit de gemeente in staat om de vreemdeling correct te informeren over hoe kansrijk de optieverklaring is. Hiertoe is de gemeente wettelijk verplicht.

Aantallen

Het is moeilijk te voorspellen hoeveel vreemdelingen op deze nieuwe grond een optieverklaring zullen afleggen. In het licht van de gestelde voorwaarden, wordt ingeschat dat ongeveer 50 optieverklaringen op jaarbasis zullen worden afgelegd. De UNHCR heeft aangegeven dat waarschijnlijk mensen die op een Gezinslocatie (asiel opvanglocatie) zitten waarbij de kinderen staatloos zijn, wellicht in aanmerking komen.

4.2 Impact uitvoering

4.2.1 IND

De volgende afdelingen worden geraakt: Naturalisatie/RVN, DRV en JZ.

Werkproces

Van belang is dat in de lagere regelgeving wordt opgenomen middels welk format de gemeente een verzoek betreffende een Bewijs omtrent Verblijf bij de IND kan indienen met betrekking tot het stabiele hoofdverblijf in de nieuwe optiegrond van artikel 6 lid 1 q RWN. Dit format moet in afstemming met Naturalisatie/RVN en de gemeente worden ontwikkeld. Ook zullen duidelijke afspraken moeten worden gemaakt met betrekking tot wanneer een verzoek betreffende een Bewijs omtrent Verblijf wordt ingediend, beslistermijnen, benodigde gegevens en bewijsstukken. Deze afspraken moeten worden vastgelegd ofwel in de lagere regelgeving of in werkinstructies/procesbeschrijvingen aan beide kanten. Bezien moet worden of een DPIA nodig is.²⁶

Ook zullen tussen de IND en de DT&V werk- en procesafspraken moeten worden gemaakt ten aanzien van hoe (via BVV?) en wanneer de IND informatie behoeft en de termijnen. Met name met betrekking tot de vragen of de ouders van het kind zich niet hebben onttrokken aan toezicht en in het verleden niet hun terugkeer naar het land van herkomst hebben belemmerd, zal in veel zaken geschakeld moeten worden met de DT&V.

De vastlegging is nodig om een zo eenduidig en efficiënt proces te waarborgen.

Werklast en doorlooptijden

Naturalisatie/RVN: Naar verwachting is er een **beperkte impact**. Er wordt een beperkte toename van de werklast verwacht. Dit met name door het lage aantal verwachte verzoeken betreffende een Bewijs omtrent Verblijf. In voorkomende gevallen is het mogelijk dat het lastige zaken betreft die daardoor meer tijd kosten voor de IND. Dit betreft naar inschatting casuïstiek waarbij tijdelijk sprake zal zijn van een verhoogde werklast voor de individuele medewerker. Niet wordt verwacht dat de doorlooptijden van de overige werkzaamheden zullen oplopen.

Naturalisatie/RVN heeft aangegeven dat de adviesverzoeken door een schaal 7 medewerker kunnen worden afgehandeld, waar zo nodig kan worden opgeschaald. Met name in de beginfase, waar de procesafspraken met de gemeenten en de DT&V gesloten moeten worden en nog veel uitgezocht moet worden, is het raadzaam om deze taken te beleggen bij een schaal 10/11 medewerker. Ingeschat is dat de normtijd om een verzoek af te handelen 2 uur bedraagt.

²⁶ Een DPIA is een uitvoerige AVG-check om privacy risico's van een gegevensverwerking in kaart te brengen om vervolgens maatregelen te kunnen nemen om de risico's te verkleinen.

Uitgaande van 50 adviesverzoeken van de gemeente per jaar, levert dit op jaarbasis naar verwachting 100 additionele uren aan extra werk op, waarvoor 0,07 extra fte schaal 7 nodig is.²⁷ Dit is echter volledig afhankelijk van het daadwerkelijk aantal ingediende adviesverzoeken en de daadwerkelijke normtijd.

DRV: Met 50 adviesverzoeken per jaar wordt **geen impact** verwacht op DRV

JZ: Naar verwachting kan JZ ST extra vragen krijgen naar aanleiding van de beoordeling van de adviesverzoeken. Gezien het lage ingeschatte aantal adviesverzoeken zal deze **impact beperkt** blijven.

Er wordt geen impact verwacht voor de afdeling Handhaving.

4.2.2 *DT&V*

Voor de DT&V is ook een rol weggelegd wanneer het gaat om het optierecht voor staatloos in Nederland geboren kinderen. Wanneer een staatloos in Nederland geboren kind zich beroept op het optierecht, zal de gemeente moeten toetsen of voldaan wordt aan de voorwaarden, waaronder:

- Is er sprake van onafgebroken feitelijke verblijf;
- Hebben de ouders het vertrek niet gefrustreerd; en
- Hebben de ouders zich niet onttrokken aan toezicht van de migratieketen.

De DT&V zal samen met de IND werkafspraken moeten maken op welke wijze het adviesproces aan de gemeenten wordt ingericht. Hierbij moet de wijze van adviseren zodanig geborgd worden dat dit op eenduidige wijze gebeurt. Het heeft de voorkeur van de DT&V dat de IND als aanspreekpunt fungeert en de DT&V de IND van input voorziet. Op deze manier heeft de gemeente één duidelijk aanspreekpunt.

De DT&V dient een intern proces in te richten waarbij op individueel zaak niveau de IND wordt geadviseerd bij de beantwoording van bovengenoemde vragen. Deze werkwijze van de DT&V dient te worden vastgelegd in een procesprotocol. Ook hier geldt dat er een DPIA moet worden gemaakt t.a.v. de info die tussen de IND en DT&V wordt gedeeld.

Het soort informatie dat aangeleverd moet worden lijkt globaal op de procedure zoals deze is ingericht voor de definitieve regeling langdurig verblijvende kinderen (DRLVK). Daarom ligt het in de rede dat ook voor het optierecht voor staatloos in Nederland geboren kinderen door de DT&V een advies gegeven gaat worden over bovenstaande drie voorwaarden. Wel dient het betreffende gezin bekend te zijn bij DT&V wil zij advies kunnen uitbrengen.

Wanneer men niet in beeld is bij de DT&V, dan zullen andere ketenpartners waar nodig bevroegd moeten worden. Ook hier geldt dat er een DPIA opgemaakt zal moeten worden, alvorens men informatie deelt.

Werklast en doorlooptijden

Naar verwachting is er een **beperkte impact**. Er wordt een beperkte toename van de werklast verwacht.

Voor het adviseren van de gemeente zal een advies opgesteld moeten worden door de regievoerder. Dit zal naar verwachting per zaak ongeveer 1,3 uur in beslag nemen.

²⁷ Het aantal fte's is op basis van de Handleiding Overheidstarieven (HOT) 2022, waarin wordt uitgegaan van 1.409 direct productieve uren per 1 fte (36 uur) per jaar.

In de opdrachtbrief wordt uitgegaan van maximaal 50 zaken per jaar. Uitgaande van maximaal 50 zaken per jaar zal dit consequenties hebben voor de inzet van de DT&V. Het tijdbeslag van deze inzet komt uit op circa **0,05 fte**.²⁸

Vanwege deze beperkte impact op de werklast, is de inschatting dat het ook een beperkte impact heeft op de doorlooptijden.

Bovenstaande is echter volledig afhankelijk van het daadwerkelijk aantal ingediende adviesverzoeken en de daadwerkelijke normtijd.

²⁸ Het aantal fte's is op basis van de Handleiding Overheidstarieven (HOT) 2022, waarin wordt uitgegaan van 1.409 direct productieve uren per 1 fte (36 uur) per jaar.

5 Overige Impact

5.1 Gevolgen IV-systemen

5.1.1 IND

INDiGO - Vaststellingsprocedure staatloosheid

Er moet een nieuwe werksoort en een nieuwe kwalificatie worden geïntroduceerd in INDiGO analoog de werksoort artikel 17 RWN. Hiermee kan de vaststellingsprocedure staatloosheid in het systeem verwerkt worden. Voor wat betreft de inrichting van de werksoort en kwalificatie kan gebruik gemaakt worden van bestaande functionaliteit van INDiGO. Om de nieuwe werksoort en kwalificatie te kunnen realiseren zijn de volgende werkzaamheden noodzakelijk:

Onderdeel	Uren
Analyseren	8
Bouw Regelbeheersing	59
Bouw Tabellen	5
Test	10
Totaal	82

INDiGO - Staatlozen document

Er dient een nieuw document (pasje of sticker – zie paragraaf 3.3) ontwikkeld te worden die uitgereikt kan worden aan staatlozen. Ook moet er een mogelijkheid komen voor staatlozen om een dergelijk document bij de IND aan te vragen, en te laten vervangen bij een eventuele vermissing.

Er moet een besluit worden genomen bij de aanvraag of de vreemdeling voldoende heeft aangetoond staatloos te zijn. Bij een afwijzing moet er ook een mogelijkheid zijn dat de vreemdeling in bezwaar en beroep kan gaan.

Om dit nieuwe document te kunnen verstrekken zijn er een aantal wijzigingen in INDiGO nodig:

1. Een nieuw document zal ontwikkeld moeten worden.
2. Om het nieuwe document te kunnen verstrekken dient een aanvraagformulier ontwikkeld te worden.
3. Er moet een nieuwe kwalificatie worden geïntroduceerd ten behoeve van de beslissing voor uitgifte van het document. En het moet ook mogelijk zijn om in beroep/bezwaar te gaan op de genomen beslissing.
4. Tevens moet het mogelijk zijn het document opnieuw te verstrekken in geval van vermissing.

Om dit alles te realiseren zijn de volgende werkzaamheden noodzakelijk:

Onderdeel	Uren
Analyse	12
Bouw Regelbeheersing	60
Bouw Tabellen	10
Test	32
Totaal	114

INDiGO - Nieuw in te voeren optierecht

Er komt een nieuw optierecht voor in Nederland geboren staatloze kinderen zonder verblijfsrecht. Als voldaan wordt aan een aantal criteria, dan wordt de afgelegde optieverklaring bevestigd door de burgemeester van de woonplaats waar de optieverklaring is afgelegd. Aan de IND kan advies worden gevraagd omtrent een aantal criteria waaraan voldaan moet worden (zie paragraaf 4.2.1). Voor deze niet verplichte adviesprocedure moet in INDiGO een nieuwe werksoort/kwalificatie komen die hetzelfde kan worden ingericht als de reeds bestaande procedure voor een Bericht Omtrent Toelating. Dus ook hier geldt wellicht dat e.e.a. gekopieerd kan worden van bestaande procedures.

Om het nieuwe optierecht te kunnen verwerken in INDiGO zijn er twee wijzingen nodig. Allereerst moet er een nieuwe kwalificatie worden geïntroduceerd ten behoeve van de verwerking van de nieuwe optie categorie (in Nederland geboren staatloze kinderen zonder verblijfsrecht). Daarnaast moet er een nieuwe werksoort en een nieuwe kwalificatie worden geïntroduceerd om het Bericht Omtrent Verblijf te kunnen verwerken. Voor wat betreft de inrichting van de werksoort en de kwalificaties kan gebruik gemaakt worden van bestaande functionaliteit van INDiGO. Om de nieuwe werksoort en kwalificatie te kunnen realiseren zijn de volgende werkzaamheden noodzakelijk:

Onderdeel	Uren
Analyse	8
Bouw Regelbeheersing	43
Bouw Tabellen	5
Test	15
Totaal	71

Metis

Naar aanleiding van de nieuwe Wet vaststellingsprocedure staatloosheid en het uitgebreide optierecht (wijziging artikel 6 RWN) zal er analyse- en rapportagebehoefte zijn in verband met de adviesprocedure staatloosheid, het staatlozendocument en het nieuwe optierecht. Binnen vijf jaar na de implementatie komt een toegezegd evaluatiemoment.²⁹ Gelet hierop is het ook goed om de aantallen en afdoeningen in beeld te hebben.

Het datawarehouse systeem van de IND voor sturing en verantwoording van de IND, METIS, kent standaard functionaliteit om te rapporteren over in INDiGO opgevoerde en afgehandelde zaken. Als voor de vaststellingsprocedure van staatloosheid, het staatlozendocument en de nieuwe optie categorie met het Bericht omtrent Verblijf de bovengenoemde solutions worden gehanteerd (introductie nieuwe werksoort en nieuwe kwalificatie) beperkt de impact voor METIS zich tot het configureren van een aantal METIS-referentietabellen. Hiervoor zijn de volgende werkzaamheden noodzakelijk:

Onderdeel	Uren
Analyse	6
Configureren - referentietabellen	9
Test	9
Totaal	24

Deze inschatting is op basis van de huidige inzichten.

²⁹ De toezegging van het evaluatiemoment volgt uit de aangenomen motie (voorgesteld 25 mei 2022 – 25687) in de Tweede Kamer bij de stemming over het wetsvoorstel Wet Vaststellingsprocedure Staatloosheid d.d. 31 mei 2022.

5.1.2 DT&V

Verzoek om vaststelling staatloosheid

Gelet op het geschatte aantal zaken per jaar is de inschatting dat het noodzakelijk is om een aanpassing in ISTV te realiseren. Op die manier kan inzicht worden verkregen in het aantal verzoeken dat binnenkomt bij de DT&V, de doorlooptijden en inzicht in het advies. Tevens kan de DTUV via de automatisering de processen monitoren en uniformiteit borgen.

Voor het uitvoeren van het onderzoek door DIA kan de DIA-medewerker de algemene brief in ISTV gebruiken. Dit is een algemeen briefformat dat met vrije tekst gevuld kan worden.

Een ISTV-aanpassing met het toevoegen van een nieuw proces neemt ongeveer zes maanden in beslag. Een inschatting is dat dit ICT-proces ongeveer € 8.100,- aan middelen kost.

Nu kan de DT&V 'staatloos' als nationaliteit opvoeren in ISTV, het is de vraag of dit nog wenselijk is nu er een vaststellingprocedure komt. Op dit moment is het niet gebruikelijk om de term staatloos op te voeren. Het is technisch mogelijk om deze waarde uit te zetten in ISTV, zodat de DT&V dit niet meer kan registreren. De DT&V ontvangt dan wel de waarde 'staatloos' wanneer een ketenpartner dit opvoert. Er moeten duidelijke procesafspraken komen met de ketenpartners over wie het wanneer vult.

Optierecht staatloos in Nederland geboren kinderen

Gelet op het geschatte aantal zaken per jaar is een aanpassing in ICT (ISTV) geïndiceerd. Op die manier kan inzicht worden verkregen in het aantal verzoeken dat binnenkomt bij de DT&V, de doorlooptijden en inzicht in het advies. Tevens kunnen hiermee de processen monitoren en uniformiteit borgen. Het traject hiertoe is vergelijkbaar met de vaststelling staatloosheid, en zal ongeveer 6 maanden vergen en zo'n € 8.100 bedragen.

Het proces kan vergelijkbaar worden ingericht als de DRLVK, waarbij keten brede digitale processen en ICT-oplossingen in samenspraak met de IND worden afgestemd.

5.2 Financiële gevolgen

5.2.1 Structurele financiële gevolgen

Personele kosten

Hieronder wordt een inschatting van de additionele personele kosten voor de IND en DT&V ten aanzien van de Wet vaststellingsprocedure staatloosheid (WVS) en wijziging van artikel 6 RWN aangegeven. De financiële gevolgen zijn sterk afhankelijk van:

- het aantal extra rechtbankverzoeken omtrent de vaststellingsprocedure en de afgeleide adviesverzoeken aan de IND en indirect de DT&V,
- het aantal extra verblijfsaanvragen naar aanleiding van de WVS,
- het aantal aanvragen om het staatlozendocument, en;
- het aantal extra optieverklaringen door de uitbreiding van het optierecht (artikel 6 RWN) en de afgeleide adviesverzoeken aan de IND en indirect de DT&V.

Hoe meer zaken hoe groter de impact op de directies van de verschillende organisaties. Omdat beide wetsvoorstellen verschillende nieuwe processen betekenen waaruit nieuwe (en daarmee extra) werkzaamheden voortvloeien, is het lastig in te schatten hoeveel de extra totale werklast zal zijn. Voor het doel van deze impactanalyse wordt uitgegaan van twee scenario's met betrekking tot de vaststellingsprocedure staatloosheid: scenario A – potentieel 100 adviesverzoeken per jaar en scenario B – potentieel 1.000 adviesverzoeken per jaar (zie paragraaf 3.1). Daarnaast wordt in deze impactanalyse uitgegaan van potentieel 50 extra optieverklaringen per jaar naar aanleiding van de uitbreiding van het optierecht. Er is geen

inschatting van het aantal aanvragen om een staatlozendocument. Hiertoe kon evenmin worden uitgegaan van één of meerdere scenario's omdat op het moment van schrijven niet duidelijk is welke directie of afdeling van de IND verantwoordelijk zal zijn voor de behandeling van deze aanvragen en welke normtijden gehanteerd zouden kunnen worden. Tenslotte is er geen inschatting kunnen maken van hoeveel extra zaken naar aanleiding van de WVS verwacht zouden kunnen worden.

Gelet op bovenstaande betekent dit dat de berekende extra fte en kosten naar aanleiding van beide wetsvoorstellen een grove inschatting betreffen. Het daadwerkelijke aantal extra fte en daarmee samenhangende kosten zullen afwijken.

Personele kosten IND

Bij de berekeningen zijn de volgende uitgangspunten gebruikt:

Uitgangspunten normtijden:

- Voor JZ GT is gebruik gemaakt van een inschatting van 40 uur per adviesverzoek van de rechtbank in het kader van de vaststellingsprocedure staatloosheid.
- Voor de klantgroep Naturalisatie RVN is een inschatting gemaakt van 2 uur per afhandeling van een adviesverzoek van de gemeente in het kader van de nieuwe optieprocedure (Bericht omtrent Verblijf).

Uitgangspunten aantal fte en kosten:

- Het aantal fte's is berekend op basis van de directe uren conform de Handleiding Overheidstarieven (HOT) 2022, waarin 1 fte (36 uur) gelijk staat aan 1.409 direct productieve uren per jaar.³⁰ De kosten per fte zijn gebaseerd op de HOT 2022.³¹
- De adviesverzoeken van de rechtbank in het kader van de vaststellingsprocedure staatloosheid worden primair behandeld door JZ GT medewerkers schaal 11; het gebruikte jaartarief komt uit op €89.000 ex btw.
- Scenario B: Het aantal extra fte door de instroom adviesverzoeken bij JZ GT heeft tot gevolg dat er aanvullend nodig zijn:
 - twee extra senior procesvertegenwoordigers schaal 12;
 - één operationeel manager schaal 13, en;
 - één medewerker DJO schaal 8, en;
 - één medewerker ondersteuning schaal 6.Het gebruikte jaartarief is gebaseerd op de HOT 2022.
- Het aantal adviesverzoeken van de rechtbank in het kader van de vaststellingsprocedure staatloosheid levert voor JZ ST naar verwachting 1 fte extra werkzaamheden op voor senior-adviseurs schaal 12 bij scenario A; en 3 fte extra werkzaamheden op voor senior-adviseurs schaal 12 bij scenario B. het gebruikte jaartarief komt uit op €103.000 ex btw.
- Het aantal adviesverzoeken van de rechtbank in het kader van de vaststellingsprocedure staatloosheid levert voor BDOC naar verwachting ca. 1 fte extra werkzaamheden op voor medewerkers schaal 11 bij scenario B.
- De adviesverzoeken van de gemeente in het kader van de nieuwe optieprocedure (Bericht omtrent Toelating) worden primair behandeld door medewerkers Naturalisatie (RVN) schaal 7; het gebruikte jaartarief komt uit op € 57.000 ex btw.

Tabel 5.1 toont het aantal geschatte extra uren en fte's voor de IND op jaarbasis.

Tabel 5.2 toont het aantal geschatte extra personele kosten voor de IND op jaarbasis.

30 Hierin zijn vakantiedagen en ziekte-dagen verrekend. De uren zijn op basis van de Handleiding Overheidstarieven 2022 (HOT [handleiding-overheidstarieven-2022 \(2\).pdf](#)); Het aantal door de IND begrote uren per fte wijkt af van de HOT. Conform staande afspraak wordt in impactanalyses, zoals deze Verkenning en EAUTS uitgegaan van de HOT.

31 De (jaar)tarieven fte betreffen de direct productieve uren (houdt rekening met vakantiedagen en ziekte-dagen) en is exclusief overheadkosten (huisvesting, computers etc.).

Tabel 5.1 – Ingeschatte extra uren en fte voor de IND per jaar

IND					
Directie / afdeling	Schaal medewerker	Additionele uren	Extra fte	Additionele uren	Extra fte
		Scenario A: 100 adviesverzoeken van de rechtbank per jaar		Scenario B: 1.000 adviesverzoeken van de rechtbank per jaar	
JZ GT	S11	4.000	3	40.000	28
	S13	-	-	-	1
	S12	-	-	-	2
	S8	-	-	-	1
	S6	-	-	-	1
JZ ST	S12	-	1	-	3
Totaal JZ		4.000	4	40.000	36
RVN – Naturalisatie 50 extra optieverklaringen pj.	S7	100	<0,1	100	<0,1
DV - BDOC	S11	-	-	-	1
Totaal IND		4.100	4	40.100	37

Tabel 5.2 - Ingeschatte extra personele kosten* per jaar voor de IND

IND		Scenario A: 100 adviesverzoeken van de rechtbank per jaar	Scenario B: 1.000 adviesverzoeken van de rechtbank per jaar
Directie / afdeling	Schaal medewerker	Extra kosten	Extra kosten
JZ GT	S11	€ 267.000	€ 2.492.000
	S13	-	€ 117.000
	S12	-	€ 206.000
	S8	-	€ 63.000
	S6	-	€ 52.000
JZ ST	S12	€ 103.000	€ 309.000
Totaal JZ		€ 370.000	€ 3.239.000
RVN – Naturalisatie 50 extra optieverklaringen pj.	S7	€ 4.000	€ 4.000
BDOC - DV	S11	-	€ 89.000
Totaal IND		€ 374.000	€ 3.332.000

*De kosten zijn exclusief overhead en btw.

N.B: de gebruikte normtijden van 40 uur per zaak voor JZ GT en 2 uur per zaak voor Naturalisatie zijn gebaseerd op een inschatting van een nieuwe werksoort. De daadwerkelijke benodigde fte en kosten kunnen daarom afwijken.

De adviesprocedure bij JZ GT en het verstrekken van het staatlozendocument zijn niet gekoppeld aan een vreemdelingrechtelijke procedure oftewel een pxq product. Uitgezocht moet worden hoe de benodigde extra fte's gefinancierd moeten worden. Eventuele beleidsaanpassingen zullen tot aanpassingen in de kostprijs leiden.

Personele koste DT&V

Bij de berekeningen zijn de volgende uitgangspunten gebruikt:

Uitgangspunten normtijden:

- Een inschatting van 4 uur per verzoek van de IND omtrent het advies aan de rechtbank in het kader van de vaststellingsprocedure staatloosheid. Deze is als volgt opgebouwd:
 1. ILC: Ontvangst van dossier/advies, toedelen afdeling: 5 minuten/kosten
 2. Administratie: Ontvangst op afdeling, toedelen regievoerder: 10 minuten
 3. Regievoerder: Lezen en beoordelen. Dossier en advies verzoek, en doorzetten naar DIA: 60 minuten
 4. DIA: DIA-medewerker zet vraagstukken door aan medewerkers ambassade/consulaat ect.: 45 minuten
 5. DIA: DIA-medewerker ontvangt antwoord, zet dit door naar regievoerder: 10 minuten
 6. Regievoerder: Regievoerder beantwoordt tussentijdse vragen, formuleert het advies: 60 minuten
 7. Senior regievoerder: beoordeelt advies: 30 minuten
 8. Regievoerder: zet het advies door naar IND en handelt het dossier af: 10 minuten
 9. Administratie/Regievoerder: Zaak wordt afgesloten: 5 minuten
 10. Doorlopende Opleiding/ Digitale training: 5 minuten
- Voor de regievoerders is gebruik gemaakt van een inschatting van 1,3 uur (80 minuten) per verzoek van de IND voor het Bericht omtrent Verblijf in het kader van de nieuwe optierecht voor staatloze kinderen zonder verblijfsrecht. Deze is als volgt opgebouwd:
 1. ILC: Ontvangst van dossier/advies, toedelen afdeling: 5 minuten
 2. Administratie: Ontvangst op afdeling, toedelen regievoerder: 10 minuten
 3. Regievoerder: Lezen en beoordelen. Dossier en advies opmaken, voorts doorzetten naar IND en dossier afhandelen: 60 minuten
 4. Administratie/Regievoerder: Zaak wordt afgesloten: 5 minuten

Uitgangspunten aantal fte en kosten:

- Het aantal fte's is berekend op basis van de directe uren conform de Handleiding Overheidstarieven (HOT) 2022, waarin 1 fte (36 uur) gelijk staat aan 1.409 direct productieve uren per jaar.³² De kosten per fte zijn eveneens gebaseerd op de HOT 2022.³³
- De verzoeken in het kader van de vaststellingsprocedure staatloosheid worden primair behandeld door DIA-medewerkers schaal 11; het gebruikte uurtarief komt uit op € 81 ex btw (jaartarief komt uit op € 113.400 ex btw).
- De verzoeken in het kader van het nieuwe optierecht worden primair behandeld door regievoerders schaal 11.
- Voor de adviesverzoeken van de IND inzake de vaststellingsprocedure staatloosheid is uitgegaan van de rijksnorm: 450 zaken op jaarbasis; waarvoor 1,28 fte per jaar nodig is. De structurele (personele) kosten bedragen per zaak: 4 uur x € 81 = € 324. Met een

³² Hierin zijn vakantiedagen en ziekte dagen verrekend. De uren zijn op basis van de Handleiding Overheidstarieven 2022 (HOT handleiding-overheidstarieven-2022 (2).pdf);

³³ De (jaar)tarieven fte betreffen de direct productieve uren (houdt rekening met vakantiedagen en ziekte dagen) en is **inclusief** overheadkosten (huisvesting, computers etc.) en **exclusief** btw.

globale berekening van inzet van 4 uur per zaak, dan zal dat bij 100 zaken per jaar (Scenario A) neerkomen op 0,28 fte op jaarbasis, bij 1000 zaken per jaar (Scenario B) zullen ruim 2,84 fte nodig zijn. De personele kosten bedragen bij Scenario A € 32.400 per jaar en € 324.000 per jaar bij Scenario B.

- Voor de adviesverzoeken van de IND inzake het nieuwe optierecht bedragen de structurele (personele) kosten 1,3 uur x € 81 = € 108 per zaak. Bij 50 zaken per jaar, is 0,05 fte extra nodig. De personele kosten bedragen dan € 5.400 per jaar.

Tabel 5.3 toont het aantal geschatte extra uren en fte's voor de DT&V op jaarbasis.

Tabel 5.4 toont het aantal geschatte extra personele kosten voor de DT&V op jaarbasis.

N.B: de gebruikte normtijden voor DT&V zijn gebaseerd op een inschatting van nieuwe werksoorten. De daadwerkelijke benodigde fte en kosten kunnen daarom afwijken.

Tabel 5.3 – Ingeschatte extra uren en fte voor de DT&V per jaar

DT&V					
Directie / afdeling	Schaal medewerker	Additionele uren	Extra fte	Additionele uren	Extra fte
		Scenario A: 100 adviesverzoeken van de rechtbank per jaar		Scenario B: 1.000 adviesverzoeken van de rechtbank per jaar	
DIA/Regievoerders	S11	400	0,3	4.000	2,8
Regievoerders 50 extra optieverklaringen pj.	S11	67	0,05	67	0,05
Totaal DT&V		467	0,4	4.067	2,9

Tabel 5.4 – Ingeschatte extra structurele personele kosten* voor de DT&V per jaar

DT&V			
Directie / afdeling	Schaal medewerker	Extra kosten	Extra kosten
		Scenario A: 100 adviesverzoeken van de rechtbank per jaar	Scenario B: 1.000 adviesverzoeken van de rechtbank per jaar
DIA/Regievoerders	S11	€ 32.400	€ 324.000
Regievoerders 50 extra optieverklaringen pj.	S11	€ 5.400	€ 5.400
Totaal DT&V		€ 37.800	€ 329.400

* De kosten zijn inclusief overhead en exclusief btw

Overige structurele kosten

IND - beheerkosten IV

De ingeschatte beheerkosten van INDiGO staan in tabel 5.6 en bedragen jaarlijks

€ 6.461.

5.2.2 Incidentele financiële gevolgen

IND - Kosten staatlozendocument

Uitgaande van de in de paragraaf 3.3.1 geschetste uitgangspunten, bedragen de kosten van het staatlozendocument:

- *Pasje*: ca. € 50.000 voor de ontwikkeling van een pasje en ca. € 15 per besteld document.
- *Sticker*: ca. 15.000 Euro voor een oplage van 10.000 stickers.

IND - IV-kosten

De ingeschatte incidentele financiële gevolgen betreffen de IV-kosten die horen bij de beschreven IV-aanpassingen van INDiGO en METiS in paragraaf 5.1.1 (IND). Er zijn geen aanpassingen in ISTV (DT&V) voorzien.

Aanpassen INDiGO

De kosten om beide wetsvoorstellen in INDiGO te realiseren worden geschat op **€ 48.299** en zijn nader uitgewerkt in onderstaande tabel 5.6 De aantal uren (en daarmee kosten) bestaan uit: analyse, ontwerp, bouw en het testen van de aanpassingen.

Tabel 5.6 – Totale kosten aanpassingen INDiGO

Onderdeel	Aantal uren	Kosten
Analyse	28	€ 3.388
Bouw Regelbeheersing	162	€ 19.602
Bouw Tabellen	20	€ 2.420
Bouw Test	57	€ 6.897
Totaal	267	€ 32.307
Opslag beheer (20%)		€ 6.461
Opslag opleidingen (10%)		€ 3.231
Totaal		€ 41.999
Opslag onvoorzien (15%)		€ 6.300
Totaal Generaal	267 uren	€ 48.299

Aanpassen METiS

Uitgaande van de in paragraaf 5.11 geschetste uitgangspunten, bestaan de kosten uit het verwerken van de wijzigingen in Metis en het opleveren van een eenvoudige rapportage voor beleidsevaluatie. De inschatting is dat de IND ongeveer 24 uur (bouw- en test-) werk heeft om dit te realiseren. Dit komt neer op ongeveer **€ 2.400**.

DT&V – Implementatie- en ICT kosten

Adviesverzoeken van de IND inzake vaststellingsprocedure staatloosheid

- Ontwikkelen training (O&L Medewerker): 3000 minuten: € 4.050
- Ontwikkelen procesprotocol, inbrengen/afstemmen en implementeren, ketendocumenten (formats ect) (SAJZ PKO, medewerker SAJZ BJB, Kwaliteitskring): 330 minuten: € 445,50
- DPIA (Privacy Office): 1740 minuten: € 2.349

Totale implementatiekosten (eenmalig): € 6.844,50.

Eenmalige ICT-kosten: € 8.100.

Adviesverzoeken van de IND inzake het nieuwe optierecht

- Ontwikkelen training (O&L Medewerker): 3000 minuten: € 4.050
 - Ontwikkelen procesprotocol, inbrengen/afstemmen en implementeren, ketendocumenten (formats ect) (SAJZ PKO, medewerker SAJZ BJB, Kwaliteitskring): 330 minuten: € 445,50
 - DPIA (Privacy Office): 1740 minuten: € 2.349
- Totale implementatiekosten (eenmalig): € 6.844,50.

Eenmalige ICT-kosten: € 8.100.

Totale incidentele kosten voor de IND en DT&V

Tabel 5.7 – Totale eenmalige kosten IND en DT&V

	IND		DT&V	IND + DT&V
Kosten staatlozen document	Sticker	Pasje		
	€ 15.000	€ 50.000	-	
IV/ICT kosten	€ 50.699	€ 50.699	€ 16.200	
Implementatie kosten	-	-	€ 13.689	
Totaal	€ 65.699	€ 100.699	€ 29.889	€ 95.588 - sticker € 130.588 – pasje

5.3 Impact Keten en vreemdeling

5.3.1 Keten

De WVS en het nieuwe optierecht zullen ook gevolgen hebben voor de uitvoering bij de rechtbank Den Haag en de gemeenten. De impact op de inhoud, werkprocessen en (personele) capaciteit ligt buiten de scope van deze impactanalyse. Omdat naar aanleiding van de WVS en het nieuwe optierecht de rechtbank Den Haag en de gemeenten advies zullen (moeten) opvragen bij de IND en (indirect) de DT&V, is de impact op de IND en DT&V mede afhankelijk van de uitvoering bij die ketenpartners. Van belang is dat duidelijke procesafspraken in onderlinge afstemming – met alle betrokken interne en externe partijen – moeten worden gemaakt ten aanzien van:

- de adviesverzoeken van de rechtbank Den Haag aan de IND in het kader van de WVS met betrekking tot aantallen, moment van het verzoek, vorm, inhoud, voorwaarden, bewijsstukken, gegevensuitwisseling, termijnen en terugkoppeling (zie hiertoe ook paragraaf 3.1).
- de verklaringen ex artikel 2.17 Wet BRP die de IND op verzoek van de gemeente verstrekt nu staatloosheid niet meer in de BRP kan worden ingeschreven op grond van deze verklaring (zie ook paragraaf 3.2.2).
- de adviesverzoeken van de gemeenten aan de IND in het kader van het nieuwe optierecht met betrekking tot het beoordelen van de voorwaarden “stabiel hoofdverblijf”. Afstemming moet plaatsvinden over het moment van het verzoek, vorm (Bericht omtrent Verblijf – analoog aan de huidige BOT), inhoud, voorwaarden, bewijsstukken, gegevensuitwisseling en termijnen (zie ook hoofdstuk 4).
- De (inhoud van de) informatie voor de aanvragers. Van belang is dat alle informatiekanalen (websites, formulieren, brochures en telefonische dienstverlening) van de verschillende ketenpartners dezelfde informatie vermelden.

De impact op de IND en DT&V is mede afhankelijk van de uitvoering bij de rechtbank Den Haag en de gemeente. Daarom is voor deze impactanalyse input gevraagd aan de Rechtbank Den Haag, de Raad voor de Rechtspraak (RvdR) en de gemeente Amsterdam. Hierbij was het primaire

doel om te informeren of zij bezig zijn met de (voorbereiding voor de) implementatie van de wetsvoorstellen, en zo ja hoe zij vorm willen geven aan de uitvoering om zo een beeld te krijgen van de impact hiervan op de IND en DT&V.

Rechtbank

Bij navraag is gebleken dat de Rechtbank Den Haag (waar de verzoeken om vaststellen van het Nederlanderschap ex artikel 17 RWN worden behandeld) op het moment van schrijven net begonnen is met de voorbereiding van de implementatie van de WVS. De IND is op het moment van schrijven door de rechtbank Den Haag uitgenodigd in verband met de eerste procesafspraken voor de vaststellingsprocedure staatloosheid.

Gemeente

De gemeente Amsterdam geeft aan nog niet bezig te zijn met de voorbereidingen voor de implementatie van de wetsvoorstellen nu nog onbekend is wanneer deze wetsvoorstellen ingaan. De gemeente geeft verder aan dat het proces en het Handboek ten aanzien van staatloosheid aangepast moeten worden. Het Besluit evidente staatloosheid wordt gezien als een beperking op de huidige wijze van registreren van staatloosheid. Hierdoor zullen meer vreemdelingen de nationaliteit "onbekend" krijgen, zoals bijvoorbeeld erkende kinderen (waarvan de moeder de nationaliteit niet kan doorgeven) waarbij de erkenner (vader) de nationaliteit heeft van een land die een erkenning niet aanvaardt, waardoor het kind evenmin de nationaliteit van de vader krijgt.

Ten aanzien van het nieuwe optierecht ziet de gemeente Amsterdam een risico met betrekking tot de korte termijn om op een optieverklaring te beslissen, doordat advies over de aard van het verblijf moet worden gevraagd aan de IND wat tijd gaat kosten. Wellicht ligt een oplossing in de mogelijkheid van de gemeente om de burger vooraf te informeren over hoe kansrijk de optieverklaring is door vooraf advies op te vragen bij de IND en daarna pas de optieverklaring te laten afleggen. De beslistermijn gaan dan pas lopen. Met betrekking tot de categorie staatlozen zonder verblijfsrecht ziet de gemeente een knelpunt als deze groep niet in de BRP ingeschreven staat, waardoor het afnemen van de optieverklaring moeilijk uitvoerbaar is. De gemeente mag namelijk de optieverklaring alleen innemen als de persoon in de BRP van die gemeente staat ingeschreven. Gemeenteamttenaren moeten worden opgeleid voor deze nieuwe optiemogelijkheid.

5.3.2

Vreemdeling

In deze impactanalyse worden ook de gevolgen voor de vreemdeling (menselijke maat) in kaart gebracht, waarbij expliciet wordt gekeken of de vreemdeling de regelgeving kan naleven of uitvoeren (doenvermogen). Hiertoe zijn de UNHCR, Stichting Landelijk Ongedocumenteerden Steunpunt (LOS), Vluchtelingenwerk Nederland en het Amsterdams Solidariteits Komitee Vluchtelingen (ASKV) om input gevraagd. Eveneens kwamen in het gesprek met de gemeente Amsterdam gevolgen voor de vreemdeling ter sprake. Hieronder is de gezamenlijke input, inclusief de input van de verschillende organisatieonderdelen van de IND en DT&V, ten aanzien van de gevolgen voor de vreemdeling verwerkt.

De wetsvoorstellen vaststellingsprocedure staatloosheid en het nieuwe optierecht hebben op hoofdlijnen de volgende (verstreckende) gevolgen voor de vreemdeling:

- Vaststelling van staatloosheid door de rechtbank, wat van grote emotionele en maatschappelijke waarde is.
- Onder voorwaarden vaststelling van staatloosheid op grond van het Besluit evidente staatloosheid.
- Onder voorwaarden het verkrijgen van het staatlozen document.
- Onder voorwaarden het verkrijgen van Nederlanderschap voor vreemdelingen zonder verblijfsrecht door het nieuwe optierecht.

Vaststelling van staatloosheid

Het niet hebben van een nationaliteit is een identiteitskwes­tie die de vreemdeling wezenlijk raakt. De erkenning hiervan door de Nederlandse overheid is daarmee ook van grote emotionele waarde. Naast emotionele waarde heeft de erkenning van staatloosheid ook een toegevoegde maatschappelijke waarde. De groep waarvoor het belangrijke gevolgen kan hebben, zijn de vreemdelingen die geregistreerd staan met "nationaliteit onbekend". De status nationaliteit onbekend leidt tot veel onbegrip en wantrouwen en is een maatschappelijke belemmering, ook al is er sprake van rechtmatig verblijf: mensen met onbekende nationaliteit komen niet in aanmerking voor sommige beroepen, ondervinden moeilijkheden bij reizen en het afsluiten van hypothe­ken, (zorg)verzekeringen en abonnementen. De status wordt vaak overgedragen op de kinderen. De vaststelling van staatloosheid zou deze maatschappelijke belemmering kunnen voorkomen of verhelpen. Daarnaast geeft vastgestelde staatloosheid ook het recht op een reisdocument (bij rechtmatig verblijf) en er kan versneld het Nederlanderschap aangevraagd worden (drie in plaats van vijf jaar bij rechtmatig verblijf).

Er wordt echter ook een risico gesignaleerd doordat de WVS geen verblijfsrecht aan de vaststelling(sprocedure) van staatloosheid koppelt. Hierdoor blijft de staatloze vreemdeling zonder rechtmatig verblijf in principe uitzetbaar. Dit risico op uitzetbaarheid kan ervoor zorgen dat ongedocumenteerde staatloze vreemdelingen niet snel naar voren zullen komen voor de vaststellingsprocedure.

Hoewel er met de WVS nadrukkelijk geen verblijfsrechten worden gecreëerd, geven verschillende organisaties aan dit wel als indirect gevolg van de wetvoorstellen te zien. De verwijderbaarheid van een vastgesteld staatloos persoon is immers een lastige kwestie. Verder zal de vaststelling van staatloosheid moeten worden meegenomen in de desbetreffende beoordelingen inzake asiel, de reguliere buitenschuldprocedure en andere reguliere procedures waar het paspoortvereiste speelt. Voor de vreemdeling is het van belang hoe vastgestelde staatloosheid wordt meegenomen in deze procedures. Indien vastgestelde staatloosheid als zwaarwegende factor wordt meegewogen, kan dit indirect tot gevolg hebben dat de WVS tot verblijfsrecht in Nederland leidt.

Met betrekking tot de bewijslast is van belang dat rekening wordt gehouden met de bijzondere positie van de vreemdeling. Er is sprake van een gedeelde bewijslast tussen de vreemdeling en de desbetreffende bestuursorganen waardoor de vreemdeling deels wordt ontlast. Er wordt uitgegaan van een samenwerking tussen de verschillende betrokken instanties, waarbij van alle betrokkenen wordt verwacht dat zij het bewijsmateriaal waarover zij redelijkerwijs kunnen beschikken overleggen. De belasting op aanvragers is aan het begin van de vaststellingsprocedure het grootst, aangezien zij dan (juiste) bewijsstukken moeten verzamelen om aan te tonen dat aan de voorwaarden wordt voldaan.

Tenslotte kan het uitsluiten van hoger beroep in de WVS de vreemdeling mogelijk benadelen. Aangezien de vaststellingsprocedure vaak ook wetgeving van andere landen betreft, kan er behoefte vanuit de vreemdeling zijn voor een tweede feitelijke instantie die de beslissing van de rechtbank toetst.

Evidente staatloosheid

De voorwaarden voor evidente staatloosheid, vastgelegd in het Besluit, en de wijzigingen in de Wet BRP betekenen voor de vreemdeling dat er minder ruimte voor bestuursorganen is om hierover te beslissen. De verwachting is dat met de (beperkte) voorwaarden van het Besluit evidente staatloosheid minder vreemdelingen als staatloos kunnen worden geregistreerd dan nu het geval is. Dit kan ervoor zorgen dat meer vreemdelingen met nationaliteit onbekend in de BRP moeten worden geregistreerd en dat meer vreemdelingen gaan procederen bij de rechtbank volgens de vaststellingsprocedure staatloosheid. Van belang is dat evidente staatloosheid actief tijdens verblijfsrechtelijke procedures wordt vastgesteld, en dat hier meer duidelijkheid en aandacht voor nodig is ten behoeve van zowel de IND als de vreemdeling.

In verband met de nieuwe voorwaarden is de bewijslast voor vreemdelingen die evidente staatloosheid willen aantonen gestegen. Van belang is dat duidelijk moet zijn aan welke criteria zij moeten voldoen en welke documenten zij moeten overleggen.

Staatlozen document

Uit de WVS volgt dat een vreemdeling zonder verblijfsrecht die vastgesteld staatloos is een identificatiedocument kan aanvragen bij de IND waaruit de staatloosheid blijkt. Het is de vraag of vreemdelingen zonder verblijfsrecht dit document zullen aanvragen. Het document is geen officieel identificerend document en er bestaat wellicht een belemmering voor de onrechtmatig verblijvende vreemdeling om (weer) in beeld te komen bij de IND en biometrie af te geven. Aan de andere kant is het denkbaar dat vreemdelingen juist gebruik zullen maken van het staatlozen document, aangezien het te kort aan enige vorm van identificatiemiddelen voor veel belemmeringen zorgt.

Nederlanderschap

Staatloosheid levert in Nederland enkele specifieke rechten op, zoals onder voorwaarden een versnelde verkrijging of verlening van het Nederlanderschap. Hierdoor is er een belang voor een gesteld staatloze om zijn staatloosheid door de Nederlandse overheid erkend te krijgen. Het nieuwe optierecht is een positieve ontwikkeling voor de vreemdeling, nu dit voor de vreemdeling sneller zicht op een toekomst in Nederland betekent. De vreemdeling kan echter beperkt gebruik kan maken van het (nieuwe) optierecht als gevolg van de afgebakende voorwaarden: de vreemdeling zal eerst bij de rechtbank moeten procederen om als staatloos aangemerkt te worden of voldoen aan de gelimiteerde voorwaarden van het Besluit evidente staatloosheid. Mogelijk zijn juridische procedures te verwachten naar aanleiding van de leeftijdsgrens van 21 jaar, met name door vreemdelingen die net niet voldoen aan die eis.

Doenvermogen

Onder doenvermogen verstaan we in deze impactanalyse het vermogen van de vreemdeling om de regelgeving uit te kunnen voeren of na te kunnen leven. Voor de vreemdeling is het van belang dat hij geïnformeerd wordt over de vaststellingsprocedure staatloosheid en de gevolgen behorende bij deze maatregel, en wat hij geacht wordt te doen.

Om het doenvermogen te optimaliseren is het nodig dat deze informatie duidelijk en eenduidig is en op een adequate manier wordt verstrekt. Aangezien veel ongedocumenteerde vreemdelingen niet bekend of geregistreerd zijn, is het belangrijk dat informatie beschikbaar is op verschillende plekken: naast de IND ook bij de gemeenten wat als laagdrempeliger wordt ervaren om naar toe te stappen. Daarnaast is van belang dat uitleg over de vaststellingsprocedure staatloosheid en de gevolgen daarvan zo duidelijk mogelijk vermeld staan op websites en in de betreffende folder(s). Op deze websites moet duidelijk zijn waar de informatie staat, waar je aan moet voldoen, welke documenten nodig zijn en waar je die kunt krijgen, wat de vervolgstappen zijn en eventuele kosten en rechtsbijstand. Van belang is dat naast informatie op websites en folders ook mondelinge toelichting beschikbaar is bij de IND en gemeenten, om zo eventuele onduidelijkheden en misvattingen uit de websites en folders weg te nemen. De informatie zou naast in het Nederlands en Engels, ook in andere talen kunnen worden aangeboden. Ook kan de informerende of adviserende rol worden opgenomen door verschillende organisaties zoals het Internationaal Netwerk van Lokale Initiatieven met Asielzoekers (INLIA), Stichting LOS, ASKV, Vluchtelingenwerk, en UNHCR.

Tijdens de vaststellingsprocedure bij de rechtbank is het ook belangrijk dat de vreemdeling terecht kan bij de IND voor informatie, met name als het gaat om de adviesprocedure. Het doel van de adviesprocedure is dat de IND een (onderbouwd) standpunt inneemt omtrent de staatloosheid. Om deze expertise te kunnen bieden, is het raadzaam dat er bij de IND gewezen medewerkers of teams zijn voor het beoordelen van de staatloosheid. Door de gebundelde kennis en expertise die zo ontstaat, kan eenduidig advies worden gegeven aan de rechtbank, andere

bestuursorganen, andere (beslis)medewerkers én de vreemdeling. Hetzelfde geldt voor het nieuwe optierecht waarbij de gemeente advies vraagt aan de IND.

5.4 Communicatie en Implementatie

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de gevolgen voor zowel de interne als externe communicatie. Vervolgens wordt ingegaan op het implementatietraject. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een paragraaf die ingaat op de randvoorwaarden en risico's bij het uitvoeren van de Wet Vaststellingsprocedure Staatloosheid en het nieuwe optierecht (artikel 6 RWN).

5.4.1 Communicatie

De wetsvoorstellen hebben gevolgen voor zowel de interne als externe communicatie.

- *Interne communicatie:* Werknemers van de betreffende afdelingen dienen tijdig te worden geïnformeerd over wetwijziging via de interne communicatiekanalen. Nieuwe systeembeschrijvingen, procesbeschrijvingen en (werk)instructies dienen te worden geschreven. Ook zodat vragen van klanten en ketenpartners kunnen worden beantwoord. Het is noodzakelijk al ruim voor de daadwerkelijke invoering van de wetgeving de juiste kanalen te identificeren en de teksten in concept klaar te zetten, zodat snel kan worden gecommuniceerd indien nodig
- *Externe communicatie:* informatie op websites en folders dienen tijdig te worden aangepast. Een nieuw aanvraagformulier voor de aanvraag van het staatlozen document moet worden ontwikkeld. Nieuwe brieven en beschikkingen moeten worden gecreëerd in INDiGO.

Tijdens het implementatietraject zullen afspraken gemaakt moeten worden over de noodzakelijkheid om de nieuwe wetgeving en werkwijze via nieuwsberichten (op websites en via sociale media) kenbaar te maken.

- *Afstemming ketenpartners:* Goede afstemming binnen de keten is noodzakelijk. Er dient tijdig te worden afgestemd met de rechtbank Den Haag en gemeenten. Werkprocessen moeten op elkaar worden afgestemd.

5.4.2 Implementatie

IND

Voor het implementeren van wet- en regelgeving hanteert de IND doorgaans het compliancy traject. Een compliancy traject wordt ingezet naar aanleiding van een wijziging in wet- en/ of regelgeving dan wel naar aanleiding van een uitspraak. Het doel is om IND-breed te sturen op tijdige implementatie van de binnen de IND te realiseren wijzigingen zodat de uitvoering compliant – volgens geldende wet- en regelgeving – zijn werk kan doen. Echter, afhankelijk van de impact van de implementatie kan er ook voor worden gekozen hiervoor een projectgroep in te richten.

Leidend voor het tijdsplan van implementatie zijn de randvoorwaarden zoals in dit rapport gesteld alsmede de onderlinge afhankelijkheid die tussen de verschillende (opeenvolgende) onderdelen kan bestaan. In ieder geval is **het vaststaan van de wet- en regelgeving op het moment van aanvang van het compliancy traject** een randvoorwaarde voor implementatie.

Om de betreffende wijziging te kunnen uitvoeren vanaf het moment van implementatie is het – gezien de huidige releaseplanning van INDiGO – noodzakelijk dat **zes maanden vóór** de implementatiedatum de wetgeving vaststaat en niet meer gewijzigd wordt. Achtergrond is dat meerdere aanpassingen in INDiGO nodig zijn en dat het daarom ongeveer zes maanden kan duren om analyse en bouw in INDiGO te realiseren. Het benodigde tijdsplan van de andere

aanpassingen in met name (klant)communicatie en de (update van de) DPIA vallen binnen de zes maanden.

Om de wetgeving te kunnen uitvoeren is tijdig voldoende beschikbare capaciteit noodzakelijk. Dit houdt in dat de werving en opleiding van medewerkers zo vroeg mogelijk tijdens het implementatietraject moet plaatsvinden. De IND en DT&V hebben voor de uitvoering bij scenario A (100 adviesverzoeken van de rechtbank per jaar) beperkte extra fte nodig: ca. 3,5 fte medewerkers JZ GT/IND en minder dan 1 fte medewerkers DT&V. De (eventuele) werving en opleiding wordt binnen het tijdsbestek mogelijk geacht. De eventuele benodigde fte voor het behandelen van het staatlozendocument zijn hierbij niet meegenomen omdat dit nog niet bekend is (zie paragraaf 3.3).

Voor de uitvoering van scenario B (1.000) is een hoger aantal nieuwe medewerkers nodig. De inschatting is dat de IND ca. 33 fte medewerkers JZ GT nodig heeft voor de uitvoering van de WVS. De DT&V heeft circa 3 fte nodig. Hoewel wordt ingeschat wordt dat het aantal daadwerkelijke verzoeken lager zullen liggen dan 1.000 per jaar (zie onder paragraaf 3.1), bestaat er een **groot risico op een verdringingseffect voor JZ GT** indien het aantal adviesverzoeken daadwerkelijk hoger zal zijn dan verwacht: andere werkzaamheden kunnen hierdoor niet uitgevoerd worden, doorlooptijden zullen oplopen en de uitvoering van de WVS is daarmee een risico op de huidige compliancy verplichting van de IND.

Daarbij betreft dit een functie voor hoger opgeleiden (HBO/WO) waarbij sprake is van een krappe arbeidsmarkt waarin er een hoge concurrentie is tussen overheid/bedrijven/opdrachtgevers voor het binnenhalen van hoogopgeleide en ervaren medewerkers. Dit zie je ook terug in salaris en arbeidsvoorwaarden. Hier moet tijdens de werving rekening mee gehouden worden. Bij JZ zijn de aantallen 20 tot 30 nieuwe medewerkers nu niet haalbaar. In 2021 en 2022 is er reeds sprake van een permanente werving bij JZ/IND voor de functie van procesvertegenwoordiger. Naast dat er rekening gehouden moet worden met de duur van de totale werving en opleiding van nieuwe medewerkers, moet eveneens rekening gehouden worden met de beschikbare opleidings- en inwerkcapaciteit van ervaren medewerkers van JZ zelf.

DT&V

De DT&V voorziet vooralsnog geen problemen die samenhangen met de invoering van de nieuwe wet. Onduidelijk is wanneer de beoogde inwerkingtreding van de wet gereed is.

De werkafspraken met de IND en de interne procedures moeten worden vastgelegd in een nieuw op te stellen procesprotocol. De DPIA's om gegevens te mogen uitwisselen dienen uitgevoerd en vastgelegd zijn.

In verband met de IV-aanpassingen bij DT&V zal het implementatietraject naar inschatting zes maanden duren.

5.4.3 *AVG, informatiebeveiliging en convenanten*

In verband met de informatie-uitwisseling tussen verschillende partijen door het wetsvoorstel vaststellingsprocedure staatloosheid en het uitgebreide optierecht gaf het Privacy Office aan dat er een Data Protection Impact Assessment (DPIA)³⁴ in verband met de verwerking van bijzondere persoonsgegevens (zoals etniciteit en stammenafkomst) moeten worden uitgevoerd en convenanten tussen de bestuursorganen moeten worden gesloten of bijgewerkt. Zo dient een aparte overeenkomst te kunnen worden gesloten tussen de rechtbank Den Haag en de IND om de informatievoorziening van de IND naar de rechtbank te faciliteren. Bezien moet worden of een formulier Toestemming onderzoek Buitenland noodzakelijk is. De vreemdeling dient in ieder geval geïnformeerd te worden, navraag wordt gedaan.

³⁴ Een DPIA is een uitvoerige AVG-check om privacy risico's van een gegevensverwerking in kaart te brengen om vervolgens maatregelen te kunnen nemen om de risico's te verkleinen.

Het is aan de rechtbank om de grondslag binnen deze overeenkomst te benoemen. Ook voor de informatie-uitwisseling van de IND naar de gemeente met betrekking tot evidente staatloosheid en het uitgebreid optierecht moet er een grondslag zijn wat benoemd dient te worden in het convenant. Tussen de IND en gemeentes bestaat een convenant en deze zou kunnen worden bijgewerkt waarbij ook een DPIA nodig is. Het Privacy Office gaf aan dat er een gegevensstroom of werkstroom moet worden bedacht. Verder werd benadrukt dat privacy waarborging essentieel is in verband met het uitgebreid optierecht voor minderjarige illegale vreemdelingen en dat er ook dient gekeken te worden naar werkafspraken met betrokken partijen. Wanneer het wetsvoorstel wordt geïmplementeerd dient de privacyverklaring doorlopen te worden.

Met betrekking tot de werkafspraken tussen de IND en rechtbank Den Haag is een wettelijke grondslag nodig voor het convenant. Daarbij is het wenselijk om operationele werkafspraken te maken. In verband met privacy zal het voordelig zijn als Zivver (beveiligde mails) dan operationeel is. Met betrekking tot de samenwerking tussen de IND en DT&V om informatie te voorzien aan ofwel de rechtbank voor de vaststellingsprocedure staatloosheid of aan de gemeente voor evidente staatloosheid en het uitgebreid optierecht, kan het huidige convenant worden bijgewerkt. Voor de vaststellingsprocedure staatloosheid zal de rechtspraak dicteren hoe het proces gaat verlopen. Voor de informatie-uitwisseling tussen de IND en gemeentes is het belangrijk om eerst te weten aan wie de gemeente binnen de IND de informatie moet vragen. Het convenant met de gemeentes moet dus worden aangepast en er moet gekeken worden met de gemeente wat de beste werkstroom is.

Ook de DT&V zal verschillende DPIA's moeten uitvoeren met ketenpartners in verband met de gegevensuitwisseling voor de vaststellingsprocedure staatloosheid (zie paragraaf 3.1.3) en het nieuwe optierecht (zie paragraaf 4.2.2).

5.5 Randvoorwaarden en risico's

5.5.1 Randvoorwaarden

Dit onderzoek heeft naar aanleiding van de nieuw te creëren processen en werkwijzen een aantal openstaande beleidsmatige vraagstukken en regelgeving geconstateerd. Deze moeten nader (juridisch) worden onderzocht en zo nodig moeten hierin keuzes gemaakt worden. Vervolgens moeten de uiteindelijke inzichten duidelijk **vóór het implementatietraject** in ministeriële regelingen of beleidsregels worden opgenomen met betrekking tot:

- *Vaststelling staatloosheid door de rechtbank*

In de regelgeving kan worden opgenomen hoe het proces (globaal) verloopt. Dit schept duidelijkheid voor de betrokken organisaties en de vreemdeling. Ook kan worden opgenomen welke termijnen van toepassingen zijn waarbinnen de IND het advies richting de rechtbank moet geven en waarbinnen de vreemdeling verzochte gegevens dient te overleggen. Daarnaast kan gedacht worden aan welke rechten en plichten ten aanzien de bewijsstukken gelden: bijvoorbeeld of vertalingen en/of legalisatie nodig zijn.

- *Evidente staatloosheid*

Het Besluit Evidente staatloosheid kan nader uitgewerkt worden voor wat betreft proces (wanneer wordt dit beoordeeld), voorwaarden voor de bewijsstukken en rechtsgevolgen (ontbreken van de erga omnes werking). De ministeriële regeling waarin de landen worden opgenomen van wie de vaststelling wordt geaccepteerd, moet nog worden opgemaakt.

- *Staatlozen document*

In de regelgeving zal in ieder geval het volgende moeten worden opgenomen: Het model van het aanvraagformulier; de hoogte van de leges; het model van het document; de manier van indienen (in persoon, schriftelijk, digitaal); welke bewijsstukken moet worden overgelegd; voorwaarden voor verlening; vorm van de beslissing op de aanvraag (beschikking

of enkel (niet) uitreiken van het document); ingangsdatum van het document; duur van het document; rechtsmiddelen (bij bijvoorbeeld afwijzing); rechtsgevolgen; voorwaarden voor intrekking en verlenging van het document.

Ten aanzien van bovenstaande ligt het voor de hand om een *circulaire vaststelling staatloosheid* op te stellen met daarin beleidsregels inzake de vaststellingsprocedure bij de rechtbank, het vaststellen van evidente staatloosheid en de uitvoeringsregels voor verstrekking van een document voor staatlozen zonder verblijfsrecht.

- *Vastgestelde staatloosheid in het Vreemdelingenrecht*

Bezien moet worden of naar aanleiding van bovenstaande de lagere regelgeving verder aangepast moet worden.

Daarnaast moet in de Vreemdelingencirculaire 2000 (Vc) opgenomen worden wanneer en hoe om te gaan met de status van vastgestelde staatloosheid bij de beoordeling van een verblijfsrechtelijke- en terugkeerprocedure. Is het bijvoorbeeld één van de te wegen belangen of betreft het een zwaarwegend belang?

Ook naar aanleiding van de wijziging van artikel 6 RWN, zijn tijdens dit onderzoek een aantal openstaande beleidsmatige vraagstukken en regelgeving geconstateerd.

- *Beoordelen van stabiel hoofdverblijf*

In de Handleiding RWN (HRWN) moeten duidelijk de regels omtrent het proces en de vorm/model van een adviesverzoek van de gemeente worden opgenomen. Hiertoe zal een beslissing moeten worden genomen of gebruik zal worden gemaakt van het bestaande BOT, een nieuwe (aangepaste) vorm daarvan en of het Besluit BOT hiertoe eveneens gewijzigd moet worden.

Daarnaast moet duidelijk worden wat wordt verstaan onder "feitelijk hoofdverblijf", het "onttrekken aan toezicht" en het "niet belemmeren van (cq het meewerken aan) terugkeer". Dit zijn geen onbekende criteria en begrippen in het Vreemdelingenrecht, echter deze moeten wel duidelijk worden omschreven in de HRWN in het kader van het optierecht. Met name het "niet frustreren van vertrek" is een diffuus criterium wat discussie kan oproepen. Het is ook niet ondenkbaar dat dit uiteindelijk bij de rechter komt te liggen, met een niet goed te voorspellen uitkomst. Van belang is dat dit criterium op beleidsniveau nader geconcretiseerd wordt, zodat zij helder en toetsbaar wordt.

Daarnaast moet worden opgenomen met welke bewijsstukken de verzoeker kan of moet aantonen dat hij aan de voorwaarden voldoet, inclusief de vereisten waaraan de bewijsstukken moeten voldoen.

Naast bovenstaande randvoorwaarde dat voor de start van het implementatietraject duidelijk moet zijn wat in de lagere regelgeving wordt opgenomen, gelden de volgende randvoorwaarden:

- *De financiële dekking* voor de implementatie en uitvoer van de WVS en uitbreiding van het optierecht moet **vóór de start van het implementatietraject** rond zijn.
- *Besluitvorming dient te komen op de vorm van het staatlozendocument: pasje of sticker.* Uit dit onderzoek is naar voren gekomen dat de voorkeur uitgaat naar het pasje.
- *Besluitvorming dient te komen op welke IND-afdeling verantwoordelijk wordt voor het behandelen van de aanvraag om het staatlozendocument.*
- *Voldoende beschikbare capaciteit, inclusief opleidingscapaciteit.* Er dient voldoende personeel aangetrokken te zijn voor alle afdelingen binnen de organisaties waarbij impact

verwacht wordt. Daarbij moeten de nieuwe medewerkers tijdig opgeleid en ingewerkt te zijn.

- *Tijdige aanpassing van de IV-systemen;* Afgestemd moet worden wanneer de wetten ingaan, om te voorkomen dat de keten op de datum van invoering niet in staat is ze goed uit te voeren.
- *Tijdige aanpassingen van interne en externe communicatie* waaronder websites, systeem- en procesbeschrijvingen.
- *Werkafspraken tussen de verschillende uitvoerende IND-afdelingen moeten worden gemaakt* met betrekking tot: de adviesprocedure vaststelling staatloosheid, evidente staatloosheid, het staatlozendocument en het nieuwe optierecht.
- *Werkafspraken moeten worden opgesteld tussen de IND en DT&V* voor de adviesverzoeken van de rechtbank (WVS) en gemeenten (nieuw optierecht)
- *Tijdig informeren en afstemmen met ketenpartners:* met name de rechtbank Den Haag en de gemeenten waarbij duidelijke procesafspraken tot stand komen.
- *Tijdig beschikbaar stellen/aanpassen van werkinstructies en informeren van de medewerkers van de IND en DT&V.* Niet alleen in het kader van de nieuwe processen, maar ook hoe om te gaan met de status van staatloosheid in verblijfsrechtelijke- en terugkeerprocedures.
- *De uitvoering is conform de AVG:* een (update van) DPIA en een convenant tussen de verschillende organisaties zijn nodig.
- *De uitvoering is conform de voorwaarden voor wat betreft informatiebeveiliging.*
- *Monitoren van de zaken en evaluatie.* Omwille van een uniforme uitvoering van de wet, is het van belang te monitoren hoe de advisering functioneert, zowel met betrekking tot de vaststellingsprocedure staatloosheid als het nieuwe optierecht. Zo zou het goed zijn dat respectievelijk de Rechtbank Den Haag en de gemeente de keten informeert zodra zij besluit af te wijken van het advies. In verband met de hieronder genoemde risico's en knelpunten is het aan te raden dat na implementatie een evaluatie (invoeringstoets) wordt uitgevoerd na een nader te bepalen periode.

5.5.2 *Risico's en knelpunten*

- *Onbekend is hoe de benodigde extra fte's gefinancierd gaan worden.* De adviesprocedure van de rechtbank en het verstrekken van het staatlozendocument zijn niet gekoppeld aan een vreemdelingrechtelijke procedure ofwel een pxq product.
- *Onduidelijkheid over de inrichting van de processen bij de rechtbank Den Haag (adviesverzoek - WVS) en gemeenten (adviesverzoek - nieuw optierecht).* De instroom van zaken bij de IND en DT&V en daarmee de impact van de WVS en het nieuwe optierecht is mede afhankelijk van de manier waarop de processen zijn ingericht bij de rechtbank Den Haag en gemeenten. Op het moment van schrijven is dit nog onbekend.
- *De extra werklast valt hoger uit.* Allereerst omdat de geschetste aantallen kunnen afwijken. Daarnaast kan aanpassing nodig zijn van de gebruikte normtijden vanwege de inhoudelijke complexiteit. Beiden kunnen tot gevolg hebben dat meer fte nodig is dan in deze impactanalyse geschetst. Daarnaast is er geen inschatting kunnen worden gegeven voor de werklast die voortkomt uit de aanvraag om het staatlozendocument.

- *De benodigde extra (personele) capaciteit.* Dit risico geldt met name als de scenario B (1.000 adviesverzoeken van de rechtbank) waarheid wordt. Daarbij is op het moment van schrijven de benodigde capaciteit onbekend voor de behandeling van het staatlozendocument. Deze capaciteit komt bovenop de aangegeven benodigde fte voor beide scenario's.
- *Verdringingseffect.* Het risico op het verdringingseffect voor het uitvoeren van kerntaken van de IND bij grote aantallen adviesverzoeken van de rechtbank is groot. Bij onvoldoende beschikbare fte zullen keuzes gemaakt moeten worden welke werkzaamheden/taken niet uitgevoerd zullen worden. Hierdoor kunnen andere werkzaamheden niet uitgevoerd worden en doorlooptijden zullen oplopen. Scenario B vormt daarmee **een risico op de huidige compliance verplichting** van de IND.

Het verdringingseffect speelt ook op het gebied van de ICT. 2. Door de huidige druk op de keten als ook alle wensen rondom ICT binnen de keten, is het niet ondenkbaar dat de digitale implementatie van deze nieuwe wetten gaat wedijveren met diverse andere noodzakelijke ICT plannen.

- *Aantallen kunnen afwijken.* De aantallen zaken in deze impactanalyse zijn gebaseerd op inschattingen. Bovendien zijn de aantallen afhankelijk van de instroom bij de IND en de wijze van uitvoering van de Rechtbank Den Haag en de gemeenten. De instroom fluctueert en is niet altijd op voorhand in te schatten. Ook zijn de aantallen afhankelijk van de beslissingen die vreemdelingen maken.
- *Oplopende doorlooptijden en capaciteitsproblemen door grote aantallen.* Bij grotere aantallen aanvragen, van zowel gebruik optierecht of vaststelling staatloosheid, kunnen momenteel capaciteitsproblemen optreden binnen de keten. Dit kan vervolgens leiden tot achterstanden en termijnoverschrijdingen.
- *Oplopende doorlooptijden door onbekendheid vreemdeling.* Wanneer de aanvragers van zowel optierecht als vaststelling staatloosheid nooit in beeld zijn gekomen bij de keten, dan kan de afhandelingsduur om tot een advies te komen behoorlijk oplopen. In die zaken zal DT&V niet kunnen adviseren.
- *Oplopende doorlooptijden door afhankelijkheid buitenlandse autoriteiten.* Wanneer de DT&V een buitenlandse autoriteit bevroegt, bestaat het risico dat er geen antwoord komt, of dat het lang duurt voordat de autoriteiten reageren. Ook kan het zijn dat extra afstemming nodig is met deze autoriteiten, waardoor de afhandelingsduur oploopt, wat mogelijk leidt tot termijnoverschrijdingen. Dit kan vooral opspelen bij vreemdelingen die tot dan toe nog onbekend waren bij de DT&V.
- *Oplopende doorlooptijden en willekeur bij onduidelijke en brede beleidskaders.* Indien er te veel onduidelijkheid bestaat over de te hanteren kaders en bewijsmiddelen intern en tussen de ketenpartners, wordt de inhoudelijke complexiteit en risico op onduidelijkheden bij de beoordeling groter. Dit kan het risico op oplopende doorlooptijden en willekeur voor de vreemdeling tot gevolg hebben.
- *Onduidelijkheid én verstrekkende gevolgen voor de vreemdeling.* In het geval informatie en beleidskaders onduidelijk zijn, kan de staatloosheid ten onrechte aan de vreemdeling worden onthouden of verstrekt, wat gevolgen kan hebben voor het legale verblijf van de vreemdeling in Nederland.
- *Risico op te korte termijnen voor de adviesprocedures* in het kader van de WVS en uitgebreid optierecht.

- *Tijdelijke oplopende doorlooptijden JZ ST* voor overige werkzaamheden in de periode na de implementatie in verband met het te verwachten uitzoekwerk en beantwoording van vragen uit de uitvoering.
- *Verzoek om vaststelling van staatloosheid in combinatie met een reguliere verblijfsaanvraag of terugkeerprocedure.* In tegenstelling tot asielaanvragen heeft de WVS hierin niet voorzien wat tot onduidelijkheid kan leiden bij de IND, DT&V en rechtbanken. Ook kan het leiden tot oplopende doorlooptijden als bijvoorbeeld een rechtbank beslist de beslissing op de buitenschuldaanvraag aan te houden totdat op de vaststelling staatloosheid is beslist.
- *Het breed beleggen van adviesverzoeken van de rechtbank Den Haag bij JZ GT.* Het behandelen van het adviesverzoek in het kader van de vaststellingsprocedure staatloosheid wordt ingeschat als complex waarbij specialistische kennis nodig is. Met het oog op eenduidig beslissen, een efficiënt verwerkingsproces en de lage verwachte aantallen op jaarbasis, is het daarom raadzaam om de behandeling te beleggen bij een kleine groep medewerkers, met name in de periode na de implementatie. Dit wordt ook aangeraden door de UNHCR.
- *Inhoudelijk verschil met huidige beoordeling staatloosheid door IND en gemeente.* Bestaande werkwijzen en afspraken wanneer een persoon staatloos is, zijn met de WVS voor een (groot) deel niet langer toe te passen. De WVS zal hiermee een deel van de personen die nu als staatloos worden aangemerkt dwingen om naar de rechtbank te gaan voor een lange procedure. Ook kunnen de rechtbank en IND van mening verschillen over de benodigde documenten en bewijsstukken omtrent staatloosheid.
- *Media en politieke gevoeligheid:* Voor het optierecht is advies nodig van de IND en DT&V, over onafgebroken feitelijk verblijf, frustratie van vertrek en het onttrekken aan toezicht. De ervaring leert dat soortgelijke advisering bij langdurig verblijvende gezinnen veel aandacht in de media en politiek kan genereren alsmede een gang naar de rechter.
- *Misbruik.* Een staatloos kind kan na 5 jaar, na geboorte in Nederland het Nederlanderschap kan verkrijgen. Omdat deze periode voor bepaalde groepen vreemdelingen te overzien is, is het niet ondenkbaar dat er doelbewust aangekoerst wordt hierop.

6 Conclusie

Op basis van de in hoofdstuk 2 t/m 5 in kaart gebrachte wijzigingen en gevolgen daarvan voor de IND en de DT&V, concluderen we dat de WVS en de wijziging van artikel 6 RWN (uitbreiding optierecht) **bij lage aantallen uitvoerbaar** zijn, **mits** aan de randvoorwaarden (opgesomd in paragraaf 5.5.1) wordt voldaan. Omdat de uitvoering van de WVS losstaat van verblijfsrechtelijke procedures moet separate financiële dekking worden aangevraagd. De overige randvoorwaarden zien met name op het vaststaan van wet- en regelgeving vóórdát het implementatietraject start. Voor de benodigde IV-aanpassingen is het noodzakelijk dat de wet- en regelgeving zes maanden voor de implementatie vaststaat. De overige benodigde aanpassingen vallen binnen deze termijn.

Bij lage aantallen wordt ingeschat dat de WVS en het nieuwe optierecht een **gemiddelde tot beperkte impact** heeft op de IND en DT&V. Verschillende afdelingen van de IND en de DT&V worden door deze wetsvoorstellen geraakt. In onderstaande tabel een beknopt overzicht. De impact betreft voornamelijk het inrichten van vijf verschillende processen en werkwijzen en zal vooral tijdens het implementatietraject en in de periode na de implementatie het meest voelbaar zijn. Dit komt door het aantal nog te maken lagere regelgeving, afstemming intern en met ketenpartners, uitvoeren van DPIA's, op te stellen werkinstructies, proces- en systeembeschrijvingen, interne en externe communicatie (websites en formulieren). Ook is de verwachting dat in de periode na de implementatie een hogere instroom merkbaar zal zijn van vreemdelingen die een beroep zullen doen op de nieuwe wetgeving, die na verloop van tijd zal stabiliseren. De WVS zal binnen vijf jaar worden geëvalueerd.

Tabel 6.1 – overzicht impact WVS en wijziging artikel 6 RWN op de IND en DT&V

	Directie/ Afdeling	Adviesverzoek rechtbank (WVS)	Beoordeling evidente staatloosheid	Staatlozen document	Vastgestelde staatloosheid meenemen	Adviesverzoek gemeente (RWN)
IND	JZ	4 – 36 fte 40 uur per zaak	x	x	x	x
	RVN		x		x	Naturalisatie <0,1 fte
	A&B		x		x	
	DV	BDOC: 1 fte TOELT, DRV, T&I	BDOC, TOELT, T&I, K&C	BDOC, TOELT, DRV, Loketten, HH		DRV
	Communicatie	x	x	x	x	x
	IV	x		x		x
	HH			x		
	Onbekend team		x	x		
DT&V	DIA / Regievoerders	0,3 – 2,8 fte 4 uur per zaak	x		x	Regievoerders <0,1 fte

Onbekende aantallen, werklust en capaciteit

De benodigde capaciteit is afhankelijk van de hoogte van de instroom van adviesverzoeken van de rechtbank (WVS) en gemeenten (uitbreiding van het optierecht) en de aanvragen om het staatlozendocument. De aantallen zijn lastig in te schatten omdat dit afhankelijk is van verschillende factoren: het aantal staatlozen in Nederland met én zonder verblijfsrecht, het aantal mensen in Nederland met de status 'Nationaliteit Onbekend', de inrichting van de vaststellingsprocedure en de capaciteit bij de rechtbank Den Haag, de inrichting van de adviesprocedure bij de gemeenten en de beweegredenen van de vreemdeling. Het aantal vreemdelingen dat een beroep gaat doen op de WVS is onbekend. Daarom is in opdracht van DGM gebruik gemaakt van twee scenario's ten aanzien van de verzoeken om vaststelling bij de

rechtbank: 100 verzoeken per jaar (scenario A) en 1.000 verzoeken per jaar (scenario B). Daarnaast heeft DGM verzocht uit te gaan van 50 optieverzoeken per jaar op grond van het nieuwe optierecht. Er heeft geen inschatting kunnen plaatsvinden van het aantal aanvragen om het staatlozendocument.

Bij scenario A wordt de totale ingeschatte benodigde capaciteit (ca. 4 fte voor JZ/ IND en minder dan 1 fte voor DT&V) haalbaar geacht. Wel is van belang dat tijdig wordt begonnen met de werving vanwege de opleidings- en inwerkduur voor nieuwe medewerkers. Bij scenario B wordt de totale ingeschatte benodigde capaciteit (ca. 36 fte voor JZ/IND en ca. 3 fte voor DT&V) voor de IND nu niet haalbaar geacht, mede door de huidige krapte op de arbeidsmarkt. Hoewel wordt ingeschat dat het aantal daadwerkelijke verzoeken lager zullen liggen dan 1.000 per jaar (zie onder paragraaf 3.1), bestaat er een **groot risico op een verdringingseffect voor JZ GT/IND** indien het aantal adviesverzoeken daadwerkelijk hoger zal zijn dan verwacht: andere werkzaamheden kunnen hierdoor niet uitgevoerd worden, doorlooptijden zullen oplopen en de uitvoering van de WVS is daarmee een risico op de huidige compliancy verplichting van de IND.

Er is op het moment geen inschatting mogelijk voor de extra werklast die voortkomt uit de aanvraag om het staatlozendocument omdat onbekend is welke afdeling en directie verantwoordelijk wordt voor de behandeling van deze aanvragen. Daarmee is ook de benodigde capaciteit onbekend. Deze capaciteit komt bovenop de aangegeven benodigde fte voor beide scenario's.

Naast de extra werklast die voortkomt uit de instroom en behandeling van de adviesverzoeken van de rechtbank Den Haag en de gemeenten, en van de aanvragen om het staatlozendocument, ontstaat er ook extra werklast doordat beslismedewerkers IND en regievoerders DT&V inhoudelijk moeten toetsen of er sprake is van (evidente) staatloosheid en zo ja, hoe zij deze status moeten meenemen in de vreemdelingsrechtelijke- en terugkeerprocedure. In voorkomende gevallen zal dit voor extra werklast voor de medewerker en mogelijk een hogere doorlooptijd zorgen. Echter, vanwege de verwachte lage aantallen zal dit beperkt blijven tot casuïstiek waarvoor naar inschatting geen extra capaciteit nodig is en waarbij in het algemeen geen impact is op de doorlooptijden. De verwachting is dat door de WVS het aantal opeenvolgende asielaanvragen (HASA's) zullen toenemen, alsook de reguliere buitenschuldaanvragen en andere EDT-aanvragen. Deze teams van A&B/IND en RVN/IND moeten hiermee rekening houden. Het aantal verwachte extra aanvragen is onbekend en het is daarom raadzaam om dit te monitoren en mee te nemen bij de evaluatie (invoeringstoets) van de WVS.

Kosten

De structurele personele kosten worden als volgt ingeschat: ³⁵

	Scenario A - 100 zaken WVS per jaar		Scenario B - 1000 zaken WVS per jaar	
	Aantal fte	Kosten	Aantal fte	Kosten
IND*	4	€ 374.000	37	€ 3.332.000
DT&V	0,4	€ 37.800	2,9	€ 329.400

De IV-aanpassingen worden ingeschat op ca. € 51.000 voor de IND (INDiGO en Metis) en € 16.200 voor DT&V (ISTV). De kosten voor het staatlozendocument voor de IND bedragen bij een pasje incidenteel € 50.000 en € 15 per besteld document of in het geval een sticker € 15.000 bij een oplage van 10.000 stuks. Tenslotte rekent DT&V op implementatiekosten van ca. € 30.000.

³⁵ IND: exclusief overhead van € 24.400 per fte per jaar en exclusief btw, conform de HOT 2022
DT&V: inclusief overhead, exclusief btw, conform de HOT 2022.

Twee Beslispunten voordat het implementatietraject start

In verband met het staatlozendocument zoals bedoeld in de WVS zijn twee beslispunten gesignaleerd:

- *De vorm van het staatlozendocument: pasje of sticker.* Uit dit onderzoek is naar voren gekomen dat de voorkeur uitgaat naar het pasje, in verband met de fraudegevoeligheid van de sticker.
- *Welke IND-afdeling verantwoordelijk wordt voor het behandelen van de aanvraag om het staatlozendocument.*

Keten en vreemdeling

De WVS en het nieuwe optierecht zullen ook gevolgen hebben voor de uitvoering bij de rechtbank Den Haag en de gemeenten. De rechtbank Den Haag is op het moment net begonnen met de voorbereidingen voor de implementatie van de WVS.

Om een indicatie te krijgen wat de gevolgen van de WVS en het nieuwe optierecht voor de staatloze vreemdeling kunnen zijn, is ook input opgehaald bij een viertal belangenorganisaties. De wetsvoorstellen zijn over het algemeen positief ontvangen. Hoeveel staatlozen zonder verblijfsrecht een beroep zullen doen op de WVS en het nieuwe optierecht is onduidelijk, ook omdat deze groep meestal terughoudend is om in beeld te komen bij de overheid. Ook is aangegeven dat door de WVS, en met name het Besluit evidente staatloosheid, meer vreemdelingen de status "Nationaliteit Onbekend" zullen krijgen, wat een onwenselijke situatie is en waardoor meer vreemdelingen een verzoek zullen indienen bij de rechtbank om de staatloosheid vast te stellen. Deze verwachting kan worden meegenomen met de evaluatie (invoeringstoets). Daarnaast wordt in dit kader het belang onderstreept van heldere en duidelijke beleidskaders voor eenduidige uitvoering en communicatie richting de vreemdeling. Zeker als er verschillende overheidsinstanties betrokken zijn bij die uitvoering. Het voorkomt onduidelijkheid bij de organisaties zelf en daarmee vertraging in de processen en onnodige (rechterlijke) procedures. Daarbij schept het duidelijkheid bij de vreemdeling, wat van belang is voor het doenvermogen.

Bijlage I – Opdrachtbrief IND

20220209.004.0002

Ministerie van Justitie en Veiligheid

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Immigratie- en Naturalisatiedienst
t.a.v. de waarnemend Hoofddirecteur,
Mw. A.L.C. Roelofs
Postbus 16275, 2500 BG Den Haag

**Directoraat-Generaal
Migratie**

Directie Migratiebeleid
Toezicht, Regulier en
Nationaliteit

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Contactpersoon
Edit Bleeker

M 06 528 094 20
e.e.bleeker@minvenj.nl

Ons kenmerk
3811373

*Bij beantwoording de datum
en ons kenmerk vermelden.
Wilt u slechts één zaak in uw
brief behandelen.*

Datum 25 januari 2022
Onderwerp Aanvraag EAUT-light wetsvoorstel vaststellingsprocedure
staatloosheid en wijziging van artikel 6 Rijkswet op het

Geachte mevrouw Roelofs,

Op 16 december 2020 heeft de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid de wetsvoorstellen inzake de vaststellingsprocedure staatloosheid en de wijziging van artikel 6 van de Rijkswet op het Nederlanderschap ingediend bij de Tweede Kamer.

Voor beide wetsvoorstellen is in 2016 een rudimentaire ex ante uitvoeringstoets (EAUT) op hoofdlijnen opgesteld om de organisatorische en financiële gevolgen van beide wetsvoorstellen voor de uitvoering in kaart te brengen.

Aangezien de indiening van de wetsvoorstellen geruime tijd op zich heeft laten wachten en de gegevens uit de EAUT dus verouderd zijn, is het nodig een EAUT-light te laten uitvoeren. Met deze brief verzoek ik u de EAUT-light uit te laten voeren.

1. Redenen voor de EAUT-light

In de genoemde EAUT op hoofdlijnen is alleen de impact van de voorstellen op de directie JZ en het proces Naturalisatie en de IT-systemen van de IND meegenomen. Echter, de wetsvoorstellen zullen naar verwachting meerdere directies van de IND raken.¹ Ook vergt de samenwerking tussen IND en de DT&V in de informatie-uitwisseling capaciteit. Daarom heeft mij het verzoek bereikt van medewerkers vanuit de directies JZ en SUA om opdracht te willen geven om de actuele situatie in beeld te laten brengen. Ik geef graag gehoor aan dat verzoek.

Het wetsvoorstel vaststellingprocedure staatloosheid heeft tot doel vreemdelingen die van oordeel zijn dat zij staatloos zijn, maar dit niet met documenten kunnen aantonen, de mogelijkheid te bieden om de rechtbank Den Haag te verzoeken hun status vast te stellen. Omdat het niet mogelijk is om een inschatting te maken van het aantal personen dat hier gebruik van zal maken, immers alleen het aantal in Nederland geregistreerde staatlozen die over documenten

¹ Teams strategie en uitvoeringsadvies, bureau documenten teams onderzoek en expertise land en taal (TOELT), teams digitaal registreren en voorbereiden, teams titel en identiteit, teams KlantCommunicatie, klantgroep naturalisatie, klantgroep familie&gezin, afdeling business innovation & support, teams asiel en bescherming, teams informatieve voorziening, business control, business information centrum (BIC).

beschikken is bekend, is in de vorige EAUT gebruik gemaakt van een rekenmodel. Op basis van ervaringsgegevens uit andere landen met een vaststellingsprocedure is destijds uitgegaan van 100 zaken per jaar.

Het wetsvoorstel tot wijziging van artikel 6 van de Rijkswet op het Nederlanderschap regelt dat staatloos in Nederland geboren kinderen zonder rechtmatig verblijf kunnen opteren voor de Nederlandse nationaliteit na een feitelijk en stabiel verblijf van 10 jaar in Nederland, waarvan vijf jaar aaneengesloten direct voorafgaande aan de optie. In de EAUT was uitgegaan van de toen voorgestelde termijn van in totaal 5 jaar feitelijk en stabiel verblijf. Ook daar is destijds gebruik gemaakt van een rekenmodel (50 opties per jaar). Aangezien de voorwaarden strenger zijn geworden (de termijn is opgehoogd van vijf naar tien jaar) is aannemelijk dat niet heel veel kinderen per jaar voor deze optie in aanmerking gaan komen.

Opgemerkt zij dat de inzet van de IND hierbij gering is omdat de verantwoordelijkheid voor het optieproces is neergelegd bij de Burgemeester. De IND is echter wel verantwoordelijk voor de voorlichting aan gemeenten over de nieuwe procedure.

2. Te onderzoeken wijzigingen

Voor de vaststellingsprocedure van staatloosheid zal:

- Een proces moeten worden ingericht om de adviesverzoeken van de Rechtbank Den Haag aan de IND te kunnen behandelen, waarbij verschillende directies van de IND (JZ, RVN, A&B, Naturalisatie, TOELT) en de DT&V betrokken zijn;
- Een proces moet worden ingericht voor afgifte van een document (pas + foto+ biometrie) waaruit de vaststelling van de staatloosheid door de rechter blijkt. Op dit document moet worden aangegeven dat het geen id-document is in de zin van de Wet id en dat er geen verblijfsrecht aan het document kan worden ontleend. De IND moet dit document afgeven;
- Tijdens de rechtbankprocedure heeft betrokkene geen recht op schorsende werking op grond van het verzoek om vaststelling. Die kan hij evenwel wel hebben of hebben gekregen tijdens de vreemdelingenprocedure. Afstemming hierover moet worden ingericht;
- Voor de vaststelling van evidente staatloosheid kan informatie van de IND en de DT&V uit de vreemdelingenprocedure noodzakelijk zijn. Deze informatie moet worden gebruikt door of worden gedeeld met het betreffende bestuursorgaan; Een proces moet worden ingericht voor de (interne of externe) informatievoorziening voor de vaststelling van evidente staatloosheid;
- Voor de vaststelling van het aantal jaar dat een staatloos in Nederland geboren kind feitelijk en stabiel in Nederland verblijft is meestal informatie nodig van IND, DT&V en COA; Ook hiervoor moet een proces worden ingericht;
- De gemeente vraagt bij optie nu al bericht omtrent toelating (BOT) aan de IND. In de nieuwe procedure moet in het geval het om een kind gaat ook de

**Directoraat-Generaal
Migratie**
Directie Migratiebeleid
Toezicht, Regulier en
Nationaliteit

Datum
25 januari 2022

Ons kenmerk
3811373

0220209.004.0003

vraag worden betrokken of het een staatloos geboren kind is en of het niet rechtmatig verblijf duurzaam is.

**Directoraat-Generaal
Migratie**
Directie Migratiebeleid
Toezicht, Regulier en
Nationaliteit

3. Onderzoeksvragen

Datum
25 januari 2022

1. Wat zijn de uitvoeringstechnische en personele gevolgen van beide wetsvoorstellen voor de IND en de DT&V?
2. Op welke manier kunnen de plichten die voortvloeien uit de wetsvoorstellen het meest efficiënt worden uitgevoerd?
3. Welke specifieke risico's en knelpunten doen zich voor bij de uitvoering van deze wetsvoorstellen en, indien mogelijk, welke oplossingen zijn denkbaar?
4. Welke kosten zijn er gemoeid voor de IND en de DT&V (zowel initiële kosten als structurele kosten)?
5. Kan een berekening worden gemaakt van het gevolg voor de doorlooptijden indien het aantal van 100 aanvragen op jaarbasis onderschat is en er bijvoorbeeld 1000 aanvragen per jaar worden gedaan? En wat zijn de gevolgen van een olopende doorlooptijd?
6. Welke ICT-aanpassingen zijn nodig?
7. Op welk moment kunnen de benodigde aanpassingen binnen de organisatie gereed zijn?

Ons kenmerk
3811373

4. Verzoek

Ik verzoek u op basis van bovenstaande informatie een beoordeling te maken van de impact van beide wetsvoorstellen voor de IND en de DT&V. Inmiddels is de Nota n.a.v. het Verslag naar de Tweede Kamer verzonden. Het wachten is op de agendering van de plenaire behandeling. Naar verwachting zal deze voorlopig nog niet plaatsvinden. Voor de EAUT houdt dit in dat ik de reactie verwacht in Q2 van 2022.

Met vriendelijke groet,

J.W. Beaujean
Directeur-Generaal Migratie

Bijlage II – Opdrachtbrief DT&V

10220209.004.0004

Ministerie van Justitie en Veiligheid

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Dienst Terugkeer en Vertrek
t.a.v. de directeur,
Mw. J. Robberse
Postbus 16275, 2500 BG Den Haag

Directoraat-Generaal Migratie

Directie Migratiebeleid
Toezicht, Regulier en
Nationaliteit

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Contactpersoon
Edit Bleeker

M 06 528 094 20
e.e.bleeker@minvenj.nl

Ons kenmerk
3811373

*Bij beantwoording de datum
en ons kenmerk vermelden.
Wilt u slechts één zaak in uw
brief behandelen.*

Datum 25 januari 2022
Onderwerp Aanvraag EAUT-light wetsvoorstel vaststellingsprocedure
staatloosheid en wijziging van artikel 6 Rijkswet op het

Geachte mevrouw Robberse,

Op 16 december 2020 heeft de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid de wetsvoorstellen inzake de vaststellingsprocedure staatloosheid en de wijziging van artikel 6 van de Rijkswet op het Nederlanderschap ingediend bij de Tweede Kamer.

Voor beide wetsvoorstellen is in 2016 een rudimentaire ex ante uitvoeringstoets (EAUT) op hoofdlijnen opgesteld om de organisatorische en financiële gevolgen van beide wetsvoorstellen voor de uitvoering in kaart te brengen.

Aangezien de indiening van de wetsvoorstellen geruime tijd op zich heeft laten wachten en de gegevens uit de EAUT dus verouderd zijn, is het nodig een EAUT-light te laten uitvoeren. Met deze brief verzoek ik u de EAUT-light uit te laten voeren.

1. Redenen voor de EAUT-light

In de genoemde EAUT op hoofdlijnen is alleen de impact van de voorstellen op de directie JZ en het proces Naturalisatie en de IT-systemen van de IND meegenomen. Echter, de wetsvoorstellen zullen naar verwachting meerdere directies van de IND raken.¹ Ook vergt de samenwerking tussen IND en de DT&V in de informatie-uitwisseling capaciteit. Daarom heeft mij het verzoek bereikt van medewerkers vanuit de directies JZ en SUA om opdracht te willen geven om de actuele situatie in beeld te laten brengen. Ik geef graag gehoor aan dat verzoek.

Het wetsvoorstel vaststellingprocedure staatloosheid heeft tot doel vreemdelingen die van oordeel zijn dat zij staatloos zijn, maar dit niet met documenten kunnen aantonen, de mogelijkheid te bieden om de rechtbank Den Haag te verzoeken hun status vast te stellen. Omdat het niet mogelijk is om een inschatting te maken van het aantal personen dat hier gebruik van zal maken, immers alleen het aantal in Nederland geregistreerde staatlozen die over documenten

¹ Teams strategie en uitvoeringsadvies, bureau documenten teams onderzoek en expertise land en taal (TOELT), teams digitaal registreren en voorbereiden, teams titel en identiteit, teams KlantCommunicatie, klantgroep naturalisatie, klantgroep familie&gezin, afdeling business innovation & support, teams asiel en bescherming, teams informatieve voorziening, business control, business information centrum (BIC).

beschikken is bekend, is in de vorige EAUT gebruik gemaakt van een rekenmodel. Op basis van ervaringsgegevens uit andere landen met een vaststellingsprocedure is destijds uitgegaan van 100 zaken per jaar.

Het wetsvoorstel tot wijziging van artikel 6 van de Rijkswet op het Nederlanderschap regelt dat staatloos in Nederland geboren kinderen zonder rechtmatig verblijf kunnen opteren voor de Nederlandse nationaliteit na een feitelijk en stabiel verblijf van 10 jaar in Nederland, waarvan vijf jaar aaneengesloten direct voorafgaande aan de optie. In de EAUT was uitgegaan van de toen voorgestelde termijn van in totaal 5 jaar feitelijk en stabiel verblijf. Ook daar is destijds gebruik gemaakt van een rekenmodel (50 opties per jaar). Aangezien de voorwaarden strenger zijn geworden (de termijn is opgehoogd van vijf naar tien jaar) is aannemelijk dat niet heel veel kinderen per jaar voor deze optie in aanmerking gaan komen.

Opgemerkt zij dat de inzet van de IND hierbij gering is omdat de verantwoordelijkheid voor het optieproces is neergelegd bij de Burgemeester. De IND is echter wel verantwoordelijk voor de voorlichting aan gemeenten over de nieuwe procedure.

2. Te onderzoeken wijzigingen

Voor de vaststellingsprocedure van staatloosheid zal:

- Een proces moeten worden ingericht om de adviesverzoeken van de Rechtbank Den Haag aan de IND te kunnen behandelen, waarbij verschillende directies van de IND (JZ, RVN, A&B, Naturalisatie, TOELT) en de DT&V betrokken zijn;
- Een proces moet worden ingericht voor afgifte van een document (pas + foto+ biometrie) waaruit de vaststelling van de staatloosheid door de rechter blijkt. Op dit document moet worden aangegeven dat het geen id-document is in de zin van de Wet id en dat er geen verblijfsrecht aan het document kan worden ontleend. De IND moet dit document afgeven;
- Tijdens de rechtbankprocedure heeft betrokkene geen recht op schorsende werking op grond van het verzoek om vaststelling. Die kan hij evenwel wel hebben of hebben gekregen tijdens de vreemdelingenprocedure. Afstemming hierover moet worden ingericht;
- Voor de vaststelling van evidente staatloosheid kan informatie van de IND en de DT&V uit de vreemdelingenprocedure noodzakelijk zijn. Deze informatie moet worden gebruikt door of worden gedeeld met het betreffende bestuursorgaan; Een proces moet worden ingericht voor de (interne of externe) informatievoorziening voor de vaststelling van evidente staatloosheid;
- Voor de vaststelling van het aantal jaar dat een staatloos in Nederland geboren kind feitelijk en stabiel in Nederland verblijft is meestal informatie nodig van IND, DT&V en COA; Ook hiervoor moet een proces worden ingericht;
- De gemeente vraagt bij optie nu al bericht omtrent toelating (BOT) aan de IND. In de nieuwe procedure moet in het geval het om een kind gaat ook de

**Directoraat-Generaal
Migratie**
Directie Migratiebeleid
Toezicht, Regulier en
Nationaliteit

Datum
25 januari 2022

Ons kenmerk
3811373

0220209-004-0005

vraag worden betrokken of het een staatloos geboren kind is en of het niet rechtmatig verblijf duurzaam is.

**Directoraat-Generaal
Migratie**
Directie Migratiebeleid
Toezicht, Reguleren en
Nationaliteit

Datum
25 januari 2022

Ons kenmerk
3811373

3. Onderzoeksvragen

1. Wat zijn de uitvoeringstechnische en personele gevolgen van beide wetsvoorstellen voor de IND en de DT&V?
2. Op welke manier kunnen de plichten die voortvloeien uit de wetsvoorstellen het meest efficiënt worden uitgevoerd?
3. Welke specifieke risico's en knelpunten doen zich voor bij de uitvoering van deze wetsvoorstellen en, indien mogelijk, welke oplossingen zijn denkbaar?
4. Welke kosten zijn er gemoeid voor de IND en de DT&V (zowel initiële kosten als structurele kosten)?
5. Kan een berekening worden gemaakt van het gevolg voor de doorlooptijden indien het aantal van 100 aanvragen op jaarbasis onderschat is en er bijvoorbeeld 1000 aanvragen per jaar worden gedaan? En wat zijn de gevolgen van een olopende doorlooptijd?
6. Welke ICT-aanpassingen zijn nodig?
7. Op welk moment kunnen de benodigde aanpassingen binnen de organisatie gereed zijn?

4. Verzoek

Ik verzoek u op basis van bovenstaande informatie een beoordeling te maken van de impact van beide wetsvoorstellen voor de IND en de DT&V. Inmiddels is de Nota n.a.v. het Verslag naar de Tweede Kamer verzonden. Het wachten is op de agendering van de plenaire behandeling. Naar verwachting zal deze voorlopig nog niet plaatsvinden. Voor de EAUT houdt dit in dat ik de reactie verwacht in Q2 van 2022.

Met vriendelijke groet,

J.W. Beaujean
Directeur-Generaal Migratie

Bijlage III – Overzicht geïnterviewde organisatieonderdelen

De gegevens zijn hoofdzakelijk verzameld tijdens (groep)interviews van ongeveer een à anderhalf uur met de deelnemers. Tijdens de interviews is gesproken over mogelijke uitvoeringsgevolgen voor het betreffende organisatieonderdeel, wat de personele gevolgen zijn, wat nodig is voor de implementatie, en waar mogelijke risico's en knelpunten zitten. In sommige gevallen zijn schriftelijk (aanvullende) vragen uitgezet. Naast de interviews hebben we structureel overleg gehad met de opdrachtgever DMB, SUA ARVN, JZ en DT&V.

Tabel B.1 – Overzicht van deelnemers per organisatie, directie en organisatieonderdeel.

Organisatie	Directie	Organisatieonderdeel
IND	Directie Juridische Zaken (JZ)	Specialistische Teams (ST)
	Directie Regulier Verblijf en Nederlanderschap (RVN)	-Klantgroep Naturalisatie -Afdeling Business Innovation & Support (BIS), team Projecten, Regie & Advies (PR&A), Vakgroep implementatie
	Directie Dienstverlening (DV)	-Team Onderzoek en Expertise Land & Taal (TOELT) - Bureau Documenten - Team Onderzoek en Expertise Documenten (BDOC) -Afdeling Communicatie -Afdeling Handhaving (HH)
	Directie Informatievoorziening (IV)	Afdeling Productiehuis: -Team Business Analyse (BA)
	Directie Bedrijfsvoering	Afdeling Financiën en Business Informatie (FBI): -Team Business Control (BC) -Team Business Informatie Centrum (BIC)
DT&V	Directie Strategisch Advies en Juridische Zaken	Afdeling Beleid, Juridisch advies en Bestuurszaken (BJB)
	Directie Bedrijfsvoering	Team Business Information Technology (BIT) Afdeling Planning en Control (P&C)

Bijlage IV – Wet Vaststellingsprocedure Staatloosheid

Regels met betrekking tot de vaststelling van staatloosheid (Wet vaststellingsprocedure staatloosheid)

VOORSTEL VAN WET

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is een vaststellingsprocedure staatloosheid in te stellen, gelet op het Verdrag betreffende de status van staatlozen en het Verdrag tot beperking der staatloosheid;

Zo is het, dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1

Voor de toepassing van deze wet en de daarop rustende bepalingen wordt onder “Onze Minister” verstaan: Onze Minister van Justitie en Veiligheid.

Artikel 2

1. Een ieder die, buiten een bij enige rechterlijke instantie aanhangige zaak, daarbij onmiddellijk belang heeft en in Nederland zijn woonplaats of gewone verblijfplaats heeft, kan bij de rechtbank Den Haag een verzoek indienen tot vaststelling van zijn staatloosheid. Het verzoek kan ook strekken tot de vaststelling dat de betrokkene op een bepaald tijdstip staatloos was.
2. De rechtbank stelt de staatloosheid van de verzoeker vast, indien hem niet is gebleken dat de verzoeker door enige staat, krachtens diens wetgeving, als onderdaan wordt beschouwd.

Artikel 3

1. Omtrent verzoeken als bedoeld in artikel 2 hoort de rechtbank de Staat. In afwijking van artikel 79 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering kan de Staat zonder advocaat in rechte optreden.
2. Indien de verzoeker tevens een aanvraag tot het verlenen van een verblijfsvergunning voor bepaalde tijd als bedoeld in artikel 28 van de Vreemdelingenwet 2000 heeft ingediend, is een verzoek als bedoeld in artikel 2 niet-ontvankelijk zolang de beschikking van Onze Minister op die aanvraag nog niet onherroepelijk is.
3. De rechtbank beslist binnen zes maanden na indiening van het verzoek. Hij kan deze termijn verlengen met nog eens zes maanden, indien hij dat noodzakelijk acht.
4. Indien na de indiening van het verzoek een aanvraag voor een verblijfsvergunning voor bepaalde tijd als bedoeld in artikel 28 van de Vreemdelingenwet 2000 wordt gedaan, houdt de rechtbank de behandeling van de zaak aan totdat de beschikking van Onze Minister op die aanvraag onherroepelijk is geworden. Het derde lid is niet van toepassing.
5. Van de beschikking van de rechtbank staat uitsluitend beroep in cassatie open.

Artikel 4

Aan een onherroepelijk geworden beschikking van de rechtbank, gegeven met toepassing van de artikelen 2 en 3, is elk met de uitvoering van enige wettelijke regeling belast orgaan gebonden, zolang niet is gebleken dat de betrokkene ten aanzien van wie de beschikking is genomen een nationaliteit heeft verworven.

Artikel 5

Evidente staatloosheid kan tevens op niet-judiciële wijze worden vastgesteld, met toepassing van bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te stellen voorwaarden.

Artikel 6

1. Onze Minister verstrekt aan de vreemdeling zonder rechtmatig verblijf in de zin van de Vreemdelingenwet 2000 een identificatiedocument indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- a. de vreemdeling is vastgesteld staatloos als bedoeld in artikel 4 of 5;
- b. biometrische gegevens van de vreemdeling als bedoeld in artikel 106a van de Vreemdelingenwet zijn beschikbaar; en
- c. de vreemdeling heeft bij de indiening van zijn verzoek om verstrekking van een identificatiedocument de bij ministeriële regeling te bepalen leges voldaan.

2. Onze Minister kan een model vaststellen voor het identificatiedocument.

3. Bij ministeriële regeling kan worden voorzien in intrekking en vervanging van het identificatiedocument en in een verplichting tot het inleveren van het identificatiedocument.

Artikel 7

De **Vreemdelingenwet 2000** wordt als volgt gewijzigd:

In artikel 107, tweede lid, onder a, wordt na "de Rijkswet op het Nederlanderschap" ingevoegd ', de Wet vaststellingsprocedure staatloosheid'.

Artikel 8

De **Wet basisregistratie personen** wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 2.15 wordt als volgt gewijzigd:

1. De eerste zin van het derde lid komt te luiden:

Indien de nationaliteit niet kan worden vastgesteld, wordt dit gegeven opgenomen.

2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:

4. Het gegeven dat betrokkene geen nationaliteit bezit wordt ontleend aan een beschikking als bedoeld in artikel 4 van de Wet vaststellingsprocedure staatloosheid of opgenomen met toepassing van artikel 5 van die wet.

B

In artikel 2.17 wordt de zinsnede 'de artikelen 2.8 en 2.15' vervangen door 'de artikelen 2.8 en 2.15, eerste tot en met derde lid'.

C

Aan artikel 2.61 wordt een lid toegevoegd, luidende:

3. Voor zover een besluit als bedoeld in artikel 2.60 het niet-bezitten van enige nationaliteit betreft, kan de betrokkene zich uitsluitend wenden tot de rechtbank Den Haag met een verzoek als bedoeld in artikel 2 van de Wet vaststellingsprocedure staatloosheid.

Artikel 9

De opneming van het gegeven dat een ingeschrevene geen nationaliteit bezit in de basisregistratie personen voorafgaande aan de inwerkingtreding van deze wet blijft in stand bij inwerkingtreding van deze wet en wordt beheerst door het materiële recht en procesrecht zoals dat gold voor inwerkingtreding van deze wet.

Artikel 10

Deze wet treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, dat voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld.

Artikel 11

Deze wet wordt aangehaald als: Wet vaststellingsprocedure staatloosheid.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren die zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

Bijlage V – Besluit Evidente Staatloosheid

Besluit van [PM datum] houdende nadere regels met betrekking tot de vaststelling van staatloosheid in evidente gevallen (Besluit evidente staatloosheid)

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Op de voordracht van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, directie Wetgeving en Juridische Zaken, van PM, nr. PM;

Gelet op artikel 5 van de Wet vaststellingsprocedure staatloosheid;

De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies van PM, nr. PM);

Gezien het nader rapport van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, Directie Wetgeving en Juridische Zaken, van PM, nr. PM;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel 1

1. Van evidente staatloosheid als bedoeld in artikel 5 van de Wet vaststellingsprocedure staatloosheid is sprake indien de gesteld staatloze:

- a. beschikt over een document waaruit de vaststelling van staatloosheid blijkt door een land dat bij ministeriële regeling is aangewezen;
- b. een in Nederland geboren kind is van ouders die staatloos zijn als bedoeld in artikel 4 of 5 van de Wet vaststellingsprocedure staatloosheid en beschikt over een geboorteakte in de zin van artikel 2.3 van de Wet basisregistratie personen;
- c. een in Nederland geboren kind is dat geen vader heeft in de zin van artikel 199 van boek 1 van het Burgerlijk Wetboek en wiens moeder uitsluitend de nationaliteit heeft van een land dat bij ministeriële regeling is aangewezen; of
- d. een in Nederland geboren kind is van een vader die staatloos is als bedoeld in artikel 4 of 5 van de Wet vaststellingsprocedure staatloosheid en wiens moeder uitsluitend de nationaliteit heeft van een land dat bij ministeriële regeling is aangewezen.

2. In de regeling, bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, kunnen ook regels worden gesteld over de voorwaarden waar het document, waaruit de vaststelling van staatloosheid blijkt, aan moet voldoen.

Artikel 2

Dit besluit treedt in werking op het tijdstip waarop de Wet vaststellingsprocedure staatloosheid in werking treedt.

Artikel 3

Dit besluit wordt aangehaald als: Besluit evidente staatloosheid.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,

Bijlage VI – Wijziging artikel 6 RWN – uitbreiding optierecht

Wijziging van de Rijkswet op het Nederlandschap en de Paspoortwet alsmede intrekking van voorbeholden bij het Verdrag betreffende de status van staatlozen in verband met de vaststelling van staatloosheid

VOORSTEL VAN RIJKSWET

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat vanwege de instelling van een vaststellingsprocedure voor staatloosheid in het Europees deel van het Koninkrijk, het nodig is enige Rijkswetten hierop aan te passen en dat enige voorbeholden bij het Verdrag betreffende de status van staatlozen kunnen worden ingetrokken;

Zo is het, dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State van het Koninkrijk gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, de bepalingen van het Statuut voor het Koninkrijk in acht genomen zijnde, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel I

De Rijkswet op het Nederlandschap wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 1 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid, onderdeel f, komt te luiden:

f. staatloze:

1°. voor zover het betreft toepassing in het Europese deel van Nederland: een persoon die als staatloos kan worden beschouwd op grond van artikel 4 of 5 van de Wet vaststellingsprocedure staatloosheid;

2°. voor zover het betreft toepassing in de landen Aruba, Curaçao, Sint Maarten en in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba: een persoon die door geen enkele staat, krachtens diens wetgeving, als onderdaan wordt beschouwd;

B

Aan artikel 6, eerste lid, wordt, onder vervanging van de punt aan het eind van onderdeel o door een puntkomma, een onderdeel toegevoegd, luidende:

p. de vreemdeling die:

1°. de leeftijd van eenentwintig jaar nog niet heeft bereikt;

2°. gedurende een periode van in totaal ten minste tien jaar stabiel hoofdverblijf heeft, waarvan ten minste vijf jaar onafgebroken onmiddellijk voorafgaand aan de verklaring;

3°. in het Europese deel van Nederland, Aruba, Curaçao, Sint Maarten of de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba is geboren;

4°. sedert zijn geboorte staatloos is; en

5°. in redelijkheid geen andere nationaliteit kan verkrijgen.

C

Aan artikel 8, vierde lid, wordt na "hetzij staatloos is" ingevoegd ", tenzij het Nederlandschap eerder is ingetrokken op grond van artikel 14, eerste lid".

D

Artikel 14, achtste lid, komt te luiden:

8. Met uitzondering van het geval, bedoeld in het eerste lid, vindt geen verlies van het Nederlanderschap plaats indien het gevolg daarvan zou zijn dat betrokkene door geen enkele staat, krachtens diens wetgeving, als zijn onderdaan wordt beschouwd.

E

Artikel 18 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid komt te luiden:

1. Onze Minister is belanghebbend inzake verzoeken als bedoeld in artikel 17. De rechtbank te 's-Gravenhage hoort de Staat, en het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba hoort het openbaar ministerie.

2. Onder vernummering van het tweede lid tot het derde lid wordt een lid ingevoegd luidende:

2. In afwijking van artikel 79 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering van het Europese deel van Nederland kan Onze Minister zonder advocaat in rechte optreden.

Artikel II

Artikel 13 van de Paspoortwet komt te luiden:

Artikel 13

Iedere vreemdeling die ofwel als staatloos kan worden beschouwd op grond van artikel 4 of 5 van de Wet vaststellingsprocedure staatloosheid en tot het Europese deel van Nederland is toegelaten, ofwel door geen enkele staat, krachtens diens wetgeving, als onderdaan wordt beschouwd en tot het Caribische deel van Nederland, dan wel Aruba, Curaçao of Sint Maarten is toegelaten, heeft binnen de grenzen bij deze wet bepaald, recht op een reisdocument voor vreemdelingen, geldig voor ten minste drie maanden en voor alle landen.

Artikel III

Voor het gehele Koninkrijk wordt goedgekeurd dat het voorbehoud, dat betrekking heeft op artikel 8 van het op 28 september 1954 te New York tot stand gekomen Verdrag betreffende de status van staatlozen (Trb. 1955, 42), dat bij de bekrachtiging van dat Verdrag is gemaakt overeenkomstig artikel 2 van de Rijkswet tot goedkeuring van dat verdrag (Stb. 1961, 468), wordt ingetrokken.

Artikel IV

Voor het gehele Koninkrijk wordt goedgekeurd dat het voorbehoud, dat betrekking heeft op artikel 26 van het op 28 september 1954 te New York tot stand gekomen Verdrag betreffende de status van staatlozen (Trb. 1955, 42), dat bij de bekrachtiging van dat Verdrag is gemaakt overeenkomstig artikel 3 van de Rijkswet tot goedkeuring van dat verdrag (Stb. 1961, 468), wordt ingetrokken.

Artikel V

Verzoeken respectievelijk aanvragen en bezwaar- en beroepschriften met betrekking tot optie, naturalisatie respectievelijk paspoorten, die zijn ingediend voor het moment van inwerkingtreding van deze wet, worden beheerst door het materiële recht en het procesrecht zoals dat gold voor de inwerkingtreding van deze wet.

Artikel VI

Indien artikel IA van de Rijkswet van 10 februari 2017, houdende wijziging van de Rijkswet op het Nederlanderschap in verband met het intrekken van het Nederlanderschap in het belang van de nationale veiligheid (Stb. 2017, 52) eerder in werking is getreden dan deze Rijkswet, komt artikel I, onderdeel D, van deze Rijkswet als volgt te luiden:

D

Artikel 14, zevende lid, komt te luiden:

7. Met uitzondering van het geval, bedoeld in het eerste lid, vindt geen verlies van het Nederlanderschap plaats indien het gevolg daarvan zou zijn dat betrokkene door geen

enkele staat, krachtens diens wetgeving, als zijn onderdaan wordt beschouwd.

Artikel VII

Deze wet treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, dat voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad, in het Afkondigingsblad van Aruba, in het Publicatieblad van Curaçao en in het Afkondigingsblad van Sint Maarten zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren die zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

De Minister van Buitenlandse Zaken,

Dit is een uitgave van de
Immigratie- en Naturalisatiedienst
www.ind.nl

September 2022